

de florijn

nederlands tijdschrift voor munten-verzamelaars
uitgave van de federatie van numismatische kringen

januari 1975

16

E. TEN KATE JZN.

ANTIQUAIR

ZWOLLE

Sassenstraat 72

Tel.: 05200-15759

oude munten

boeken en catalogi

oude land- en stedekaarten

topografische prenten

antiquiteiten

Mevius & Hirschhorn INTERNATIONAL
AMSTERDAM

UTRECHTSESTRAAT 33, tel. 020-255736-66990
munten, boeken, albums etc.
bankbiljetten, gouden munten

Vertegenwoordigers van talloze uitgevers,
o.a. Whitman, Malter-Westerfield,
Bonanza-Press, Seaby, Spink,
Beckenbauer e.v.a.,
alsmede van „Coindex”.

Munten- en/of boekenlijsten op aanvraag.
Vraag inlichtingen betr. onze
abonnement-service op nieuwe munten met 10 % korting!

"DE SNEEKER VLIAGER"

J.B. WESTERHOF, NUMISMAAT

munten, penningen, topografische prenten,
boekwerken, antiquiteiten

tevens bieden wij u een uitgebreide collectie
Nederlandse en buitenlandse bankbiljetten

Nauwe Noorderhorne 18, Sneek — Telefoon 05150 - 7198
b.g.g. 6866 - Maandags gesloten

het geheel of gedeeltelijk overnemen van de inhoud, ook in gewijzigde vorm, is verboden, tenzij met schriftelijke toestemming van de redactie.

redactie: P.C. Korteweg, Enkstraat 10, Zwolle, tel. 05200 - 14739 huis,
(op weekdagen liefst tussen 18 en 19 uur)
ir. J. Koning, T. Kuik,
J.C. v.d. Wis, Maluslaan 102, Groningen, tel. 050 - 713570 huis

advertenties en abonnementen: T. Kuik, Populierenstraat 10 Kampen, tel. 05202 - 4180
Postbus 39 Kampen, postgirorekening 25 41 320

advertentietarieven:

hele pagina : per keer f 70,- of f 300,- per jaar

halve pagina : per keer f 40,- of f 175,- per jaar

kwart pagina : per keer f 25,- of f 90,- per jaar

advertenties kunnen zonder opgaaf van redenen worden geweigerd.

verschijnt 5 x per jaar, te weten in januari, maart, mei, september, november
uiterste datum voor opgave advertenties, agenda's en inleveren kopij:
de 1e van de voorafgaande maand.

HET ENGELSE 'TOKEN'-WEZEN EN ZIJN ACHTERGROND (2)

Herman Gerritsen

In 'De Florijn' nr. 15 werden op blz. 360 per abuis de onderschriften van 'dump' en 'holey-dollar' onderling verwisseld.

Tevens is de op blz. 364 geplaatste afbeelding niet juist. Hier volgt de goede.

'Token' ter waarde van een farthing uit 1670 van Ipswich, op de voorzijde het stadswapen.

c. Aantallen en 'token'-meesters

Het aantal typen en variëteiten van de handels-'tokens' is ontstellend groot: meer dan 12.500 !

Alleen al van Londen kent men meer dan 3500 soorten.

De meest voorkomende denominatie is de farthing, na 1666 komt ook de halve penny

voor. Er zijn weinig 'tokens' van een penny. Gezien de uitvoering is het aannemelijk, dat een groot aantal 'tokens' gemaakt werd door dezelfde 'token'-meesters in hun 'token'-ateliers. Dit geldt vooral voor Londen en de Engelse graafschappen. Hier zijn de 'tokens' mooier afgewerkt, dan de vaak ruwe exemplaren uit Wales en Ierland. Ook enkele graveurs van de Koninklijke Munt hadden een eigen 'token'-atelier, bijvoorbeeld David Ramage, die zijn 'tokens' merkte met een sierlijke 'R'. Vaak ook werden 'tokens' door de uitgevers zelf geslagen; met name in Wales en Ierland zijn kleine 'token'-persen teruggevonden, wat tevens de ruwere afwerking verklaart.

d. Geldigheid en inwisselbaarheid

Op het platteland waren de 'tokens' in de regel geldig in het eigen dorp of gehucht van de uitgever, eventueel nog in een naburig dorp. Dit vloeide voort uit het feit, dat men er zeker van wilde zijn de 'tokens' in te kunnen wisselen, wat neerkomt op het persoonlijk willen kennen van de uitgever. Uit opgravingen is dit nog eens gebleken; slechts zelden worden 'tokens' gevonden op een plaats van meer dan 15 km. van de plaats van uitgifte. Een uitzondering hierop vormen de 'tokens' van de koffiehuisen, die de postkoetsen aandeden; deze vindt men overal langs het traject.

Op de Londense 'tokens' staat meestal de straatnaam vermeld en hier werden de 'tokens' nog in twee of drie aangrenzende straten geaccepteerd. Namen als Chancery Lane, Drury Lane, Holborn en Exchange Alley bestaan nu nog. Een mooi voorbeeld is een 'pennytoken' van Morat's koffiehuis in Exchange Alley. Van dit koffiehuis is weinig meer bekend, dan dat het in 1662 is gesticht, in 1666 is verwoest en daarna nooit meer is opgebouwd. In al deze vier jaren zijn 'tokens' uitgegeven, waarvan zelfs drie soorten ter waarde van een penny.

'Token' uit Exchange Alley

Vz.: *Borstbeeld van sultan Amurath IV. Omschrift: MORAT Y GREAT MEN DID MEE CALL, op de keerzijde voortgezet met WHERE EARE I CAME I CONQVERD ALL.*

Kz.: *Coffee, tobacco, sherbet, tea & chocolat retaild in Exchange Alley.*

De meeste handelaren en herbergiers hadden in hun kassa's een grote sorteerbak voor de 'tokens'. Had men b.v. 48 'farthingtokens' van één en dezelfde uitgever, dan werden zij bij hem ongewisseld voor een koninklijke shilling. In Londen en andere grote steden heeft zelfs het beroep van 'token'-wisselaar bestaan (die op zijn beurt weer eigen 'tokens' had!).

24 jaar na de uitgifte van de eerste 'tokens' werd door koning Karel II een einde aan de circulatie van 'tokens' gemaakt. De reden hiervan was het feit, dat er in de loop der jaren vele handelaren waren geweest, die de door hen uitgegeven 'tokens' niet meer wilden of konden terugnemen. Dit gaf onrust onder het volk, waarvan Karel II niet gediend was. Daarnaast zullen echter ook wel financiële overwegingen bij zijn besluitvorming een rol hebben gespeeld.

Hoe het ook zij, vanaf 1672 vonden weer grote hoeveelheden goede koperen halfpennies

en farthings van de koninklijke muntpersen in de Tower hun weg door het land. Tegelijkertijd werd bij 'Royal Acclamation' het produceren en het doen uitgeven van 'tokens' verboden. Met de behoefte verdwenen ook de 'tokens' zelf.

2. Tweede periode (1728 - 1736) - Ierland

In deze periode komen alleen in Ierland 'tokens' voor. De geschiedenis van deze tweede periode van 'token'-uitgifte begon eigenlijk reeds 30 jaar eerder. Rond de eeuwwisseling 1700 was er n.l. te weinig pasmunt in Ierland. De Ieren hadden hierover reeds vaak bij de regering in Londen geklaagd, maar pas ten tijde van George I met resultaat. Deze koning gaf zijn maitresse, de hertogin van Kendal, een patent tot het slaan van koperen farthings en halfpennies. William Wood uit Wolverhampton heeft de ontwerpen verzorgd en de 'tokens' laten aanmaken van koper uit zijn eigen mijnen. De opbrengst van deze 'token'-slag zou worden gedeeld door de koning en de hertogin. Van 1722 tot 1724 zijn deze 'Wood-munten' uitgegeven. Er kwam echter al snel veel protest, daar het gehalte slecht en het gewicht ervan te laag waren.

Toen bleek, dat de regering in Londen voorlopig nog niet handelend zou optreden, is James Maculla uit Dublin in 1728 begonnen 'tokens' uit te geven. Tot 1731 heeft hij zijn pennies en halfpennies van goed gewicht en gehalte geslagen. In de periode 1734 - 1736 volgden anderen hem, voornamelijk in de noordelijke steden van Ierland.

'Token' van James Maculla uit Dublin

Ondertussen werd het patent ingetrokken en werd in Tower Hill met de aanmaak van goede farthings en halfpennies begonnen. Deze kwamen in 1736 in omloop, waarna de 'tokens' al spoedig vrijwel geheel verdwenen. In totaal zijn er uit deze periode rond 75 variëteiten bekend.

3. Derde periode (1787 - 1797) - Industriële revolutie

Zoals beschreven, kwamen er in 1672 weer officiële pasmunten. Er werd echter nimmer voldoende pasmunt aangemaakt om aan de steeds stijgende vraag ernaar te voldoen. Tijdens George II werd reeds in 1754 met de aanmunting gestopt. Het gevolg was, dat er veel vervalsingen in omloop kwamen. Van 1770 - 1775 is er nog kopergeld geslagen, maar deze aanmunting was slechts een druppel op een gloeiende plaat. Het percentage vervalsingen van het in omloop zijnde geld werd steeds hoger.

Boulton schrijft, dat van het koperen wisselgeld, dat hij bij de tolhuizen ontving op zijn reis van Londen naar Birmingham tweederde deel vals was! Bovendien was het echte kopergeld door het intensieve gebruik vaak onherkenbaar afgesleten.

Het is nuttig even stil te staan bij de persoon van Boulton, daar hij in deze geschiedenis een erg belangrijke rol speelt. Matthew Boulton (1728 - 1809) erfde van zijn vader de Soho Mint, een klein muntatelier in Birmingham. Met geld uit een erfenis van zijn vrouw bouwde hij het munthuis om tot een bedrijf met door waterkracht aangedreven persen. Rond

1775 richtte hij zijn aandacht op machines, die door stoom werden aangedreven. Met behulp van zijn vriend James Watt schakelde hij over op stoomaandrijving, waardoor hij een uiterst modern munthuis kreeg met een hoge productiecapaciteit. Hoewel Boulton tot dan toe vrijwel uitsluitend voor de koloniën en de Indische Compagniën gewerkt had, vroeg hij nu de regering de muntslag voor het moederland te mogen verzorgen. William Pitt weigerde en zo vond de officiële Engelse muntslag - voorlopig nog - plaats in de Koninklijke Munt, hoewel deze sterk verouderd en in de Tower veel te klein behuist was.

Rond 1787 zocht Thomas Williams, de eigenaar van de Anglesey Copper Mining Company, wegens de schaarste aan pasmunt en het grote percentage in omloop zijnde vervalsingen, naar nieuwe mogelijkheden zijn arbeiders te betalen. Hij besloot zelf betaalmiddelen uit te geven. Het koper verkreeg hij uit zijn eigen mijnen, terwijl eerder genoemde Boulton voor de aanmuntung zorg droeg. Deze samenwerking had tot resultaat, dat 'tokens' ter waarde van een penny en van een halve penny werden vervaardigd met op de voorzijde een druïdenhoofd.

'Token' van de Parys Mine Company met het druïdenhoofd

(Volgens de overlevering was het eiland Mona of Anglesey het laatste steunpunt van de Keltische priesters (druïden) tegen de Romeinen). Het opschrift op de keerzijde van de 'tokens' met het druïdenhoofd luidt: 'WE PROMISE TO PAY THE BEARER ONE PENNY' (wij beloven de bezitter een penny te betalen). Tevens zien we het embleem van de mijn: PMC^o (= Parys Mining Company). Het rand-schrift luidt: ON DEMAND IN LONDON LIVERPOOL OR ANGLESEY (op verzoek in..). De 'tokens' kregen al gauw een enorme populariteit en waren meer dan plaatselijk, normaal betaalmiddel. Belangrijk was hierbij, dat het gehalte en het gewicht ervan goed waren.

Muntenhandel

J. VAN MASTRIGT

Botersloot 20
Rotterdam - 3001
tel. 010 - 14 35 80

*Wij kunnen U een uitgebreide sortering munten voorleggen.
Wij stellen Uw bezoek aan onze winkel bijzonder op prijs.*

Op deze 'token'-uitgifte zijn in Groot-Brittannië vele andere uitgften gevolgd, helaas ook van 'tokens' van minder goed gehalte en gewicht en zonder de naam van de uitgever erop. Daar de 'tokens' met het druïdenhoofd in zo'n groot verspreidingsgebied geaccepteerd werden, bepaalde het stadsbestuur van Stockport in 1789 zelfs, dat alleen deze 'tokens' aangenomen mochten worden. Naast de 'tokens' van Williams werden ook die van John Wilkinson uit Staffordshire, eigenaar van vele mijnen en gieterijen en met Williams de belangrijkste 'token'-uitgever, bij Boulton gemunt.

Waar in de eerste periode de 'tokens' uitgegeven werden door handelslieden en de kleine middenstand, werden nu de 'tokens' voornamelijk door fabrikanten uitgegeven. Zij probeerden onrust in hun fabrieken te voorkomen door de uitbetaling in betrouwbaarder geld te doen geschieden en daardoor te vergemakkelijken. Het aantal uitgevers daalde en zij besteedden de aanmaak vrijwel altijd uit aan één van de ateliers in Birmingham.

Na enige tijd bezaten de munthuizen meerdere stempels van voorzijden, keerzijden en randschriften. Door deze te combineren, ontstonden nieuwe 'tokens', die er vertrouwd uitzagen en door het publiek geaccepteerd werden. Deze 'varianten' en 'kruisingen' waren vaak van slecht gehalte, terwijl niemand durfde te garanderen ze voor koninklijke munt in te nemen. Dat dit op den duur moeilijkheden zou geven, is niet verwonderlijk!

De 'tokens' uit de derde periode worden wel ingedeeld in zes groepen, waarvan hieronder de kenmerken volgen.

1. Echte handels-'tokens', uitgegeven door fabrikanten, rijke kooplieden en stadsbesturen. Ze voorzagen in de behoefte aan kleingeld. Het gewicht en het gehalte was goed, naam en adres van de uitgever stonden erop vermeld.
2. 'Tokens' voor de algemene circulatie, die van lichter gewicht waren en niet de naam van de uitgever droegen. Menigmaal zijn het 'kruisingen', die door de makers per gewichtseenheid aan willekeurige personen of instanties werden verkocht.
3. Reclame-'tokens'. Zij dragen geen waardeandauiding, maar wel de naam, het adres en de aard van de zaak of handel van de uitgever. Deze 'tokens' werden in het algemeen wel als betaalmiddel geaccepteerd.
4. 'Tokens' voor verzamelaars, die vaak uitblinken door het mooie ontwerp; evenals de reclame-'tokens' waren ze niet als betaalmiddel bedoeld.
5. Privé-'tokens', vaak door verzamelaars geslagen.
6. Vervalsingen en kruisingen. Waarschijnlijk 50% van de 'tokens' uit de derde periode behoort hiertoe. Het is soms erg moeilijk te bepalen of een 'token' in deze categorie valt of in één der bovenstaande.

Uit de afbeeldingen zijn een aantal hoofdtypen wel te herkennen.

'Token' voor de algemene circulatie

Reclame-'token' Donalds & Co

Rond 1796 besloot de regering een einde te maken aan de 'token'-circulatie en aan de daarmee gepaard gaande problemen. Dit zou alleen kunnen, als men in staat zou zijn in korte tijd voldoende goede pasmunt in omloop te brengen. Daarom werd in 1797 besloten meergenoemde Boulton de opdracht te geven koperen één- en twee-pennystukken te slaan, resp. met het gewicht van 1 ounce (= 28,35 gram) en 2 ounces (= 56,7 gram). In twee jaar tijds werden meer dan 1000 ton van deze 'cartwheels' aangemunt! De behoefte aan 'tokens' viel daarmee weg, zodat ook de 'tokens' zelf al heel gauw verdwenen.

Opmerking: Rond 1790 heeft ook Frankrijk wegens de devaluatie en het gebrek aan kleingeld 'tokens' gekend, zij het niet op grote schaal. Bekend zijn de 'Medailles de confiance' van 5, 2 en 1 sol, uitgegeven door de gebroeders Monnéron. Deze 'Monnérons' zijn geslagen door Boulton; in 1792 werden 'tokens' in Frankrijk verboden.

4. Vierde periode (1804 - 1812) - het zilveren tijdperk

Wegens de steeds stijgende zilverprijzen hadden de munthuizen in Engeland tussen 1758 en 1800 nauwelijks zilvergeld van een hogere waarde dan 4 pennies geslagen: slechts voor in totaal £ 68.609. Om in het tekort aan zilvergeld te voorzien, werden in 1797 buitgemaakte Spaanse dollars met een ovale klopp (het hoofd van koning George III) in omloop gebracht.

Geklopte achtrealenstukken

De circulatiewaarde was 4 shillings en 9 pence. De bevolking vertelde al gauw smalend over deze munten: 'twee koningshoofden, maar de kroon niet waard'. Ze werden echter al snel weer buiten omloop gesteld, omdat ze gemakkelijk te vervalsen waren. In 1804 werden ze weer ingevoerd, nu met een grotere, achthoekige klop. Bovendien liet de Bank van Engeland, teneinde het tekort aan zilvergeld te verminderen, tussen 1804 en 1811 bij Boulton haar eigen 'Bank of England dollars' slaan, waarvoor 3 miljoen gekaapte Spaanse dollars als materiaal dienden.

Wegens de nog steeds stijgende zilverprijzen moest de Bank op deze munten, die alle het jaartal 1804 dragen, steeds meer geld toeleggen.

Bovendien werden ze op grote schaal door de bevolking omgesmolten, wat de betalingsproblemen nog meer deed toenemen. In deze situatie nu, begonnen handelaren, fabrikanten en stadsbesturen zilveren 'tokens' in omloop te brengen (1811).

De meest voorkomende denominaties zijn die van de shilling en de sixpence.

Om de 'token'-circulatie tegen te gaan gaf de Bank van Engeland daarop haar eigen 'tokens' uit in de denominaties van 3 en 1½ shilling. Opmerkelijk is, dat deze niet van het goede gehalte waren!

'Token' ter waarde van 4 shillings van S. Whitchurch en Wm. Dore uit Bath (Somersetshire).

'Wiltshire and Shaftesbury Bank Token' (Shaftesbury in Dorsetshire) ter waarde van 1 shilling.

De productie kon echter de vraag niet bijhouden, zodat er steeds meer 'tokens' verschenen. Ook nu was de 'token'-productie rond Birmingham geconcentreerd. In 1813 werd de circulatie van de 'tokens' door het Parlement verboden, waarbij tegelijkertijd werd toegezegd, dat de Bank van Engeland in de heersende en de toekomstige behoefte aan zilvergeld zou voorzien. Tot en met 1816 heeft de Bank nog haar 'tokens' geslagen. De totale waarde van de door de Bank van Engeland uitgegeven 'tokens' bedroeg ongeveer 4½ miljoen pond sterling.

Vanaf 1816 werd ingevolge een nieuwe muntwet in voldoende mate koninklijke munt ge-

slagen. De zilveren 'tokens' zijn dikwijls bijzonder fraai van ontwerp en slag, zoals men op bovenstaande afbeeldingen kan zien.

In Schotland heeft men geen zilveren 'tokens' gekend. Men bleef daar bij de geklopte achtrealenstukken, waarvan ook halven en kwarten bestaan.

De steden Reading en Sheffield hebben zelfs gouden 'tokens' geslagen, resp. ter waarde van 40 shillings en ½ guinea. Het 40-shillingstuk is echter vrijwel niet in roulatie geweest.

Achtrealenstuk, geklopt door Robert Crichton te Port Glasgow (Renfrewshire).

Gouden 40-shillingstuk van de stad Reading.

wordt vervolgd

M
V

M.M. VREELAND

Kennedylaan 8 - Beek (Limburg) Telefoon 04402 - 28 13

**munten, penningen, eretekens, catalogi, postzegels, boeken
leverancier muntenalbums, muntenbladen, zakboekjes,
muntenhouders, vestzakboekjes, minibookjes
penningbladen, penninghouders**

HOOFDDEALER BINNEN- EN BUITENLAND: ARGENT INTERNATIONAL
Tel. 030 - 31 29 75 en 31 67 40 na 18 uur tel. 04990 - 34 86

M
V

NED. VER. 'DE VERZAMELAAR' afd. Rotterdam

Grote Muntenbeurs in De Doelen

Kruisplein, ing. Expositiezaal (centrum)

Op zondag 2 febr. 1975 a.s. van 11.00 – 17.00 uur.

Inl. en tafelreserv. na 19.00 uur.

M. Berns, Postbus 2155, tel. 010 - 327869

Entree f 2, –

De redactie van 'De Florijn' wenst U allen een goed 1975 !

KAART VAN DE MUNTEN VAN HET ROMEINSE RIJK

Door de firma William Whelan Ltd. in Londen is een kaart van de munten van het Romeinse Rijk uitgegeven of, zoals William Whelan hem zelf noemt, een 'Historische numismatische atlas van het Romeinse Keizerrijk vanaf Julius Caesar, de eerste keizer wiens portret tijdens zijn leven op munten werd afgebeeld, tot aan de val van het Westromeinse Rijk, met portretten van alle keizers, keizerinnen, usurpatoren, koningen, etc., getekend naar hun munten'.

De kaart, die 65 x 75 cm. meet, bestaat uit twee gedeelten. Het bovenste gedeelte toont ons in negen rijen van 24 de getekende borstbeelden van de Romeinse keizers, keizerinnen, etc. uit bovengenoemde periode, geplaatst binnen een muntrand (diameter 2,5 cm.) met eromheen één van de meest voorkomende omschriften op de munten van de betrokken heersers of hun familieleden.

De tekeningen zijn vervaardigd aan de hand van de portretkoppen op gouden en zilveren Romeinse munten. Zij zijn zo duidelijk, dat het mogelijk is aan de hand ervan Romeinse munten te determineren. De portretkoppen op Romeinse munten zijn erg interessant, niet zozeer vanwege het feit of zij gelijkend zijn of niet, maar meer nog omdat zij zó zijn vervaardigd, zoals de keizers wilden dat het volk hen zag.

Het onderste gedeelte van de kaart bevat een chronologisch tabellarisch overzicht van alle keizers en hun familieleden, het geboortjaar en het laatste regeringsjaar, alsmede een glo-

bale indicatie van de zeldzaamheidsgraad van hun gouden en/of zilveren en/of bronzen munten. Onderstaand is een afbeelding geplaatst van een klein gedeelte van de kaart om een indruk te geven van het geheel. De kaart is, mede door de papiersoort en het lettertype, bijzonder geschikt om als poster, opgeplakt op vezelplaat o.i.d. of ingelijst een wand in woon- of werkvertrek, hal of klaslokaal te sieren. De kaart kan besteld worden bij

William Whelan Ltd.,
8 - 9 Crown Passage,
Pall Mall, St. James's,
LONDON, SW1Y 6PP, (Engeland).

De prijs bedraagt, exclusief verzend- en overschrijvingskosten, 1 pond Sterling ofwel ca. f 7,75.

J.C.v.d.Wis.

CHRONOLOGICAL HISTORY of the ROMAN
Emperors, Empresses, Tyrants, Kings, &c. and
TABLE of the COMPARATIVE RARITY of their COINS.
[For Abbreviations used, see end of last column].

	N.	Ob.	Av.	Ar.	Æ.
	A.C.	A.C.			
1. JULIUS CAESAR (Gaius) 1 st of the XII Caesars, S of C J Caesar and Aurelia. Was Triumvir with Crassus and Pompeius. COSUTIA - CORNELIA - POMPEIA - and CALPURNIA - Wives of Julius Caesar CAESARIO - S of Julius Caesar and Cleopatra, killed by Octavius (Augustus)	100	44	RT	R2	R3
JULIA - sister of Julius Caesar					
2. POMPEIUS MAGNUS (Cnaeus)	106	48	R8	R2	R2
ANTISTIA - AEMILIA - JULIA - and CORNELIA - Wives of Pompeius					
3. CNAEIUS POMPEIUS - S of Magnus		45	R8	R3-4	
4. SEXTUS POMPEIUS - S of Magnus	65	35	R7	R4	

KENMERKEN VAN DIVERSE VALSE MUNTEN

Gouden munten

10 Gulden Willem III

1. Enigszins hobbelig uiterlijk (onderhuids barstjes).
2. Stempel vager dan bij het origineel.

10 Gulden 1897 (lang haar)

1. De vervalsing is slordig afgewerkt.
2. Soms geler van kleur en zeer licht (meestal zijn dit naslagen zonder goud).
3. Boven de '8' van het jaartal staat bij de vervalsing soms een punt.
4. Het woord 'kopie' in zeer kleine letters op de munt.
5. Er bestaan vervalsingen waarbij muntteken en muntmeesterteken ontbreken.

10 Gulden 1898 (kroningsjaar)

1. Naam van ontwerper Pander onder het portret niet geheel leesbaar.
2. Stempel vager dan bij het origineel.

10 Gulden Wilhelmina 3e en 4e type (1911 t/m 1933)

1. Korrelig oppervlak.
2. Geler van kleur.

5 Gulden 1912

1. Het haar van de koningin op de voorzijde is grof d.w.z. alle haarstrengen zijn te zien. Op de originele is dit niet het geval.
2. Op de keerzijde staan aan beide zijden van het jaartal 2 ruitjes. In deze ruitjes moet een punt staan. Bij vervalsingen ontbreken deze puntjes of staan zij niet in 't midden van de ruitjes.
3. De naslagmunt vertoont i.p.v. de ruitjes 2 sterretjes.
4. Het oppervlak van de vervalsing maakt een korrelige indruk.
5. Er bestaan naslagen met een bijna roze kleur en een glanzend uiterlijk.

Zilveren munten

2½ Gulden 1840 Willem I

2½ Gulden 1841 - 1849 Willem II

Bij vervalsingen is het randschrift fout.

1. De letters zijn te groot.
2. De letter 'O' in de woorden 'GOD' en 'ONS' behoort kleiner te zijn dan de overige letters. Bij vervalsingen zijn alle letters even groot.
3. Achter het woord 'ONS' ontbreekt de punt.

Soms worden op originele munten de jaartallen veranderd teneinde een beter jaar te verkrijgen b.v. 2½ gld 1841 uit 1847 en 1863 uit 1853.

Er bestaat een serie vervalsingen van uiteenlopende munten, die echter alle dezelfde kenmerken hebben: enigszins glanzend van uiterlijk, slordig van stempel en met zwarte plekken.

Munten uit deze serie zijn: 2½ gld 1840, 1863 en 1898; 1 gld 1824 U; 3 gld 1820 U; Dukaton Utrecht 1793 - 1794; ½ Dukaton 1790; Dukaton V.O.C. Gelderland 1786.

Vermoedelijk bestaan er meer types van deze serie.

Provinciale munten zijn voorzien van een te regelmatige en moderne kabelrand, soms zelfs een kartelrand.

Bovenstaande gegevens vormen slechts een leidraad bij het vaststellen van vervalsingen. Ondanks het feit dat een munt niet één van de bovenvermelde kenmerken vertoont, kan deze toch vals zijn.

Met toestemming van de Hollandsche Bank-Unie N. V. overgenomen uit de 'Prijzlijst gouden en zilveren munten'.

— — — — —

VEILING JACQUES SCHULMAN B.V.

Van 10 t/m 13 maart 1975 zal de firma Jacques Schulman B.V. wederom een veiling houden in het Carlton Hotel te Amsterdam. De prijscatalogi zullen omstreeks februari 1975 aan de vaste cliëntèle worden verzonden. Daar zeer veel bijzondere Nederlandse munten onder de hamer zullen komen, adviseren wij onze lezers thans reeds de genoemde data vast te leggen.

EXPOSITIE STEDELIJKE MUNTSLAG

In Groningen en in Bolsward zal binnenkort een tentoonstelling te zien zijn over stedelijke muntslag. Behalve deze twee plaatsen doet de expositie nog tien andere plaatsen aan. De tournee is op 18 december begonnen in het Koninklijk Penningkabinet in Den Haag. De expositie gaat over het ontstaan, de ontwikkeling en het einde van de stedelijke muntslag, de privileges die hierover bestonden, belegeringsmunten en gemeentelijk noodgeld. Over deze onderwerpen is een begeleidend boekje verschenen van dr. H. Enno van Gelder, directeur van het Koninklijk Penningkabinet.

Definitieve route en data

Den Haag	Kon.Kabinet voor Munten, Penningen en gesneden stenen	18.12.74	- 15.1.75
Middelburg	Vleeshal	18.1.75	- 4.2.75
Brussel	Cult. Centrum Pro Civitate	7.2.	- 5.3.
Roermond	Gemeentemuseum	8.3	- 1.4.
Deventer	de Waag	4.4.	- 30.4.
Nijmegen	Gemeentemuseum	3.5.	- 28.5.
Groningen	Groninger Museum	31.5.	- 24.6.
Bolsward	stadhuis	27.6.	- 6.8.
Alkmaar	Stedelijk Museum	8.8.	- 2.9.
Haarlem	Frans Hals Museum	5.9.	- 2.10.
Utrecht	Centraal Museum	3.10.	- 30.10.
Bergen op Zoom	Markiezenhof, Gemeentemuseum het	1.11.	- 27.11.

EERSTE LUSTRUM NUMISMATISCHE KRING HOOGEVEEN

Op woensdag 11 december 1974 zal de Numismatische Kring Hoogeveen in 'De Tamboer' het vijfjarig bestaan vieren. Voor deze 52e bijeenkomst is een gedegen programma gepland. Dr. H.J. v.d. Wiel zal spreken over 'de psychologie van de verzamelaar'. Een boeiend onder-

werp. Voorts staat een verloting op het programma.

De Numismatische Kring werd in 1969 opgericht door de heren Woldendorp, Veeningen, Hagemeijer, van Es, Kuiper en Speelder. Inmiddels is de Kring uitgebreid tot plm. 70 leden.

Teruggezien kan worden op vijf jaren van enthousiast verzamelen en uitwisselen. Er zijn in die tijd vele goede sprekers geweest. Ook werden driemaal prijzen behaald door inzenders tijdens Hobby-beurzen.

Wij wensen de aktieve Kring Hoogeveen veel succes toe !

MUNTPROGRAMMA STAATMUNTBEDRIJF

De begroting van 's Rijks Munt van 1975 is gebaseerd op de aanmaak van:

25 miljoen nikkel kwartjes	nominale waarde f	6 250 000
90 miljoen nikkel dubbelts	nominale waarde f	9 000 000
15 miljoen bronzen stuivers	nominale waarde f	750 000
25 miljoen bronzen centen	nominale waarde f	250 000
		f 16 250 000

Er worden, gezien de voorraad, geen guldens of rijksdaalders aangemaakt.

Voor de aankoop van muntplaten voor dit programma is 5,8 miljoen geraamd, voor het aanleggen van een werkvoorraad nog eens 1½ miljoen.

ARGENT INTERNATIONAL B.V.

VOORSTRAAT 14

UTRECHT

Tel. 030-312975 & 316740

**voor al uw munten en
numismatische literatuur**

i n k o o p - v e r k o o p

'n advies kost u niets

wij zenden u op aanvraag gratis onze prijslijsten

In deze rubriek zijn met ingang van 1975 niet (meer) opgenomen de vermelding van nieuwverschenen proofsets en pseudomunten, alsmede nieuwe jaartallen van bestaande series.

Belize: Zoals in deze rubriek reeds enkele malen vermeld werd, heeft Brits-Honduras de naam veranderd in Belize. Met het jaartal 1974 is een serie van 8 munten uitgegeven van een geheel ander type dan tot nu toe gebruikelijk was. Het zijn 6 koper-nikkelen munten van 10, 5 en 1 Dollar en 50, 25 en 10 Cents, een nikkel-bronzen munt van 5 Cents en een bronzen munt van 1 Cent. De uniforme voorzijde draagt het wapen van Belize, de keerzijden tonen ons exotische vogels uit Belize's fauna.

munten
penningen
oude landkaarten
antiek
inkoop-verkoop

uitgebreide muntlijst

H. J. HUIZINGA

Markt 20
Delft
Telefoon 015-122022

Brazilië: Hier werd in augustus 1974 een roestvrijstalen munt uitgegeven van 10 Centavos (Ø 23 mm.). De munt vervangt de koper-nikkelen munten van dezelfde waarde van 1967 en 1970 (Yeomanrs. 90 en 90a). De beeldenaar onderging geen wijziging.

Chili: De in Yeoman onder nr. 118 beschreven koper-nikkelen munt van 5 Escudo's, geslagen in 1971 en 1972, is vervangen door een aluminium munt (Ø 22,5 mm., 1,5 gram) van dezelfde waarde. De beeldenaar, een bereden Lantaro-indiaan, is gelijk gebleven.

Colombia: Met het jaartal 1974 is een koper-nikkelen Peso (Ø 25,4 mm., 6,76 gram) uitgegeven met de beeltenis van Simon Bolivar, die geslagen is in de Munt van Bogota.

Duitsland - Bondsrepubliek: Met het jaartal 1975 is met ingang van 1 januari 1975 een nieuw vijfmarkstuk in omloop gebracht, dat van koper-nikkel is en dat het zilveren vijfmarkstuk zal moeten gaan vervangen.

Duitsland - Demokratische Republiek: Ter herdenking van het 25-jarig bestaan van de Demokratische Republiek zijn twee tien-markstukken met het jaartal 1974 uitgegeven. Het ene 10-Markstuk, dat voor de omloop bestemd is, is van koper-nikkel (Ø 30,8 mm., 10 gram) en draagt op de voorzijde rond het staatswapen en de jaartallen 1949 en 1974 het opschrift ALLES MIT DEM VOLK - ALLES FÜR DAS VOLK. De andere munt, bestemd voor verzamelaars, is van zilver (Ø 31 mm., 15 gram) en toont ons op de voorzijde een gestileerd gezicht op Berlijn. De keerzijde is van het gebruikelijke type.

Ook dit stuk kan tot de pseudo-munten gerekend worden.

Frankrijk: In Frankrijk zijn twee nieuwe munten in circulatie gebracht. Het ene stuk met een waarde van 10 Francs is gemaakt van een koper-nikkel-aluminium legering (Ø 36 mm., 10 gram). Op de voorzijde zien we een sterk gestileerde kaart van Frankrijk met een ster op de plaats, waar de lichtstad Parijs ligt en met de ineengestrengelde letters RF (République Française), terwijl de keerzijde Parijse gebouwen laat zien. Dit 10-Francsstuk is zodanig gemaakt, dat het bijzonder geschikt is voor het gebruik in automaten.

De andere munt is een 50-Francsstuk van zilver (Ø 40 mm., 30 gram, gehalte 900/1000) waarvan het type gelijk is aan de tot en met 1973 geslagen 10-Francsstukken. Deze zilverstukken zullen alleen worden afgegeven voor de betaling van ouderdomsrenten. De oplage voor 1974 bedraagt 4 miljoen exemplaren, terwijl eenzelfde oplage voor 1975 is gepland.

MUNTHANDEL HABETS

Munten
Penningen
Medailles

Van Anrooystr. 7.
Geleen
Tel.: 04494- 47810

Boeken
Catalogi
Albums

Aanbiedingslijsten sturen wij op verzoek gratis.
Nederlands leverancier Coinholders en accessoires

Hongarije: Ter herdenking van het 50-jarig bestaan van de Hongaarse Nationale Bank zijn twee zilveren munten uitgegeven van 50 en 100 Forint en waarvan de voorzijden ontworpen zijn door de beeldhouwer Garányi József en de keerzijden door de beoefenaarster van kunstnijverheid Csucs Viktória. Beide munten hebben een gehalte van 640/1000, terwijl de oplage van elk 30.000 stuks bedraagt, waarvan 6000 met gepolijste stempels op gepolijste muntplaatjes werden geslagen.

Het 50-Forintstuk (Ø 34 mm., 16 gram) toont ons op de voorzijde de Hongaarse Nationale Bank, terwijl de voorzijde van het 100-Forintstuk (Ø 37 mm., 22 gram) diverse symbolen laat zien, die betrekking hebben op facetten uit het maatschappelijk leven.

Iran: In Perzië is naar aanleiding van de in Teheran in 1974 gehouden 7de Aziatische Spelen een koper-nikkelen munt (Ø 31 mm., 9 gram) uitgegeven ter waarde van 20 Rials met op de voorzijde de beeltenis van de sjah en op de keerzijde het embleem van de Aziatische Spelen, zoals we dat ook van de 1-Bahtstukken van Thailand kennen, een stralende ster binnen 12 ineengestrengelde cirkels en het motto EVER ONWARD, dat refereert aan het streven van sportlieden naar steeds grotere prestaties.

Italië: Ter herdenking van het feit, dat in 1874 de uitvinder van de draadloze telegraaf, Guglielmo Marconi, werd geboren, is met het jaartal 1974 een 100-Lirestuk (acmonital, Ø 27,8 mm, 8 gram) in een oplage van 20 miljoen exemplaren uitgegeven. Op de voorzijde staat het portret van Marconi met onder zijn kin een ster en het woord 'Monassi', naam van de graveur van de Italiaanse Munt Guerrino Monassi. Op de keerzijde staat een draadloze antenne afgebeeld.

Mexico: Met het jaartal 1973 is een munt van 5 Centavos in omloop gebracht (Yeoman-nr. 84), terwijl een muntje van dezelfde waarde, doch met een licht gewijzigd ontwerp, met het jaartal 1974 werd uitgegeven. Beide muntjes wegen 2,75 gram en hebben een diameter van 18 mm.

HOLLEMAN-MUNTEN

Weverstraat 27, Overdinkel-7831
Tel.: 05423-1221

Uitgever: reprints boeken van v.d. Chijs.

Wij zoeken regelmatig betere munten van Nederland, ook provinciaal en middeleeuwen.

Schriftelijke aanbiedingen gevraagd.

Tevens zenden wij U op aanvraag onze prijslijsten.

Nieuwe Hebriden: Met het jaartal 1973 is een 20-Francsstuk uitgegeven conform het in Yeoman onder nr. 2 vermelde type, echter met op de voorzijde de toevoeging van de letters I.E.O.M. (Institut d'Emission d'Outre Mer). Tevens werd een nikkel munt van 50 Francs met het jaartal 1972 aan de omloop toevertrouwd, die qua type overeenkomt met het in Yeoman onder nr. 3 afgebeelde 100-Francsstuk, eveneens onder toevoeging van de letters I.E.O.M. Munten in de waarde van 50 Francs werden tot nu toe niet voor de Nieuwe Hebriden geslagen, zodat het hier een aanvulling van het circulatiesysteem betreft.

Nieuw-Zeeland: Als onderdeel van de verwickelingen rond het bezit en de kolonisatie van Nieuw-Zeeland in de vorige eeuw kwam op 6 februari 1840 het verdrag van Waitangi met de Maori's tot stand, waarbij dezen de Britse soevereiniteit erkenden in ruil voor de garantie, dat hun grondgebied niet zou worden aangetast. De Nieuw-Zeelandse regering heeft besloten 6 februari tot nationale feestdag uit te roepen en heeft ter herdenking daarvan met het jaartal 1974 een dollar laten slaan met op de keerzijde een vliegende kotuku tegen de achtergrond van een opgaande zon, de opkomende gedachte aan een nationale feestdag waarop de hele bevolking een vrije dag zal hebben, symboliserend.

Oostenrijk: Ter herdenking van het 50-jarig bestaan van het Oostenrijkse omroepbestel is een 50-Schillingstuk geslagen in een oplage van 2½ miljoen exemplaren (Ø 34 mm., 20 gram, gehalte 640/1000).

Papua Nieuw Guinea: Deze op 1 december 1973 zelfstandig geworden staat zal eigen munten gaan uitgeven. De minister van financiën Julius Chan heeft op 8 maart j.l. bekend gemaakt, dat 's lands munteenheid de Kina zal zijn, die onderverdeeld is in 100 Toea's. De namen zijn ontleend aan inheemse betaalmiddelen. Een 'kina' is een waardevolle pareloester, die voor allerlei transacties gebruikt werd een 'toea' is een schelpensoort, die in de kustgebieden gebruikt werd voor o.a. het betalen van bruidsschatten. De Kina zal wat waarde betreft overeenkomen met de Australische Dollar. Het nieuwe geld zal in de Koninklijke Australische Munt worden geslagen.

Peru: In een oplage van 200.000 stuks is een zilveren 200-Solesstuk (Ø 37 mm., 22 gram, gehalte 800/1000) uitgegeven ter herdenking van de luchtvaarthelden Jorge Chaves en Jose Quinones, die gezamenlijk op de voorzijde van de munt worden afgebeeld.

Polen: Hier werden twee koper-nikkelen herdenkingsmunten van 20 Zlotych (Ø 29 mm., 10,15 gram) in omloop gebracht. De ene ter ere van Marcelo Nowotko, die in januari 1942 de Poolse Arbeiderspartij stichtte en die in oktober 1942 doodgeschoten werd, de andere ter herdenking van het 25-jarig bestaan van de COMECON.

JACQUES SCHULMAN N.V.

Keizersgracht 448
Amsterdam-C
tel. (020)-233380

Sinds 1880 handelen wij in
munten, penningen, eretekenen en
boeken over de numismatiek.
Archeologische voorwerpen.
Veilingen - prijslijsten - taxaties -
inkoop - verkoop

Tevens werd een proef in zilver (Ø 32 mm., 16,7 gram, gehalte 625/1000) uitgegeven van een ontwerp voor de herdenkingsmunt van Kopernikus. Van de werkelijke munt werd in deze rubriek in 'De Florijn' nr. 13 reeds een foto geplaatst, terwijl in nr. 14 de munt abusievelijk nog eens werd afgebeeld.

Qatar: Dit oliesjeikdom aan de Perzische Golf heeft voor het eerst in de geschiedenis zijn eigen munten uitgegeven. Het zijn drie bronzen munten van 1 Fils (Ø 15 mm., 1,5 gram) 5 Fils (Ø 22 mm., 3,8 gram) en 10 Fils (Ø 27 mm., 7,5 gram) en twee koper-nikkelen munten van 20 Fils (Ø 20 mm., 3,4 gram) en 50 Fils (Ø 25 mm., 6,5 gram). De munten dragen alle het jaartal 1973.

Onderstaand een (uniforme) voorzijde van het 1-Filsstuk en de keerzijden van de andere munten. Voorheen gaf Qatar samen met Dubai in het kader van een monetaire unie tussen beide staten munten uit.

Seychellen: Voor nadere gegevens omtrent het 10 Rupee-stuk verwijzen wij naar de advertentie van Spink & Son in 'De Florijn' nr. 15.

Dr. Norbert Herkner: *Die Münzen des Kirchenstaates Benedikt XIV bis Pius IX 1740 - 1870*. Deel 37 in de reeks 'Die Münze'. Berlin, 1974. Prijs incl. BTW f 25,-.
 Importeur voor de Benelux: Mevius & Hirschhorn International B.V. te Amsterdam. Tevens verkrijgbaar via de adverteerders in 'De Florijn'.

De munten van de Kerkelijke Staat, die in Italië en Zwitserland reeds geruime tijd zeer gewild zijn, beginnen in de overige landen van Europa in populariteit te stijgen. Daar de Italiaanse naslagwerken te kostbaar en te uitvoerig zijn en menigmaal niet verder teruggaan tot 1800, terwijl bovendien de taal veel verzamelaars voor problemen stelt, heeft Dr. Norbert Herkner geprobeerd een wat vroeger beginnende en rijk geïllustreerde samenvatting te geven van wat in de Kerkelijke Staat aan munten is uitgegeven. Daar bij 1740 wordt begonnen, omvat deze catalogus dezelfde periode als Craig's 'Coins of the World'. De catalogus is ingedeeld naar de historische opeenvolging van Pausen en perioden waarin de Heilige Stoel vakant is geweest. Binnen dit raam worden eerst de in Rome en Bologna geslagen munten behandeld, terwijl daarna die van de kleinere muntplaatsen volgen, alle met een verwijzing naar Craig's 'Coins of the World' en onder vermelding van de waarde, het eerste woord van het Latijnse omschrift, het jaartal, het regeringsjaar, de metaalstof en een prijsindicatie in Duitse Markten. Een overzicht van geraadpleegde literatuur completeert deze nuttige catalogus.

Heinz Dietzel: *Die Münzen Griechenlands ab 1828 mit Kreta*. Anhang: Harry Rosenberg: *Die Banknoten von Griechenland*. Berlin, 1974. Prijs incl. BTW f 4,75.
 Importeur voor de Benelux: Mevius & Hirschhorn International B.V. te Amsterdam.

Dit nieuwe 25 pagina's tellende boekje catalogiseert de voor Griekenland sinds de vrijwording van Turkse overheersing in 1828 geslagen munten, die in 1901 onder Grieks bestuur voor Kreta geslagen munten en de door de Nationale Bank van Griekenland sinds de oprichting ervan in 1841 uitgegeven bankbiljetten.

Van elk munttype is in deze catalogus een foto op 2/3 grootte opgenomen onder vermelding van de daarvan geslagen waarden, metaalstof, ja(a)r(en) van aanmuntung, een prijsindicatie voor zeer fraaie, prachtige en FDC-exemplaren en een verwijzing naar de bekende catalogi van Yeoman en Craig.

Ook van elk type bankbiljet is een afbeelding op 2/3 grootte in dit boekje opgenomen onder vermelding van de daarvan gedrukte waarden, de eerste dag van uitgifte en een prijsindicatie voor gebruikte en ongebruikte exemplaren.

Johan Mevius: *Speciale catalogus van de Nederlandse munten van 1795 tot heden met Nederlands West-Indië, Suriname, Curaçao en de Nederlandse Antillen*. Amsterdam, zesde herziene en verbeterde druk, 1975. Prijs incl. BTW f 8,90.
 Uitgever: Mevius & Hirschhorn International B.V. te Amsterdam.
 Tevens verkrijgbaar via de adverteerders in 'De Florijn'.

Uit de gewijzigde titel van deze bijzonder populaire catalogus is reeds op te merken, dat Johan Mevius gezwich is voor de vele verzoeken de catalogus uit te breiden met de munten van de Bataafse Republiek. Daardoor heeft deze catalogus na het overnemen van de nummering van J. Schulmans 'Handboek voor de Nederlandse munten' in de vorige druk, thans volledige aansluiting bij dit handboek gevonden. De in de recensie bij de vijfde druk gesignaleerde twee-eenheid-handboek-catalogus is daarmee volmaakt geworden.

Naast deze welkome aanvulling moest (helaas !) ook het hoofdstuk 'valse munten' uitgebreid worden.

Nieuwe varianten werden, vooruitlopend op een herdruk van vorengenoemd handboek, in deze catalogus reeds opgenomen en van een 'Schulman-nummer' voorzien.

De richtprijzen zijn aan het huidige prijsniveau aangepast. De heer J. Schulman met zijn ruime praktijkervaring verleende voor de vaststelling van richtprijzen van zeer zeldzame stukken welwillend zijn medewerking.

Aan de typografische verzorging van de catalogus is, evenals in het verleden, de grootst mogelijke zorg besteed. Door de uitbreiding met 16 pagina's en de gestegen druk- en papierkosten moest de prijs verhoogd worden.

Peter Seaby en Monica Bussell: 'British tokens and their values'. Londen, 1970. Prijs incl. BTW f 12,50.
 Importeur Mevius & Hirschhorn International B.V. te Amsterdam.
 Tevens verkrijgbaar via de adverteerders in 'De Florijn'.

Naar aanleiding van het artikel van de heer Gerritsen over 'tokens' leek het ons nuttig nog eens de aandacht te vestigen op één van die uitstekende Seaby-uitgaven.

Bespreken wij in 'De Florijn' nr. 7 reeds P. Frank Purvey's 'Coins and tokens of Scotland', thans willen wij de aandacht vestigen op een reeds geruime tijd in de handel zijnde catalogus over Britse tokens.

Hierin wordt na een bibliografie, een inleiding en aanwijzingen omtrent vaststelling van kwaliteit en waarde van de tokens, achtereenvolgens beschreven de 17de eeuwse tokens, de vroeg-18de eeuwse tokens van Ierland, de laat-18de eeuwse tokens en de 19de-eeuwse zilveren en koperen tokens.

Aan elk van deze onderwerpen is een hoofdstuk gewijd, dat wordt begonnen met een algemeen historisch overzicht van de daarin behandelde periode. Daarna volgt een alfabetische-lexicografische indeling naar graafschappen en plaatsen, waarna de tokens volgens deze indeling worden beschreven. De nummering van de beschreven tokens sluit aan bij de in de inleidingen tot de hoofdstukken vermelde standaardwerken.

In het bestek van deze catalogus was het niet mogelijk van ieder token een afbeelding te plaatsen. Toch is het boekje rijk geïllustreerd met afbeeldingen van karakteristieke vertegenwoordigers uit de diverse token-perioden.

Tevens wordt een waarde-indicatie gegeven in de staten zeer goed, fraai, zeer fraai en prachtig, al naar gelang de gemiddelde staat van conservatie waarin de tokens doorgaans nog worden aangetroffen.

boeken en tijdschriften

Boekenlijst A. G. van der Dussen b.v., Hondstraat 5 te Maastricht, Oktober 1974.

Aan de vaste cliëntèle werd samen met de maandelijkse verkooplijst van munten een keurig verzorgde lijst gestuurd met ca. 400 titels van numismatische en archeologische literatuur en van boeken over bankbiljetten.

Voor serieuze gegadigden is deze boekenlijst gratis verkrijgbaar.

TIJDSCHRIFTEN

Deze rubriek beoogt de Nederlandse verzamelaar te informeren over de inhoud van die buiten- en binnenlandse tijdschriften, waarmee 'De Florijn' een uitwisseling heeft.

Voor nadere gegevens betreffende de inhoud ervan wende men zich tot de samensteller van deze rubriek of rechtstreeks tot de redakties van die tijdschriften.

Münstersche Numismatische Zeitung. Red. H. Dombrowski, Albersloher Weg 473, 44 Münster, Bondsrepubliek Duitsland.

— oktober 1974.

De geldstukken en penningen van de stad Rheine; Aderlating in de voet op een jeton op de vrede van Campo Formio (1797); Een niet beschreven munt van Sachsen-Meiningen, 3 Kreuzer 1835; Kloppen op de munten van de grote Keurvorst Friedrich Wilhelm; Een vondst van dirhems van de Rüm-Seldjuken; Revolutionair en verzetstrijder Marcell Nowotko op een herdenkingsmunt van 20 Zloty.

Die Münze. Red. Hans Meyer, 519 Stolberg, Schwarzer Weg 2, Bondsrepubliek Duitsland.

— nr. 9, september 1974.

Over het herkennen van oudere Duitse munten en het ontfafelen der omschriften; De vita et rebus gestis Caesarum Nero; Heraldisch abc; Weense penningen; Het systeem van onderverdeling van de Taler in het gebied van de 30-Talervoet; Moderne penningen verzamelen, ja of nee?; Wat was vroeger (1500 - 1700) het geld waard?

— nr. 10, oktober 1974.

Over het herkennen van oudere Duitse munten en het ontfafelen der omschriften; Het wapen van het vorstenhuis Waldeck-Pyrmont; De vita et rebus gestis Caesarum Nero; De Tiroler Taler; Het systeem van onderverdeling van de Taler in het gebied van de 30-Talervoet; Heraldisch abc; Duitse numismaten bezichtigen een munthuis; Portret van een belangrijk numismaat Prof. Dr. Hans Gebhart.

— nr. 11, november 1974.

Over het herkennen van oudere Duitse munten en het ontfafelen der omschriften; De vita et rebus gestis Valentinianus I; De Tiroler Taler; Munten van Britse koloniën in Zuid- en Midden-Amerika; Prijsvraag om te komen tot een ontwerp voor een herdenkingsmunt van Kant; Heraldisch abc; Muntslag, officieel of privé; Een kleine muntvondst in Salzburg; Portret van een belangrijk numismaat Otto Voetter; De geschiedenis van de muntenweegschaal.

Der Geldschein. Secr. Verlag Pröh, 1 Berlin 41, Forststrasse 23, Bondsrepubliek Duitsland.

— nr. 0, 1974. (eerste proefnummer)

De gesteldheid van het verzamelen van papiergeld in Duitsland; Papiergeld en de daartoe behorende literatuur; Kort overzicht van de geschiedkundige ontwikkeling van het papiergeld; Albrecht Dürer, wiens werken het meest frekwent voorkomen op Duitse bankbiljetten; Duitse talen en dialecten op bankbiljetten en papieren noodgeld; Tot nu toe onbekende bankbiljetten der Filippijnen; Nieuwe uitgaven.

Dukaten. Red. Alfons Grass, 6078 Neu-Isenburg, Buchenbusch 18, Bondsrepubliek Duitsland.

— nr. 32/33, augustus/september 1974.

De munten van Biafra; Nieuws van het vijfmarkstuk; Paradijsvogelveren en -huiden als betaalmiddel in Nieuw-Guinea; Kauri-voet in het koninkrijk Congo; De Brunswijker klokken- en scheepsdaalders.

Berichte. Red. H. Kricheldorf, Freiburg im Breisgau, Günterstalstrasse 16, Bondsrepubliek Duitsland.

— 14e jaargang, nr. 83, oktober 1974.

Klop 1681 van de stad Salzburg; Een tot nu toe onbekende variant van een Taler van de keurvorst van Keulen, Friedrich IV von Wied; De vernuftige verandering van tweedécimesstukken in ééndécimesstukken; Aantekeningen bij de pelgrimstekenen van St. Wolfgang im See en van Grimmenthal; De muntconventie van München en haar munten van 1837-1871.

Flaschenpost. Red. Wolf Müller-Reichau, 2304 Laboe, Schulstrasse 1, Bondsrepubliek Duitsland.

— oktober 1974.

Schatten uit Hellenistische tijd; Een bronzen munt van Ashkelon uit het jaar 47 v. Chr.; Penningen op admiraal Vernon; Uit de cultuurgeschiedenis van badplaatsen aan zee; Duits Scheepvaartmuseum Bremerhaven - bark 'Seute Deern'; Hudson-Fulton-penning 1909; Numisnautiek in de DDR; Romeinse Moezelschepen.

Numismatisches Nachrichtenblatt. Red. 297 Emden, Philosophenweg 10, Bondsrepubliek Duitsland.

— nr. 10, oktober 1974.

De 'Danielstaler' van vrouwe Maria von Jever; De geschiedenis van de weegschaal; Staat en Munt - Mexico; Een penning

op de 200-jarige geboortedag van Caspar David Friedrich (1774-1840).

— **nr. 11, november 1974.**

Personalia - Günther Albrecht 24/6/1930 - 30/9/1974; Internationale Numismatische Commissie; Nieuwe strafbepalingen tegen het vervalsen van munten en penningen; Muntvondsten in Grünhagen/Lüneburg en in Brest/Wit-Rusland; Praktische wenken voor het opbergen van munten; Het goudstuk van de Frankische koning Theudebert (534-548); Staat en munt - Mexico (vervolg); Penningen op Giacomo Puccini's 50-jarige sterfdag, Hongerkreet van Afrikaanse kinderen en op de Rettungsdienst-Stiftung Björn Steiger e.V..

Sammler-dienst. Red. 8630 Coburg, Postfach 683, Bondsrepubliek Duitsland.

— Vakblad voor filatelisten met een kleine rubriek voor muntenverzamelaars. Verschijnt 24 maal per jaar.

Mitteilungen der Oesterreichischen Numismatischen Gesellschaft. Red. Burgring 5, 1010 Wenen, Oostenrijk.

— **nr. 11, 1974.**

Nieuwslag van een 'Schützen-doppelgulden 1873; Een schatvondst uit de Romeinse muntplaats Antiochia ? ; Plakette op de excursie in 1973 van de Oesterreichische Numismatische Gesellschaft.

Helvetische Münzenzeitung. Red. Albert Meier, Postfach 26, 3652 Hilterfingen, Zwitserland.

— **nr. 11, november 1974.**

Zwitserse herdenkingsmunt 1974; De verkiezingen van Napoleon III; Een stater van Neapolis; De Romeinse keizer Pupienus (april - juli 238).

Money Trend. Red. Postfach 263, FL-9490 Vaduz, Liechtenstein.

— **nr. 11, november 1974.**

Zwitserland - uitgifte van een herdenkingsmunt 1974; Over koperen munten uit de laat-romeinse keizertijd; Ontwerpen voor de Immanuel Kant-herdenkingsmunt van de Bondsrepubliek; Nieuwe Churchill-munten; Numismatisch maandcommentaar.

Myntkontakt. Red. Torggatan 20, Box 1, 19901 Enköping, Zweden.

— **nr. 8, oktober 1974.**

Geldbuidels uit de 17de en 18de eeuw; Nieuws van de Ahlström-veiling op 28 en 29 september 1974 te Stockholm; Waardevolle munten geborgen uit het wrak Många.

— **nr. 9, november 1974.**

Geldbuidels uit de 17de en 18de eeuw; Penning op Charles A. Lindbergh; Muntvondst te Lödöse; Serie Noorse kunstpenningen; Nieuws van de Ahlström-veiling op 9 en 10 november 1974 te Stockholm.

Møntsamlernyt. Red. P.O. Box 56, DK-2830 Virum, Denemarken.

— **nr. 8, oktober 1974.**

Wereldnatuur Fonds wil 50 miljoen kronen bijeenbrengen; Penning op 350 jaar Postwezen in Denemarken; Diagnose van ziekteverschijnselen bij vorsten op munten van Parthië, Syracuse en Egypte; Veilingnieuws.

— **nr. 9, november 1974.**

Twee varianten van de 5-Kronur 1973 van Margarethe II; Produktie van munten met het jaartal 1974 in oktober gestart in de Koninklijke Munt te Kopenhagen; Varianten in een vondst van St. Thomas (Deens West-Indië); Mystiek rond proefslagen; Zware strijd tegen muntvervalsing; Van Vikingtijd tot Burgeroorlog.

The Numismatic Circular. Red. 5, 6, 7 King Street, St. James's, Londen SW 1, Engeland.

— **nr. 10, oktober 1974.**

Classificatie van de primitieve denariën van Ancona in het licht bezien van een recente schatvondst; Meer voorbeelden uitgingen van haat in Ulster op munten; Een Finse collectie uit de 19de eeuw; Kapitein John Paul Jones en Dupré's penning op de verovering van het Britse fregat Serapis door het U.S. fregat Bonhomme Richard, 1779; Koperen munten van Bombay; Penningen geslagen naar het voorbeeld van de Algerijnse piaster van Mahmud II; Een Chinese glazen munt; Een barst in een stempel van een penny van het Canterbury-Durham-type.

— **nr. 11, november 1974.**

Eloye Mestrelle en de invoering van de schroefpers in het Engelse muntwezen ca. 1561-75; Onbekende koperen proefslag van 1834 van Portuges Goa; Sumatra - het eerst geld van de 'East India Company'; De nikkel munten van 1910 - 1922 van het Ottomaanse keizerrijk; De Bazra-dirhems van Ubayd Allah; Soedanees ringengeld uit het tweede kwart van de 19de eeuw.

Coin Monthly. Red. Sovereign House, High Street, Brentwood, Essex, Engeland.

— **november 1974.**

De penningen van Ralph Menconi; Munten op zak tijdens vakantie in Zweden; Twee Aeolische steden; Wat is een 'proof' ? ; George III en berechtingen van verraad op historiepenningen; Papiergeld van Denemarken.

— december 1974.

Het bankbiljet van 1 Pond in uw beurs kan 75 Pond waard zijn; Kwaliteitsbepaling van munten; De cistophori; Munten op zak tijdens vakantie in Portugal; Gereedschapspenningen van machinefabrieken; De Franse invasiedreiging van 1798 op historiepenningen; Ethiopië en Haile Selassie; Griekse munten.

Coins. Krause Publications Inc., Iola, Wisconsin 54945, U.S.A.

— oktober 1974.

Tweede serie van vier Canadese Olympiademunten; Zilveren debuut van Malawi; Het Heilige jaar van Vaticaanstad; Jamaica, piratenzilver; Misslagen, die veel kunnen vertellen; Terugkeer van de 'Jolly Green Giants' (biljetten van 500, 1000, 5000 en 10.000 dollar); Verandering en expansie van de Munt van de Verenigde Staten.

— november 1974.

Terugblik in de geschiedenis via de herdenkingsmunten 200 jaar Verenigde Staten; Munt voor Pools Silezië; In gebruik zijnde monumenten als nationale trots op munten; Persoonlijkheden op antieke munten van Macedonië; Versleten geld uit moeilijke tijden.

La Vie Numismatique. Red. 20 rue de l'Anémone, 1180 Brussel, België.

— oktober 1974.

Jaarvergadering van het Europees Numismatisch Genootschap; De slag bij Toulouse; Nieuwe penningen geslagen door de Parijse Munt; Penning op René Magritte.

La Numismatica. Red. Via Pace 8, 25100 Brescia, Italië.

— nr. 7/8, juli/augustus 1974.

Het 100-lirestuk op Guglielmo Marconi; Valse tetradrachmen van Leontini; Het Heilige jaar op munt en penning (1300 - 1975); Penningen van de Parijse Munt; 30 miljard Amerikaanse dollarcenten uit de circulatie onttrokken.

— nr. 9, september 1974.

De herdenking van Francesco Petrarca; Valse dubbele stater van Thurium (Lucania); Het Heilige jaar op munt en penning (1300 - 1975).

De Geuzenpenning. Secr. Keizersgracht 448, Amsterdam-C, Nederland.

— 24ste jaargang nr. 4, oktober 1974.

Enkele vragen rond de Woerdense Kleermakersgildepenning; Muntvondst Wamel; Een poging tot heropening van de Munt te Maastricht in 1645.

WIST U DAT

(voortzetting van deze rubriek op veler verzoek)

- Sommige Nederlandse stuivers van 1970 een afwijking vertonen? Van het gedeelde jaartal staat bij deze stuivers het getal 19 verder weg van de grote 5 (van 5 cent) dan bij andere stuivers van hetzelfde jaar.
- afwijkingen ook voorkwamen bij de centen van 1966? Bij sommige centen waren de 6-en van het jaartal normaal, bij andere waren ze groter dan normaal. Men zegt dat dit komt, omdat men bij 's Rijks Munt per abuis de zessen van de stuivers heeft gebruikt.
- vóór de oorlog ook al afwijkingen voorkwamen? De cent uit 1901 bijvoorbeeld, bestaat in twee uitvoeringen. Op de gewone cent staat 'Koningrijk' (zoals normaal was op al het vroegere Nederlandse geld), op de afwijkende centen uit 1901 staat 'Koninkrijk', (zoals we dat overigens op school geleerd hebben). Verdere afwijkingen zullen U reeds bekend zijn, zoals grof haar, 'het oor' e.d.
- zelfs in het grijze verleden reeds afwijkingen bestonden? Zo staat op een Zeeuwse rijksdaalder uit 1698 het foutief gespelde woord 'Crescut', in plaats van 'Concordia res parvae crescunt'. (Eendracht verenigt kleine zaken, ofwel Eendracht maakt macht).
- een 18e eeuwse muntmeester, door de dood van zijn zoon diep geschokt, gedurende drie maanden op de Zeeuwse duiten in 1754 het opschrift 'Luctor et Ementor' (de kluts kwijt) aanbracht?
- de Spaanse peseta's de laatste jaren een magerder kop van Franco vertonen dan voorheen? (De Spaanse ambassade kon hierover geen inlichtingen verstrekken; kijk dus al Uw peseta's eens na, opdat U het jaar van de wijziging vindt).

DE NUMISMATISCHE KRINGEN

Amsterdam

Secretariaat: Julianakade 70, IJmuiden, tel. 02550-18682.

Bijeenkomsten op de 2e woensdag van de maand, behoudens uitzonderingen.

Boxmeer

Secretariaat: Bilderbeekstraat 36, Boxmeer.

Brabant

Secretariaat: Zilvermeeuwlaan 23 te Eindhoven, tel. 040-43 95 20.

Bijeenkomsten op de 2e donderdag van de maand.

Breda (Genaamd 'De Baronie')

Secretariaat: Weerijssingel 55 te Breda.

Bijeenkomsten op de 3e donderdag van de maand.

Groningen

Secretariaat: Hertenlaan 69 te Haren, tel. 050-4 50 86.

A g e n d a : 17 jan. - Jaarvergadering en voordrachten van leden.

21 feb. - Ir. J. Koning: Liberté, Egalité, Fraternité.

21 mrt. - nog niet bekend.

18 apr. - nog niet bekend.

16 mei - Drs. A. T. Puister: Muntplaatsen langs de Maas.

Den Haag

Secretariaat: Zeestraat 71B te Den Haag, tel. 070-18 09 57.

Bijeenkomsten afwisselend op de laatste woensdag of de laatste donderdag van de maand.

Hoogeveen

Secretariaat: Dahliastraat 22 te Hoogeveen, tel. 05280-6 55 82.

Ruilavonden op de 2e woensdag van de maand, wijzigingen voorbehouden.

A g e n d a : 8 jan. - Bespreking jaarverslag, gelegenheid om te ruilen.

12 feb. - Grote Veiling. Wij rekenen op een ruime inbreng.

12 mrt. - Drs. J.P.A. v.d. Vin: Griekse munten in hun natuurlijke omgeving.

9 apr. - Dr. Ir. M. v.d. Brandhof, 's Rijks Muntmeester.

streefdata: 14 mei en 11 juni.

Kampen ('Moneta Campensis')

Secretariaat: J. Grondhuis, Erasmuslaan 4, Zwolle, tel. 05200-3 57 35.

Bijeenkomsten op de 1e maandag van de maand in het gebouw Burgwal 59 te Kampen, aanvang 19.30 uur.

A g e n d a : 6 jan. - J.J. Brands uit Nieuwdordrecht: Muntgewichtjes en wagen.

3 feb. - nog niet bekend.

3 mrt. - nog niet bekend.

Het Land van Ravenstein

Secretariaat: Hans Niesen, Graspeel 48, Zeeland N.B., tel. 08865-1728.

Bijeenkomsten op de eerste maandag van de maand, in het Gemeenschapshuis 'De Schouw' aan het Brabantplein te Uden. Ruilbeurs na afloop van elke vergadering of lezing.

Toegankelijk voor iedereen.

Limburg

Secretariaat: Bonnefanten Museum te Maastricht, tel. 043-19300.

Lisse

Secretariaat: v. Speykstraat 46, Lisse-1660, tel. 02521-12035.

Elke 2e dinsdag van de maand is er ruilbeurs en veiling van ingebrachte munten in de Pauluskerk, Ruysshornlaan te Lisse.

Bushalte op 100 m. afstand en groot parkeerterrein. Munten inbrengen van 7 - 8 uur.

Noordoostpolder e.o.

Secretariaat: Sternstraat 4 te Zwartsluis, tel. 05208-1803.

Bijeenkomsten op de 3e donderdag van de maand, in het Geref. Centrum te Emmeloord.

Noordwijk

Secretariaat: C. Duindam, Duinweg 49 te Noordwijk a/Zee.

Bijeenkomsten iedere eerste maand van de maand om 20.00 uur in De Rank, aan de Golfweg in Noordwijk.

Oost-Nederland

Secretariaat: Arnhemsestraatweg 93B te Rheden, tel. 08309-2700.

Bijeenkomsten (behoudens afzonderlijke vermelding) in Hotel 's Gravenhof te Zutphen, aanvang 20.00 uur.

- A g e n d a :**
- 28 jan. - Veiling door de fa. Schulman te Amsterdam. Introductie niet toegestaan.
 - 25 feb. - Ir. J. Koning: Het lezen van Middeleeuwse opschriften op munten. Na afloop van deze lezing praktische oefeningen met meegebrachte munten.
 - 25 mrt. - Onze 100-ste bijeenkomst die op feestelijke wijze zal worden gevierd. Diverse sprekers.
 - 29 apr. - J.C. v.d. Wis: Romeinse denarii.
 - 27 mei - Gemeenschappelijke ruilbijeenkomst van de Kringen Oost-Nederland, Twente en Kampen in het IJsselhotel te Deventer.

Rotterdam

Secretariaat: Burgem. Lefèvre de Montignylaan 190, Rotterdam-3013, tel. 010-188446.

Bijeenkomsten Museum van Land- en Volkenkunde, Willemskade, Rotterdam.

Twente

Secretariaat: Bentheimerstraat 75, Oldenzaal, tel. 05410-3041.

Bijeenkomsten op de 2e dinsdag van de maand.

Utrecht

Secretariaat: Johan Wagenaarkade 71-1 te Utrecht, tel. 030-931051.

Bijeenkomsten 's Rijks Munt, Leidseweg 90 te Utrecht, aanvang 19.30 uur.

Voorschoten

Contact-adres: Prof. Eykmanhof 24, Voorschoten, tel. 01717-3105.

Zeeland

Secretariaat: Diezestraat 57 te Oost-Souburg, tel. 01183-2549.

Bijeenkomsten elke 2e donderdag van de maand in gebouw 'De Schakel', Bachten Steene 14 te Middelburg.

Federatie

De vergadering van de Federatie van Numismatische Kringen in Nederland zal worden gehouden op zaterdag 15 maart 1975 in Hotel Monopool t.o. het station te Amersfoort. Aanvang 10.00 uur.

Advertentiekosten p. nummer f 5,— p. vier regels van 32 letterspaties. Iedere regel meer f 1,50. Bij vooruitbetaling te storten op giro 25 41 320 van T. Kuik, te Kampen. Tekst zenden aan P.C. Korteweg, Enkstraat 10 Zwolle, tel. 05200 - 14739.	Heeft u zich zojuist geabonneerd op 'De Florijn' ? Er zijn nog oude nummers van 1972, 1973 en 1974 verkrijgbaar tegen f 2, — per stuk. (X)
"DE SNEEKER VLIAGER" J.B. Westerhof, numismaat Nauwe Noorderhorne 18, Sneek. tel. 05150 - 7198. Wij zijn steeds koper van collecties munten, boekwerken en antiquiteiten, in het bijzonder die op de Provincie FRIESLAND betrekking hebben.	Zie Florijn nr. 8-9-10. Stort f 25, — op giro 2068368 en U ontvangt 5 verschillende <i>Chinese cashmunten</i> tussen de jaren '61 en 1200, kwaliteit fraai en zeer fraai, met beschrijving. T.n.v. H. Niesen, Graspeel 48 te Zeeland, Brabant. (15+16)
"RATEL" Braille-tijdschrift voor de visueel gehandicapte munt- en penningverzamelaar. Indien u de uitgave van 'Ratel' wilt steunen: postgiro 24.24.500 t.n.v. Adm. Ratel, Planetenlaan 22, Haarlem (a.u.b. vermelden: éénmalige of jaarl. bijdrage). (X)	Ruilbeurs in Borken (Dsl.). nabij Winterswijk, elke laatste woensdag van de maand. Aanvang 20 uur in café Spannermacher. (X)
Te koop aangeb. Ned. en buitenl. munten. Grieks en Romeins, FABER, Geldersesluis 3, Noordeinde post Elburg. tel. 05252 - 417.	G.J.M. BISSELINK - Numismatiek Oude Doetinchemseweg 68, 's Heerenberg Gld. tel. 08346 - 1007. Op aanvraag zenden wij u gaarne onze prijslijst van Nederlandse en buitenlandse munten.
Inkoop-Verkoop van munten of inruil v. oude ansichtkaarten Ned. Postz. handel "DE VELUWE", Nieuwstr. 66 Apeldoorn, tel. 05760 - 16281.	U wenst ook een abonnement op het tijdschrift 'De Florijn' ? Stort dan f 12,50 op giro 25 41 320 van T. Kuik te Kampen. Het abonnement loopt van 1 januari tot 1 januari. Gaat u verhuizen ? Geef s.v.p. even uw adreswijziging op aan T. Kuik, Populierenstraat 10 Kampen, tel. 05202 - 4180. offsetdrukkerij w. van esch mandjesstraat 3 zwolle

Muntenhandel

A. J. VAN DEN BERG

Hoefkade 87
Den Haag
Tel. 601382-070

**Inkoop van Munten, Penningen, Bankpapier, Ridderorden en
Boeken over deze onderwerpen.**

HOLLANDSCHE BANK-UNIE N.V.

AMSTERDAM

Herengracht 434-440

Kasuren 8.30—16.00 uur

**Aan- en verkoop van
gouden en zilveren munten,
goudstaafjes, goudbaren.**

**Op aanvraag zenden wij u gaarne onze regelmatig
verschijnende prijslijsten en bulletins toe.**

Bestellingen en inlichtingen: 020 - 292284
020 - 292276
020 - 292286
020 - 292287

CORBA Int.

MUNTHANDEL

*
*

ENSCHDEDE (centrum)
Kuipersdijk 113A-115
Tel. 05420-21898

A. G. van der Dussen

Hondstraat 5 Maastricht Tel. 043-15119

munten (zowel antieke als moderne);
penningen, eretekenen en numis-
matische boeken

aan serieuze verzamelaars zenden
wij gratis onze maandelijkse prijslijst
en onze literatuurlijst

de florijn

nederlands tijdschrift voor munten-verzamelaars
uitgave van de federatie van numismatische kringen

maart 1975

17

E. TEN KATE JZN.

ANTIQUAIR

ZWOLLE

Sassenstraat 72

Tel.: 05200-15759

oude munten

boeken en catalogi

oude land- en stedekaarten

topografische prenten

antiquiteiten

Mevius & Hirschhorn INTERNATIONAL
AMSTERDAM

UTRECHTSESTRAAT 33, tel. 020-255736-66990
munten, boeken, albums etc.
bankbiljetten, gouden munten

Vertegenwoordigers van talloze uitgevers,
o.a. Whitman, Malter-Westerfield,
Bonanza-Press, Seaby, Spink,
Beckenbauer e.v.a.,
alsmede van „Coindex”.

Munten- en/of boekenlijsten op aanvraag.
Vraag inlichtingen betr. onze
abonnement-service op nieuwe munten met 10 % korting!

"DE SNEEKER VLIAGER"

J.B. WESTERHOF, NUMISMAAT

munten, penningen, topografische prenten,
boekwerken, antiquiteiten

tevens bieden wij u een uitgebreide collectie
Nederlandse en buitenlandse bankbiljetten

Nauwe Noorderhorne 18, Sneek — Telefoon 05150 - 7198
b.g.g. 6866 - Maandags gesloten

het geheel of gedeeltelijk overnemen van de inhoud, ook in gewijzigde vorm, is verboden, tenzij met schriftelijke toestemming van de redactie.

redactie: P.C. Korteweg, Enkstraat 10, Zwolle, tel. 05200 - 14739 huis,
(op weekdagen liefst tussen 18 en 19 uur)
ir. J. Koning, T. Kuik,
J.C. v.d. Wis, Maluslaan 102, Groningen, tel. 050 - 713570 huis

advertenties en abonnementen: T. Kuik, Populierenstraat 10 Kampen, tel. 05202 - 4180
Postbus 39 Kampen, postgirorekening 25 41 320

advertentietarieven:

hele pagina : per keer f 70,- of f 300,- per jaar

halve pagina : per keer f 40,- of f 175,- per jaar

kwart pagina : per keer f 25,- of f 90,- per jaar

advertenties kunnen zonder opgave van redenen worden geweigerd.

verschijnt 5 x per jaar, te weten in januari, maart, mei, september, november
uiterste datum voor opgave advertenties, agenda's en inleveren kopij:
de 1e van de voorafgaande maand.

NUMISMATISCHE LANDDAG TE UDEN (N.Br.) OP 31 MEI 1975

Het fraaie in het centrum van Uden gelegen Gemeenschapshuis 'De Schouw' zal zaterdag 31 mei a.s. de jaarlijkse Numismatische Landdag herbergen.

De Kring 'Het land van Ravenstein' heeft de organisatie dit jaar op zich genomen.

Het programma ziet er als volgt uit:

- 10.30 uur - Ontvangst in één der ruimten van 'De Schouw' (aanbieding van koffie).
- 11.00 uur - Opening door de burgemeester van Uden, drs. G.J.A. Schampers.
- 11.30 uur - Causerie door C.L.A. van Uden: 'De munten van Herpen en Ravenstein'.
- 12.15 uur - Causerie (onderwerp en spreker nog nader te bepalen).
- 12.45 uur - Bezoek aan het Museum voor Religieuze Kunst, waar ook bijzondere munten zullen worden tentoongesteld (bezit der gemeente Uden).
- 14.00 uur - Terug naar 'De Schouw'.
- 14.15 uur - Brabantse koffietafel met gezellig discours (brandewijntje met suiker vooraf).

Sluiting van het officieel gedeelte door de voorzitter van de Numismatische Kring 'Het Land van Ravenstein'.

31 mei - Landdag te Uden

Inmiddels is er vanaf 14.00 uur gelegenheid om de stand te bezoeken van de handelaren, in één der zalen van 'De Schouw'.

Sluiting ruilbeurs te 19.00 uur.

Men probeert de kosten rond f 13, — te houden, alles inbegrepen.

Na de Brabantse koffietafel is er voor de dames gelegenheid een bezoek te brengen aan het unieke (zeer grote) winkelcentrum. Bij regenweer (waar wij niet op rekenen, in de schone maand mei !) zal er een lezing worden gehouden met lichtbeelden over oud en nieuw Uden en het Land van Ravenstein.

HET ENGELSE 'TOKEN-WEZEN EN ZIJN ACHTERGROND (slot)

Herman Gerritsen

5. Vijfde periode (1811 - 1817)

Was zo'n twintig jaar terug de halfpenny nog het belangrijkste stuk kleingeld, rond 1810 nam, als gevolg van de door de Napoleontische oorlogen gestegen lonen en prijzen, de penny deze plaats in. Een ander gevolg van deze oorlogen was de toename van de koperprijs op de wereldmarkt. In 1797 kostte koper £ 105 per ton, 11 jaar later reeds £ 200. De muntslag in koper was dus kostbaar geworden en daarom bleef de uitgifte van 'cartwheels' vanaf 1797 sterk achter bij de behoefte.

Rond 1811 was er in heel Groot-Brittannië een groot gebrek aan kopergeld te constateren, vooral weer in de sterk geïndustrialiseerde Midlands.

L'histoire se repète: op een bepaald moment verschijnen weer overal de 'tokens'. Het percentage 'tokens', dat in eerste instantie ten behoeve van reclamadoeleinden geslagen werd om daarna als betaalmiddel dienst te doen, was nu echter groter dan in de voorgaande periode.

De Britse regering liet het circuleren van deze koperen 'tokens' toe en was er aanvankelijk zelfs blij mee, daar het haar veel kosten bespaarde (het was nog steeds oorlogstijd !).

In 1815 weigerden enkele belangrijke 'token'-uitgevers de door hen uitgegeven 'tokens' om te wisselen tegen koninklijke munt.

'Token' ter waarde van 1 penny van John Bishop & Co te Cheltenham (Gloucestershire). Op de voorzijde, aan het einde van een laan, staat St. Mary's Church.

'Token' ter waarde van 1 penny van de Flint Lead Works te Flint (Flintshire). Op de voorzijde staat de loodgieterij.

'Token' ter waarde van een halve penny van handelaar John Knapp Jr. te Vigornia (= Worcester in Worcestershire), met op de voorzijde Knapp's wapen.

Dit betekende het keerpunt: protesten weerklonken alom en in Stourbridge besloot een vergadering van kooplieden in principe geen 'tokens' meer te accepteren, om niet ook het slachtoffer te worden van de weigeraars. De 'tokens' van tien belangrijke firma's werden (voorlopig) van deze regel uitgezonderd, omdat een groot percentage hiervan in handen van de armen was. Het weigeren vroeger uitgegeven 'tokens' terug te nemen, kwam steeds meer voor en daarom werd in 1817 het fabriceren van 'tokens' verboden. De in omloop zijnde 'tokens' zouden nog tot januari 1818 door de uitgevers moeten worden teruggenomen. Uitzondering werd gemaakt voor twee types armenhuis-'tokens' die nog tot resp. 1820 en 1823 ingewisseld konden worden.

Naschrift:

Men kan zich heel wel indenken, dat de bevolking **niet altijd** gelukkig was met de 'tokens'. Stel, dat bijvoorbeeld het loonzakje van een arbeider aan het eind van de week gevuld zou zijn met het juiste loonbedrag aan 'tokens' van slecht gewicht en gehalte. Deze zouden dan tegen kortingen moeten worden ingewisseld en soms kon men ze alleen nog maar slijten in de fabriekswinkels van de uitgevers tegen nog grotere kortingen. De afhankelijke en ongeorganiseerde arbeiders konden slechts zelden met succes tegen dit soort praktijken protesteren.

Men was dan ook blij, dat de regering de produktie van goede pasmunt beval en dat ook aan het laatste Engelse 'token'-tijdperk een einde kwam.

Literatuur:

George Berry	- Discovering Trade Tokens (1969)
Seaby/Bussel	- British tokens and their values (1970)
J. Verner Scaife	- British colonial coins and tokens (reprint THE NUMISMATIST 1962)
W.J. Davis	- Nineteenth century token coinage (1904) (reprint 1969)
R.C. Bell	- Commercial coins 1787 - 1804 (1963)
R. Dalton	- The silver token coinage 1811 - 1812 (1922) (reprint 1968)

PSEUDO-MUNTEN EN EEN MOEDIGE BESLISSING

De wereld is de laatste jaren overstroomd geworden met munten, die op papier de hoedanigheid van wettig betaalmiddel bezitten, maar die in werkelijkheid in het land, in wiens

Muntenhandel

J. VAN MASTRIGT

Botersloot 20
Rotterdam - 3001
tel. 010 - 14 35 80

*Wij kunnen U een uitgebreide sortering munten voorleggen.
Wij stellen Uw bezoek aan onze winkel bijzonder op prijs.*

naam ze worden uitgegeven, niet aangemunt zijn en nimmer aan de omloop zullen worden toevertrouwd. Men spreekt in dit verband van pseudo-munten, 'non circulating legal tender' of van 'controversial issues'.

Zij kunnen in de meeste gevallen niet in het land dat als muntautoriteit optreedt, besteld worden, maar alleen bij speciale firma's of verkoopkantoren, die overal ter wereld als paddestoelen uit de grond rijzen. Men richt zich daarbij door middel van kostbare advertentiecampagnes rechtstreeks tot het publiek en in het bijzonder tot de muntenverzamelaars.

Om een illustratie te geven van de situatie: Nederlandse handelaren ontvingen vanuit Indonesia bestellingen voor de munten van het World Wild Life Conservation Fund, die in naam van dit land zijn geslagen maar er blijkbaar niet verkrijgbaar zijn.

In een nieuwjaarsboodschap aan haar cliënteel heeft de firma A.G. van der Dussen te Maastricht zich van de verkoop van pseudo-munten gedistancieerd. Zij zal in het vervolg alleen nog die nieuwe munten ten verkoop aanbieden, die rechtstreeks uit het land van herkomst betrokken kunnen worden.

Zij stelt daarbij, dat haar gedragslijn arbitrair is en dat zij niet wil gaan bepalen wat haar klanten zouden moeten verzamelen, maar zij meent wel een bepaalde verantwoordelijkheid te hebben voor de artikelen die zij te koop aanbiedt.

In een tijd, waarin steeds meer gerenommeerde firma's zich uit winstbejag met de verkoop van pseudo-munten bezighouden, kan de beslissing van de firma van der Dussen moedig genoemd worden.

'MISSLAG'

Regelmatig krijgt de redactie brieven van verzamelaars, die zich door handelaars genomen voelen. (Of lieden, die zich althans voor handelaar uitgeven).

Zo was er onlangs een 'handig zakenman' die een dubbeltje op een kwartje legde, daar met een voorhamer een enorme klap op gaf en het resultaat voor f 125, — aanbood als 'misslag van 's Rijks Munt'.

Gelukkig ging de koop niet door, want de 'Misslag' werd door de adspirant-koper ter beoordeling aan deze instantie toegezonden, die deze misslag dadelijk herkende als een opzettelijke beschadiging, voor een ieder reproduceerbaar.

Nogmaals dus het advies: kijk goed uit voordat u wat koopt en neem bij twijfel vooraf een deskundige in de arm !

UITERST ZELDZAME STUIVER TIJDENS GRAAFWERKZAAMHEDEN GEVONDEN

In mei 1972 werd bij graafwerkzaamheden voor de nieuwbouw van de Willem Arntsz Stichting aan de Lange Nieuwstraat te Utrecht een vondst gedaan van 295 zilveren en 7 gouden munten.

De vondst bevat o.a. 17 braspenningen, geslagen door de stad Utrecht in 1482, op naam van ruwaard Engelbert van Kleef en 1 uiterst zeldzame stuiver, door de stad geslagen volgens raadsbesluit van 3 juli 1483. Aangenomen kan worden, dat de schat in de nazomer van 1483 tijdens, of direkt na de belegering van Utrecht in de grond werd verborgen.

Ware grootte Ø 31 mm

De munten zijn door het Koninklijk Kabinet van Munten, Penningen en Gesneden Stenen te 's-Gravenhage gereinigd en gedetermineerd. Na taxatie is de schat door de vindsters verkocht aan de Willem Arntsz Stichting, die als eigenaar van de grond nu volledig eigenaar van de muntvondst werd. Het Centraal Museum heeft de munten van deze Stichting in langdurig bruikleen ontvangen.

(Van 22 januari t/m 23 februari 1975 werd in het Centraal Museum te Utrecht een tentoonstelling van deze munten gehouden, getiteld 'Verborgen schat geborgen').

LAATSTE NIEUWS!!!

Jacques Schulman B.V. houdt van 10 tot 12 maart 1975 een veiling van munten en penningen in het Carlton Hotel te Amsterdam. Er zijn vele zeldzame stukken bij. Een driegulden 1823 bijvoorbeeld, ingezet voor f. 17.500,--.
Kijkdagen: zaterdag 8 maart van 10-16 uur en zondag 9 maart van 11-16 uur bij de firma Schulman, Keizersgracht 448, tel. 020-233380 en 247721.

Veilingschema: ma. 10 mrt.	10-12.30 u.	nrs. 1-232	Gelderland en Holland.
	14-18 u.	nrs. 225-617	West-Friesland t/m Groningen, Varia, Orange.
di. 11 mrt.	10-12.30 u.	nrs. 618-809	Bataafse Republiek-Willem 2
	14-18 u.	nrs. 810-1153	Willem 3 t/m Juliana, Ned. Oost- en West-Indië, Historie- en Gildepenningen, Muntgewichtdoosjes.
wo. 12 mrt.	9.30-12.30 u.	nrs. 1711-1780	Numismatische boeken.
		nrs. 1154-1334	Zuidelijke Nederlanden.
	14-18 u.	nrs. 1335-1710, 1781	idem en buitenland, varia lots.

M
V

M.M. VREELAND

M
V

Kennedylaan 8 - Beek (Limburg) Telefoon 04402 - 28 13

munten, penningen, eretekens, catalogi, postzegels, boeken
leverancier muntenalbums, muntenbladen, zakboekjes,
muntenhouders, vestzakboekjes, minibookjes
penningbladen, penninghouders

HOOFDDEALER BINNEN- EN BUITENLAND: ARGENT INTERNATIONAL
Tel. 030 - 31 29 75 en 31 67 40 na 18 uur tel. 04990 - 34 86

LATIJNSE SPREUKEN OP NEDERLANDSE MUNTEN SINDS DE PACIFICATIE VAN GENT (1576)

De in het Latijn gestelde spreuken, die men aantreft op de sinds 1576 in de Noordelijke Nederlanden geslagen munten, leveren zowel voor latinisten als voor niet-latinisten nogal eens vertalingsmoeilijkheden op.

Gelukkig zijn een aantal vertalingen te vinden in Dr. H. Enno van Gelder's 'Nederlandse Munten' (Aula-pocket nr. 213) en in de catalogi van de uitgeverij 'De Zonnebloem', boeken die thans nog in de handel verkrijgbaar zijn.

Bij vergelijking vallen al gauw verschillen op. Vergelijking met antiquaristische numismatische literatuur brengt nog meer diversiteiten in de vertalingen aan het licht.

Zo wordt de op de Zeeuwse duiten van 1754 voorkomende spreuk 'LVCTOR ET EMENTOR', een verbastering van 'LVCTOR ET EMERGO' waarvoor de nog jeugdige stempelsnijder Martinus Holtzhey destijds ontslagen werd, in de 'Zonnebloem'-catalogus van de 'Koperen munten, geslagen door de Zeven Provinciën der Verenigde Nederlanden' (Amsterdam, 1973) vertaald met 'Ik worstel en ga ten onder'.

In het 'Muntboek van de munten van Holland en Zeeland van 1576 - 1795' door P.Ch. de Vries (Bergschenhoek, 1967) luidt de vertaling 'Ik worstel, doch wordt van mijn zinnen beroofd', terwijl Lod. S. Beuth in 'Geschiedenis van en geheimschrift op de Zeeuwse zilveren dukaten van 1659 - 1798' (J.M.P. 1955) de spreuk vertaalt met 'Ik worstel en geef de geest'.

Deze verschillen vinden veelal hun oorsprong in de volgende feiten:

- a. Een Latijns woord heeft dikwijls meerdere betekenissen;
- b. De spreuken komen vaak in afgekorte vorm op de munten voor, waardoor de verbuigingen van de woorden zich moeilijk laten raden;
- c. Bij de vertaling dienen de spreuken in hun historische context te worden geplaatst.

Vele Latijnse spreuken vinden we reeds in de Middeleeuwen op Nederlandse munten terug; zij zijn in latere tijden traditiegetrouw overgenomen.

Andere werden ingevoerd ten tijde van de Tachtigjarige Oorlog en proberen iets van de gevoerde politiek op de bevolking over te brengen of haar door middel van een devote spreuk een hart onder de riem te steken, waarbij voorbijgegaan werd aan het feit, dat het overgrote deel van de toenmalige Nederlandse bevolking lezen noch schrijven kon, laat staan het

Latijn machtig was !

Weer andere zijn direct aan de Bijbel ontleend; moeten de bezitter van de munten ervan weerhouden deze te roven of te snoeien; hebben betrekking op belangrijke regionale gebeurtenissen of fungeren als wapenspreuk van een stads- of provinciewapen.

De Bijbelteksten, die achter een aantal spreuken staan vermeld, hebben betrekking op dié gedeelten uit de Bijbel, waaraan de betreffende spreuken woordelijk zijn ontleend of waarop zij zijn geïnspireerd. Verwezen is naar de Bijbelvertaling van 'Het Nederlandsch Bijbelgenootschap' van 1964.

Opvallend daarbij is de grote voorliefde, die men ten aanzien van de Psalmist aan de dag legde. Zijn verzen genoten bij de muntautoriteiten zowel als bij de muntmeesters, ruimschoots de voorkeur boven de andere Bijbelboeken. Voorts is opmerkelijk, dat in slechts circa 15% van de gevallen van het Nieuwe Testament gebruik werd gemaakt.

De spreuken zijn een verdere bestudering waard, een studie die ongetwijfeld meerdere interessante bijzonderheden aan het licht zal kunnen brengen.

Mijn erkentelijkheid gaat uit naar de heer K. Rigterink te Kampen die de basisgegevens voor onderstaand overzicht bijeenbracht en naar Prof. Dr. L.J. Engels, hoogleraar in het Middeleeuws Latijn aan de Groninger Universiteit, die zo vriendelijk was de vertalingen op hun juistheid te taxeren en op de relatie van de spreuken tot de Bijbel te wijzen.

J.C. van der Wis

A.

ADIVTORIVM NOSTRVM IN NOMINE DOMINI — Onze hulp is in de naam des Heren
(Psalm 124 : 8)

ADIVVANTE DEO — Met Gods hulp

A DOMINO FACTVM EST ISTVD — Dit is van de Here geschied

ANTIOVA VIRTUTE ET FIDE — Met traditionele moed en trouw

AVXILIANTE DEO — Met Gods hulp

AVXILIARE NOS IN NOMINE DOMINI — Help ons in de naam des Heren

B.

BEATA GENS CIVIS DOMINVS SPES EIVS — Welzalig is het volk, wiens hoop de Heer is
(Psalm 33 : 12)

BENEDICTVS QVI VENIT IN NOMINE DOMINI — Gezegend hij, die komt in de Naam des Heren
(Psalm 118 : 26, Mattheüs 23 : 39, Lucas 13 : 34 - 35)

BRACHIVM MEVM CONFORTABIT EOS — Mijn arm zal hen versterken (Psalm 89 : 22)

C.

CIVIVM CONCORDIA VRBIS SALVS — De eendracht der burgers is het behoud der stad

CONCORDIA FRISIAE LIBERTAS — Op eendracht berust de vrijheid van Friesland

CONCORDIA RES PARVAE CRESCVNT — Door eendracht groeien kleine zaken (eendracht maakt macht)

CONFIDENS DOMINO NON MOVETVR — Wie op de Heer vertrouwt, wankelt niet

D.

DA PACEM DOMINE IN DIEBVS NOSTRIS — Geef vrede, Heer, in onze dagen

Stad Groningen, florijn 1691.

SIT NOMEN DOMINI BENEDICTVM – Traditiegetrouw uit de Middeleeuwen nagevolgd en aan de Bijbel ontleend.

Groningen en Ommelanden, florijn 1681.

REDDIT CONIVNCTIO TVTOS – Het bijleggen van de geschillen tussen Stad en Lande, een belangrijke regionale gebeurtenis.

Zeeland, hoedjesschelling 1672.

ITA RELINQVENDA VT ACCEPTA – De bezitter van de munt te weerhouden deze te roven of te snoeien.

Overijssel, leeuwendaalder 1597.

CONFIDENS DOMINO NON MOVETVR – Een hart onder de riem.

DEO DVCE VIRTUTE COMITE – Onder Gods leiding vergezeld van de deugd

DEO ET VIRTUTE DVCIBVS – Door God en de deugd geleid

DEVS CONSTITVIT REGNA – God vestigt regeringen (Daniël 2 : 21)

DEVS FORTITVDO ET SPES NOSTRA – God is onze kracht en hoop

DEVS REFVGIVM NOSTRVM – God is onze toevlucht (Psalm 46 : 2)

DEVS TRANSFERT ET CONSTITVIT REGNA – God vestigt regeringen en doet ze aan anderen overgaan (Daniël 2 : 21)

DOMINE MANE NOBISCVM – Blijf bij ons, Heer (Lucas 24 : 29)

DOMINE SALVA NOS PERIMVS – Heer, bewaar ons, wij vergaan (Mattheüs 8 : 25)

DOMINE SALVVM FAC PRINCIPEM – Heer, bewaar de vorst

DOMINE SERVA NOS PERIMVS – Heer, behoed ons, wij vergaan (Mattheüs 8 : 25)

DOMINVS ADIVTOR ET FIDVCIAM MEAM – De Heer is mijn hulp en vertrouwen

DOMINVS MIHI ADIVTOR – De Heer is mijn helper (Psalm 118 : 6, Psalm 118 : 7, Hebreeën 13 : 6)

DOMINVS NOSTER ADIVTOR – De Heer is onze helper (Psalm 33 : 20)

DOMINVS PROTECTOR VITAE MEAE A QVOTREPIDABO – De Heer is de behoeder mijns levens, voor wie zal ik vrezen ? (Psalm 27 : 1)

DVRAE NECESSITATIS OPVS – Werk van harde noodzaak

F.

FATA VIAM INVENIENT – Het lot zal zijn weg vinden

FAVENTE DEO – Onder God's gunst

FIDE SED CVI VIDE – Vertrouw, maar zie toe op wie

FORTITVDO NOSTRA DEVS – Gos is onze kracht

H.

HANC TVEMVR HAC NITIMVR – Deze verdedigen wij, op deze steunen wij

I.

IHESVS AVTEM TRANSIENS PER MEDIUM ILLORUM IBAT — Maar Jezus ging midden tussen hen door en vertrok (Lucas 4 : 30)

IN CHRISTO CRUCIFIXO SALVS NOSTRA — In de gekruisigde Christus is ons heil

IN DEO SPES NOSTRA — Onze hoop ligt in God (Psalm 73 : 28, Psalm 78 : 7, etc.)

IN SPE ET SILENTIO FORTITUDO MEA — In hoop en stilzwijgendheid ligt mijn kracht (Psalm 31 : 5)

IN TE DOMINE SPERAVI NON CONFUNDAR IN AETERNUM — Op U, o Heer, heb ik betrouwd en ik zal niet beschaamd worden in der eeuwigheid (Psalm 71:1)

ITA RELINQUENDA UT ACCEPTA — Na te laten zoals het is ontvangen

IVDICIA QVASI VECTES VRBIVM — De gerichten zijn als het ware de grendels der steden (Spreuken 18 : 19)

IVSTVS UT PALMA FLOREBIT — De rechtvaardige zal bloeien als een palmboom (Psalm 92 : 13)

L.

LIBERTAS VITA CHARIOR — De vrijheid is kostbaarder dan het leven

LITE PERIT REGNUM — Door tweedracht gaat een rijk ten onder

LVCTOR ET EMENTOR — Ik worstel, doch word van mijn zinnen beroofd

LVCTOR ET EMERGO — Ik worstel en kom boven

M.

ME VIGILANTE FLORET DAVENTRIA — Terwijl ik waak, bloeit Deventer

N.

NERVOS REIPUBLICAE ACCIDERE FACINVS MORTE PIANDVM — De zenuwen van de Staat te besnoeien is een misdrijf, dat met de dood bestraft moet worden

NIHIL SINE DEO — Niets zonder God

NISI DOMINVS FRVSTRA — Tevergeefs, zo niet de Heer met ons is

NISI DOMINVS NOBISCVM — Het is tevergeefs, tenzij de Heer met ons is

NISI DOMINVS SERVAVERIT FRVSTRA — Als niet de Here behoudt, is het al vergeefs

NISI QVIA DOMINVS ERAT IN NOBIS FORTE DEGLVTISSENT — Ware het niet dat de Heer bij ons was, zij zouden ons wellicht levend verslonden hebben (Psalm 124 : 2 - 3)

NISI TV DOMINE NOBISCVM FRVSTRA — Indien Gij, Heer, niet met ons zijt, is alles tevergeefs

NISI TV DOMINE NOS SERVAVARIS FRVSTRA — Als Gij, Heer, niet ons behoudt, is het al vergeefs

NON VIDI IVSTVM DERELICTVM — Een rechtvaardige heb ik niet verlaten gezien (Psalm 37 : 25)

NON VIDI IVSTVM DERELICTVM NEC SEMEN EIVS QVAERENS PANEM — Een rechtvaardige heb ik niet verlaten gezien, noch zijn nageslacht zoekende brood (Psalm 37 : 25)

NVLLA SALVS BELLO — Geen heil in de oorlog

O.

OMNI BELGICA LIBERTAS AVRO PRETIOSIOR — De vrijheid der Nederlanden is kostbaarder dan al het goud

P.

PACE ET IVSTITIA — Door vrede en rechtvaardigheid

PACE ET BELLO CONSTANS — Standvastig in vrede en oorlog

PACEM TE POSCIMVS OMNES — Vrede, u begeren wij allen

PATIENTIA VINCIT FORTITVDINEM — Geduld overwint kracht

POSVI DEVM ADIVTOREM MEVM QVEM TIMEBO — Ik heb God tot mijn hulp gesteld,
wie zal ik vrezen ?

PRO RELIGIONE ET LIBERTATE — Voor geloof en vrijheid

Q.

QVIS NISI DEVS TIME EVM — Wie anders dan God ? Vrees Hem !

R.

REDDIT CONIVNCTIO TVTOS — De hereniging maakt hen veilig

S.

SICVT LILIVM INTER SPINAS — Als een lelie tussen doornen (Hooglied 2 : 2)

SI DEVS NOBISCVM QVIS CONTRA NOS — Indien God met ons is, wie kan dan tegen
ons zijn ?

SIT NOMEN DOMINI BENEDICTVM — De naam des Heren zij geloofd (Psalm 113 : 2)

SPERAMVS MELIORA — Wij hopen op verbetering

SPES MEA IN DEO — Mijn hoop is op God (Psalm 62 : 8)

SVB VMBRA ALARVM TVARVM — In de schaduw van uw vleugelen (Psalm 17 : 8)

SVB VMBRA ALARVM TVARVM PROTEGE (ME) — Berg mij, in de schaduw van uw
vleugelen (Psalm 17 : 8)

T.

TANDEM BONA CAUSA TRIVMPHAT — Eindelijk zegeviert de goede zaak

TRANSISSVLANOS ET DEVS ET LABOR PROMOVET INTREPIDOS TYRANNIS —
Zowel God als de arbeid doen de Overijsselaars, die onbevreesd zijn voor de
tirannen, in aanzien stijgen

V.

VIGILATE DEO CONFIDENTES — Weest waakzaam in vertrouwen op God

VIGILATE ET ORATE — Waakt en bidt (Mattheüs 26 : 41, Marcus 13 : 33, Marcus 14:38,
etc.)

VT AQVILA ARDVA PETIT — Gelijk een arend in de hoogte streeft

DE NEDERLANDSE BANKBILJETTEN

Het is nooit goed of het deugt niet, luidt een bekend Nederlands gezegde.

Nederland heeft alweer enige tijd nieuwe bankbiljetten in gebruik. Wij zijn daar alweer aan gewend geraakt, al vonden we de tekeningen daarop, aanvankelijk wat grof.

Voor het eerst in de vaderlandse geschiedenis (?) is bij het ontwerpen overleg gepleegd tussen het Rijk en de Blindenbond, teneinde de circulatie voor deze gehandicapte groep te vergemakkelijken.

Nu is het weliswaar bijzonder efficient, dat alle bank- en muntbiljetten evenbreed zijn, namelijk 7,6 cm.

Alleen de lengten van de biljetten schelen onderling: hoe groter de waarde, hoe langer het biljet.

Voorbeeld: een biljet van f 5, — meet 13,6 cm.; dat van f 10, — is 14,1 cm.; dat van f 25, — meet 14,8 cm. en dat van f 100, — is 15,4 cm. lang.

Voor een blinde is het onderscheid tussen enkele millimeters lengte in die biljetten, uiteraard niet te voelen.

Vandaar dat er voelbare bobbeltjes op de bankbiljetten zijn aangebracht: op een tientje 3, op een vijfentwintigje 2 en op een honderdje 1 bobbeltje.

(Voor de goede orde zij vermeld, dat vijf gulden geen bankbiljet, doch een muntbiljet is.

Hoe dan ook, er staan géén bobbeltjes ten behoeve van blinden op).

Schrijver dezes weet niet, hoeveel bobbeltjes er wel op een briefje van 1000 staan. (Belt U mij daar s.v.p. niet over op !)

Een feit is, jammer genoeg, dat de bobbeltjes na een zeer korte circulatietijd zodanig zijn afgesleten, dat blinden ze niet meer kunnen herkennen als waarmerk voor een geldig Nederlands bankbiljet, ofwel de waarde ervan kunnen vaststellen. Ze zijn in dat stadium namelijk alleen nog zichtbaar.

En Vadertje Staat bedoelde het toch zo goed . . .

K.

JACQUES SCHULMAN N.V.

Keizersgracht 448
Amsterdam-C
tel. (020)-233380

Sinds 1880 handelen wij in
munten, penningen, eretekenen en
boeken over de numismatiek.
Archeologische voorwerpen.
Veilingen - prijslijsten - taxaties -
inkoop - verkoop

Algerije: Met het jaartal 1971 werd eerst onlangs een nieuw type munt uitgegeven. Het is een 50-Centimesstuk (koper-nikkel-zink, Ø 2 mm., 5 gr.) met op de voorzijde een passer en een retort voor een opengeslagen boek, dat de opkomende wetenschappelijke vooruitgang en de industriële technologie symboliseert. Op de keerzijde staat de waarde-aanduiding centraal met erboven de jaartallen 1971 - 1391. Het omschrift in arabisch schrift luidt 'de democratische en volksrepubliek van Algerije'.

Bulgarije: Wederom is met het jaartal 1974 een 5-Levastuk van zilver (900/1000), Ø 36 mm., 20,5 gr.) uitgegeven, nu ter herinnering aan de socialistische revolutie, die 50 jaar eerder plaats vond. De voorzijde van deze munt, die in een oplage van 200.000 stuks werd aangemaakt, toont ons twee soldaten met een opgeheven geweer.

Chili: In augustus van het vorige jaar werden twee nieuwe munten in omloop gebracht, te weten een 50 Escudos (Ø 21 mm.) en een 100 Escudos (Ø 23), beide van nikkel-brons en met het jaartal 1974 te Santiago geslagen. Aangezien beide munten op de waarde-aanduiding na aan elkaar gelijk zijn, beelden wij alleen het 100-Escudosstuk af.

El Salvador: Hier werden met het jaartal 1974 twee koper-nikkelen muntjes van 3 en 2 Centavos (resp. Ø 19 en 17 mm.) in omloop gebracht van hetzelfde type als de in Yeoman onder nr. 21 afgebeelde munt van 10 Centavos. De muntreeks, die tot nu toe bestond uit stukken van 1, 5, 10, 25 en 50 Centavo(s), wordt met de nieuwe uitgften aangevuld.

Gambia: Met het jaartal 1974 is een FAO-muntje uitgegeven ter waarde van 1 Butut (brons, Ø 17,5 mm., 1,78 gr.), dat in een oplage van 2 miljoen exemplaren in Engeland werd geslagen.

Israël: De herdenkingsmunten op Israëls eerste premier David Ben Gurion zijn in de Zwitserse muntplaats Bern en in Jeruzalem geslagen. Het zijn een 25-Pondstuk van zilver (935/1000, Ø 37 mm., 26 gr., 250.000 stuks) en een 500-Pondstuk van goud (900/1000, Ø 35 mm., 28 gr., 53.500 stuks).

De in Jeruzalem geslagen munten hebben als muntteken een ster, terwijl de te Bern geslagen exemplaren de Hebreeuwse letter 'mem' als muntteken hebben. Beide munten zijn qua type gelijk.

Tevens werden met het jaartal 1975 een 25-Pondstuk Pidyon Ha Ben en een 10-Pondstuk Hanukka met het jaartal 1974 uitgegeven. Beide munten zijn van zilver.

MUNTHANDEL HABETS

Munten

Penningen

Medailles

Van Anrooystr. 7.

Geleen

Tel.: 04494- 47810

Boeken

Catalogi

Albums

Aanbiedingslijsten sturen wij op verzoek gratis.

Nederlands leverancier Coinholders en accessoires

Japan: Ter gelegenheid van de 'Okinawa Ocean Expo '75' wil de Japanse regering een aantal herdenkingsmunten uitgeven. Nadere gegevens ontbreken nog.

Marokko: In het kader van de hulp aan de FAO zijn met het jaartal 1974 twee messing muntjes uitgegeven ter waarde van 5 en 10 Centimes (Ø 17,5 en 19 mm., gewicht 2 en 3 gr.). Het 5-Centimesstuk, dat in een oplage van 10 miljoen exemplaren in Engeland werd geslagen, toont ons een vis in een net en een stuurrad, het 10-Centimesstuk, eveneens in Londen aangemunt, maar in een oplage van 20 miljoen, toont een deel van de zon in de vorm van een boog en zonnebloemen. Onderstaand afbeeldingen van de uniforme voorzijde temidden van de beide keerzijden.

Mexico: Met het jaartal 1974 is een koper-nikkelen munt van 20 Centavos (Ø 20 mm., 2,92 gr.) uitgegeven ter vervanging van het bronzen 20-Centavosstuk, dat in 1970 (Yeomannr. 86) in omloop werd gebracht. De nieuwe munten werden op 9 september 1974, nadat ze in het geheim aan de banken waren verstrekt, plotseling in omloop gebracht. De bronzen munten waren n.l. door het oppotten sinds maart 1974 door de bevolking vanwege de hoge koperprijs, nagenoeg uit de omloop verdwenen. Daar de nieuwe koper-nikkelen munten in doorsnee ca. 8 mm. kleiner zijn, passen zij

niet in telefoonautomaten en parkeermeters, zodat het niet onwaarschijnlijk is, dat in deze rubriek binnenkort nog eens een munt van 20 Centavos moet worden aangekondigd.

De voorzijde van de nieuwe munt toont ons de beeltenis van president Don Francisco I Madero, die in 1913 door Generaal Victoriano Huerta om het leven werd gebracht.

Paraguay: Met het jaartal 1974 zijn 4 nieuwe, roestvrij-stalen munten uitgegeven in de waarden 50 Guaranies (Ø 26 mm., 5,56 gr.), 10 Guaranies (Ø 22 mm., 5,15 gr.), 5 Guaranies (Ø 20 mm., 3,43 gr.) en 1 Guarani (Ø 18 mm., 2,76 gr.).

Het 50-Guaraniesstuk draagt op de voorzijde de beeltenis van maarschalk Estagarribia, terwijl op de keerzijde de Acaray-stuwdam staat afgebeeld, die met een opbrengst van 90.000 kwu niet alleen de hoofdstad Asunción en 80 omliggende plaatsen van electriciteit voorziet, maar bovendien voor een electriciteitsoverschot zorgt, dat export naar Argentinië en Brazilië mogelijk maakt.

De voorzijden van de 10-, 5- en 1-Guarani(es)stukken tonen ons resp. het portret van generaal Eugenio A. Garay, een vrouw met een stenen kruik en een soldaat, terwijl op de keerzijden naast de waarde aanduidingen nog resp. afgebeeld staan een koeiekop, een inheemse plantensoort en een tabaksplant.

Rwanda: In 'De Florijn' nr. 5 maakten we melding van het plan van Rwanda een FAO-munt uit te geven, die tevens de 10-jarige onafhankelijkheid zou herdenken. Welnu, het is een zilverstuk geworden van 200 Francs (Ø 31,5 mm., 18,62 gr.) dat inmiddels is uitgegeven in een oplage van 30.000 stuks en dat reeds is opgenomen en afgebeeld in Yeoman onder nr. 7.

Saoedi-Arabië: De in Yeoman onder nr. A31 vermelde koper-nikkelen FAO-munt van 25 Halala (Ø 23 mm., 4,9 gr.) met het jaartal 1973 is in omloop gebracht. Yeoman vermeldt 1974 als eerste jaar van aanmunting, terwijl Günter Schön in zijn 'Weltmünzkatalog 1975' als eerste jaar van uitgifte 1972 vermeldt.

Thailand: Met het jaartal 1974 werd een koper-nikkelen munt (Ø 25 mm., 6,966 gr.) van 1 Baht in circulatie gebracht, met op de voorzijde de beeltenis van koning Phumiphol Adulyadet en op de keerzijde de Garuda, de machtigste onder de vogels en lievelingsrijdier van de hindoïstische hoofdgod Vishnu.

Zwitserland: Zoals in deze rubriek in 'De Florijn' nr. 12 al aangekondigd, zou Zwitserland een herdenkingsmunt uitgeven naar aanleiding van het feit, dat het op 29 mei 1974 honderd jaar geleden was, dat een nieuwe grondwet werd ingevoerd. Dit is thans gebeurd. Het is een koper-nikkelen 5-Francsstuk, dat ons op de voorzijde het Zwitserse kruis en drie kinderen toont, die de grondwettelijke ontwikkelingen van 1848, 1874 en 1974 symboliseren. Onder het kruis staat het woord CONSTITUTIO. Op de keerzijde staat in U-vorm de tekst CONFOEDERATIO HELVETICA, waarbinnen de zojuist genoemde drie jaartallen. De waarde aanduiding staat erboven.

Zweden: Naar verluidt, zullen de nieuwe munten van koning Carl XVI Gustaf niet eerder dan in 1976 worden uitgegeven.

HOLLEMAN-MUNTEN

Weverstraat 27, Overdinkel-7831
Tel.: 05423-1221

Uitgever: reprints boeken van v.d. Chijs.

Wij zoeken regelmatig betere munten van Nederland, ook provinciaal en middeleeuwen.

Schriftelijke aanbiedingen gevraagd.

Tevens zenden wij U op aanvraag onze prijslijsten.

ZILVEREN DUKATEN VAN GELDERLAND UIT DE PERIODE 1698 - 1699

In de periode 1659 - 1808 werden door vrijwel alle Nederlandse gewesten (van 1659-1698 ook door de drie IJsselsteden) zilveren dukaten of 'rijksdaalders met de staande man' geslagen ¹⁾. Ook werden halve zilveren dukaten geslagen en van 1762 - 1793 door Zeeland (op eigen gezag) zelfs kwarten en achtsten (zgn. 'dertientjes' en 'pietjes').

De beeldenaar van deze generaliteitsmunten werd overal min of meer uniform nagevolgd, maar het spreekt voor zich, dat in anderhalve eeuw door het optreden van zovele muntmeesters en stempelsnijders in zeven provinciën en drie steden een grote reeks varianten is ontstaan ²⁾ ³⁾.

Een belangrijke wijziging onderging dit munttype aan het eind van de 17de eeuw, toen het jaartal van de ridderzijde werd verplaatst naar de wapenzijde en de binnencirkels verdwenen (de z.g.n. 'nieuwe slag').

De muntslag van Gelderland werd in dit verband nog niet eerder beschreven en in dit artikel wordt voorlopig enkel de periode 1698 - 1699 behandeld. In deze twee jaren komen diverse varianten voor, die zijn toe te schrijven aan een nieuwe muntmeester, Lambert Ridder (1695 - 1714), en een slordige stempelsnijder Nicolaas Sluyter ⁴⁾.

In 1695 werd in Gelderland het nieuwe type zonder binnencirkels ingevoerd, zie Verka ⁵⁾ plaat 10, nr. 2. Het omschrift op de wapenzijde (voorzijde) luidt:

CONCORDIA: RES: PARVAE: CRESCUNT;; gevolgd door

- a. muntmeesterteken (ridder te paard) boven de kroon;
- b. muntmeesterteken (ridder te paard) na CRESCUNT;
- c. geen muntmeesterteken.

Op de ridderzijde (keerzijde) komen in het omschrift drie variaties voor. Volgens de Ordonnanties van 1659 en 1694 behoort dit omschrift te luiden:

MO(neta) NO(va) ARG(entea) PRO(vinciarum) CONFOE(deratarum) BELG(icarum) D(ucatus) GELRIA(e) (et) C(omitatus) Z(utphaniae), nieuwe zilveren munt van de Verenigde Nederlandse Provinciën van het Hertogdom Gelderland en het Graafschap Zutphen. Het woord NOVA wordt in Gelderland sedert 1693 steeds weggelaten en daarbij kunnen dan de volgende varianten voorkomen:

1. MO: ARG: PRO: CONFOE: BELG: D: GEL: C: Z: (geen muntmeestersteken). Het Gelders wapenschild scheidt CON-FOE;
2. MO: ARG: ORD: CONFOE: BELG: D: GELR: E: C: Z: (geen muntmeestersteken);
3. MO: ARG: ORD: CONFOE: BELG: D: GELR: E: C: Z: (met muntmeestersteken).

Het afwijkende 'ORD' bij de varianten 2) en 3) is wellicht te verklaren als vergissing van de stempelsnijder: juist in deze jaren werden de nieuwe statenguldens en -drieguldens ingevoerd met als omschrift MO: ARG: ORD: FAED: enz.

Van de jaren 1698 - 1699 kunnen de volgende combinaties van voor- en keerzijde voorkomen:

1698	vz. a)	-	kz. 1)
1699 over 1698	vz. a)	-	kz. 2)
1699 over 1698	vz. a)	-	kz. 3)
1699 over 1698	vz. b)	-	kz. 3)
1699	vz. b)	-	kz. 1)
1699	vz. b)	-	kz. 3)
1699	vz. c)	-	kz. 3)

Wellicht bestaan er ook andere combinaties, die ik niet heb gezien. Verzamelaars, die mij deze willen mededelen, zal ik daarvoor zeer erkentelijk zijn !

H.v.d. Kuijl
Warande 8, Maasland.

Noten:

- ¹⁾ Dr. H.E. van Gelder: Munthervorming tijdens de Republiek, 1659 - 1694, Amsterdam 1949. Blzn. 20, 188, 189.
- ²⁾ L.S. Beuth: Geschiedenis van de Zeeuwse Zilveren Dukaten, 1659 - 1798. Jaarboek voor Munt- en Penningkunde (JMP) 1955/1958.
- ³⁾ Dr. H.J. van der Wiel: Zilveren Dukaten van Utrecht, JMP 1964, blzn. 1 - 16.
- ⁴⁾ D.A. Wittop Koning: De Muntplaats Harderwijk, JMP 1962, blzn. 55 - 64.
- ⁵⁾ P. Verkade: Muntboek, bevattende de namen en afbeeldingen van Munten, enz. Schiedam 1848/Amsterdam 1972.

variant a)

variant 3)

Zilveren dukaat Gelderland 1699 over 1698; combinatie vz. a) - kz. 3)

variant b)

variant 1)

Zilveren dukaat Gelderland 1699; combinatie vz. b) - kz. 1)

Jean De Mey: *Les Monnaies des Ducs de Brabant (1106 - 1467)*, deel I.

Numismatic pocket no. 1. Tweede verbeterde druk. Watermael, 1974. Prijs incl. BTW f 13,50.

Jean De Mey: *Les Monnaies des Ducs de Brabant (1467 - 1598)*, deel II.

Numismatic pocket no. 7. Brussel/Amsterdam, 1969. Prijs incl. BTW f 18, —.

Jean De Mey en A. van Keymeulen: *Les Monnaies des Ducs de Brabant (1598 - 1790)*, deel III.

Numismatic pocket no. 18. Brussel/Parijs, 1974. Prijs incl. BTW f 29,50.

Uitgever/importeur: Mevius & Hirschhorn International B.V. te Amsterdam.

Tevens verkrijgbaar via de adverteerders in 'De Florijn'.

In 1966 verscheen het eerste deel van een serie catalogi van munten van de hertogen van Brabant en tevens het eerste boek in een nieuwe reeks numismatische pocket. Binnen enkele jaren was dit boekje uitverkocht, wat niet verwonderlijk was. De munten van de hertogen van Brabant, met name van voor de Bourgondische tijd, stonden hoofdzakelijk beschreven in antiquarische en totaal verouderde werken, aangevuld met publikaties in tijdschriften en veilingcatalogi. Jean De Mey heeft al het voorhanden zijnde materiaal en wat hem uit collecties bekend geworden was, chronologisch geordend en in een drietal catalogi bijeengebracht, waardoor waardevolle boekjes ontstonden die een zo volledig mogelijk overzicht geven van de muntslag van de hertogen van Brabant.

In het eerste deel, dat de munten van de vroege Middeleeuwen omvat, wordt van ieder munttype een beschrijving van de afbeeldingen en opschriften op voor- en keerzijde gegeven onder vermelding van het gebruikte muntmetaal, een literatuurverwijzing en prijsindicaties in Belgische Franken voor zeer fraaie exemplaren, die met behulp van een omrekeningstabel aangepast kunnen worden bij andere kwaliteitsklassen.

Bovendien is dit eerste deel rijkelijk voorzien van getekende illustraties en in tweede druk geheel verbeterd en aangevuld, waarbij de aanpassing van de nummering op de fotopagina achterin het boek over het hoofd werd gezien.

In dezelfde trant geschreven is het tweede deel, dat begint bij de munten van Karel de Stoute en eindigt met de val van Antwerpen in 1585 na de opstand tegen Filips II. Het is t.o.v. het eerste deel uitgebreid met munttekens en slagaantallen, die uit de rekeningen grotendeels bewaard zijn gebleven. De Mey heeft helaas de nummering van het eerste deel niet voortgezet, maar is opnieuw begonnen, wat bij literatuurverwijzing verwarrend kan worden. Afgaande op de nummering in het derde deel heeft de schrijver kennelijk de bedoeling in de toekomst voor alle drie delen een opeenvolgende nummering te willen gaan invoeren.

Het derde deel, dat begint bij de munten van Albert en Isabella en eindigt met de munten van de Oostenrijkse keizer Joseph II (1780 - 1790), geeft in tegenstelling tot de voorgaande delen prijsindicaties voor fraaie, zeer fraaie en prachtige munten.

Heinz Dietzel: *'Die Münzen der britischen Gebiete in Asien ab 1830 und ihre Nachfolgestaaten Bangla Desh, Birma, Britisch-Nordborneo, Brunei, Ceylon, Hong Kong, Indien, Malaya, Malaya und Britisch-Borneo, Malaysia, Malediven, Pakistan, Sarawak, Singapur und Straits-Settlements. Berlin 1974. Prijs incl. BTW f 5,75.*

Importeur voor de Benelux: Mevius & Hirschhorn International B.V. te Amsterdam.

Tevens verkrijgbaar via de adverteerders in 'De Florijn'.

Prijscatalogus in zakformaat met afbeeldingen van alle munttypen op 2/3 grootte, prijsindicaties voor een drietal kwaliteitsklassen (zeer fraai, prachtig en stempelglans), gegevens omtrent muntmetalen en jaren waarin de munten geslagen werden, alsmede een verwijzing naar de bekende catalogi van Craig en Yeoman.

J. de Mey en G. Pauwels: *De Munten van België (1790 - 1973)*. Wetteren, 1974. Prijs incl. BTW f 8,25.

Importeur: Mevius & Hirschhorn International B.V. te Amsterdam.

Tevens verkrijgbaar via de adverteerders in 'De Florijn'.

'De Munten van België' catalogiseert de Belgische muntslag na de Brabantse omwenteling van 1790. Na een kort voorwoord en een literatuuroverzicht geven de schrijvers een duidelijke omschrijving van de in gebruik zijnde kwaliteitsaanduidingen voor munten en keren zich in niet mis te verstane bewoordingen tegen hen, die met die kwaliteitsaanduidingen de hand lichten. Vervolgens wordt van ieder munttype een afbeelding gegeven, alsmede een korte omschrijving. Jammer daarbij is, dat van het ene munttype de opschriften wel en van het andere weer niet zijn vermeld, terwijl men tevens tevergeefs naar vertalingen van Latijnse opschriften zal zoeken.

Achter de van de diverse munttypen bekende jaartallenreeksen staan de geslagen aantallen alsmede een prijsindicatie in Belgische franken voor drie kwaliteitsklassen (zeer goed, fraai en prachtig). Deze richtprijzen zijn in dit rijk geïllustreerde boekje, dat in vele opzichten te vergelijken is met de in Nederland gehanteerde catalogi van Mevius en van 'De Zonnestraal', aan het huidige prijspeil aangepast, waarbij valt op te merken, dat de prijsontwikkeling in België net zo'n stormachtige periode meemaakt als in Nederland.

Schrijver onbekend: *Speciaal Catalogus van de Munten van Nederland met Curaçao, Nederlandse Antillen en Suriname, 1795 - 1975.*

Uitgeverij 'Zonnestraal', Valeriusstraat 278, Amsterdam. Achtste editie, december 1974. Prijs f 5,50.

Deze catalogus geeft een chronologisch overzicht van de Nederlandse muntslag en van die ten behoeve van de West vanaf ca. 1795. Daarbij worden van alle munttypen ruime omschrijvingen gegeven van afbeeldingen en opschriften op voor- en keerzijden, terwijl in de gevallen waar sprake is van afgekorte Latijnse teksten op de munten ook de gehele teksten en een vertaling in het Nederlands worden gegeven, hetgeen een aardige geste is ten opzichte van verzamelaars, die het Latijn niet machtig zijn.

Voorts is ieder munttype afgebeeld, waarbij valt op te merken, dat van de fletse foto's, waarvan wij in vorige recensies melding maakten, thans nagenoeg geen sprake meer is. Ook de tegenstelling titel-inhoud is, zoals uit de aankondiging blijkt, weggelaten. Een duidelijke kwaliteitsverbetering dus!

Bij de jaartallenreeksen en oplagecijfers (voorzover bekend) zijn richtprijzen geplaatst voor de kwaliteitsklassen FDC, prachtig, zeer fraai, fraai, zeer goed en goed. Prijzen, die ook nu weer een forse stijging ondergingen en ten opzichte van de vergelijkbare Mevius-catalogus fluctuaties vertonen (zowel hoger als lager), maar daardoor niet minder reëel zijn. Een bibliografie ontbreekt. Een handige leidraad bij (ver)koop en ruil, en door de ruime beschrijvingen vooral voor hen, die nog niet aan een handboek toe zijn.

Schrijver onbekend: Catalogus van de Zilveren Munten, geslagen door de Zeven Provinciën der Verenigde Nederlanden 1576 - 1795. Deel 2 (Gelderland, Nijmegen, Arnhem, Zutphen, Zaltbommel, Overijssel, de drie steden, Deventer, Kampen, Zwolle, Friesland, Leeuwarden, Groningen en Ommelanden en de stad Groningen). Amsterdam, 1975. Prijs f 12,50. Uitgeverij 'Zonnebloem', Valeriusstraat 278, Amsterdam.

Deze catalogus omvat de gehele muntslag in zilver van de hierboven beschreven provincies en steden vanaf de Pacificatie van Gent in 1576 tot aan de oprichting van de Bataafse Republiek in 1795. Ten opzichte van vorige edities, die begonnen bij de ordonnantie van 21 maart 1606 een uitbreiding met 30 jaren.

Na een korte toelichting en een verklaring der Latijnse opschriften volgt een opsomming in de in de titel aangehaalde volgorde van de diverse munttypen onder vermelding van gewicht en gehalte, beschrijvingen van de afbeeldingen en opschriften op voor- en keerzijden en de jaartallenreeksen, die een betrouwbare indruk achterlaten en nagenoeg geen omissies vertonen. Elk munttype is afgebeeld, waarbij enkele minder goede foto's niet zozeer een tekortkoming van de drukker als wel van het voor fotografie beschikbare muntmateriaal is.

Vooraf doordat, anders dan in A. Delmonte's 'De Zilveren Benelux' in deze catalogus ook het kleinere Nederlandse zilvergeld opgenomen is, vormt hij daarop een welkome aanvulling.

C.L.A. van Uden: Beginnselen der numismatiek - muntkunde voor iedereen. Uden, december 1972. Prijs incl. BTW en portof 15,-. Uitgever: Geko, Klavecimbellaan 2, Uden.

'Beginnselen der numismatiek' is een overdruk uit een jubileumuitgave ter gelegenheid van het 10-jarig bestaan in 1970 van het Nederlands Laureaat van de Arbeid, dat o.a. tot doelstelling heeft oorkonden en medailles te geven aan personen, die zich door arbeidsprestaties bijzonder verdienstelijk hebben gemaakt. Tegen deze achtergrond en uitgaande van de gedachte dat ledigheid verwerpelijk is, heeft de schrijver getracht in eenvoudige taal belangstelling te wekken voor de numismatiek als vrijetijdsbesteding. Als leidraad voor zijn verhaal nam de schrijver zijn eigen collectie, die echter zoveel hiaten vertoont, dat van een logische opbouw van een verhandeling over de complexe muntgeschiedenis en alles wat daarmee samenhangt, geen sprake kan zijn. Bovendien heeft de lezers' schrijvers collectie niet voor ogen, wat door illustraties onvoldoende wordt gecompenseerd. Naast een aantal historisch/numismatische onjuistheden laat de schrijver zich te vaak op een zijspoor brengen, wat aan de duidelijkheid van zijn betoog ernstig afbreuk doet. Het enthousiasme en de liefde voor de numismatiek zijn echter in iedere passage van zijn boek tastbaar aanwezig. Dit laatste is het dan ook, dat bij de lezer gestalte moet doen geven aan 's schrijvers doel om de belangstelling voor de numismatiek te wekken. De praktijk zal leren of hij daarin geslaagd is.

A. Haeck: De munten van de graven van Vlaanderen. Deel I - ca. 964 - ca. 1320. Numismatic pocket no. 16. Brussel, 1973. Prijs incl. BTW f 18,-. Importeur: Mevius & Hirschhorn International B.V. te Amsterdam. Tevens verkrijgbaar via de adverteerders in 'De Florijn'.

In dit eerste deel van een serie catalogi over de munten van de graven van Vlaanderen worden die munten beschreven, die in de periode van ca. 964 - ca. 1320 geslagen zijn binnen het grondgebied van het graafschap met inbegrip van de gebiedsdeelen die er, zij het slechts een beperkte tijd, deel van uitgemaakt hebben, alsmede van munten door de graven van Vlaanderen geslagen buiten het graafschap. Daarbij tracht de schrijver de kloof te overbruggen, die er bestaat tussen de thans onvolledige standaardwerken over Vlaamse muntslag uit de vorige eeuw en de hedendaagse werken van C. Richebé ('Les monnaies féodales d'Artois du Xe au début du XIVe siècle', Parijs, 1963) en J. Ghisens ('Les petits deniers de Flandre des XIIe et XIIIe siècles', Brussel, 1971), die slechts een bepaald onderdeel van de veelzijdige Vlaamse muntslag bevatten. Daartoe gebruikte de schrijver onder meer, wat hem uit andere numismatische literatuur, tijdschriftartikelen en verzamelingen bekend geworden was.

De muntbeschrijvingen bestaan uit een getekende illustratie van elk munttype, wat vooral bij Middeleeuwse munten duidelijker overkomt dan een foto, vermelding van gewicht, een verwijzing naar de betreffende literatuur of naar een geraadpleegde collectie, een beschrijving van de afbeeldingen en opschriften op voor- en keerzijde en een waardeindicatie in Belgische Franken voor zeer fraaie munten, die achterwege is gelaten in gevallen, waarin slechts één of enkele exempla(r)en bewaard is/zijn gebleven.

Gesteld mag worden, dat dit compendium in zo'n grote behoefte voldoet, dat verlangend uitgekeken mag worden naar het volgende deel.

Heinz Dietzel: Die Münzen von Mexiko und Mittelamerika. Berlin, 1974. Prijs incl. BTW f 5,75. Importeur voor de Benelux: Mevius & Hirschhorn B.V. te Amsterdam. Tevens verkrijgbaar via de adverteerders in 'De Florijn'.

Prijscatalogus in zakformaat met afbeeldingen van alle munttypen op 2/3 grootte, prijsindicaties voor een drietal kwaliteitsklassen (zeer fraai, prachtig en stempelglans), gegevens omtrent muntmetalen en jaren, waarin de munten werden geslagen, alsmede een verwijzing naar de bekende catalogi van Craig en Yeoman.

TIJDSCHRIFTEN

Deze rubriek beoogt de Nederlandse verzamelaar te informeren over de inhoud van die buiten- en binnenlandse tijdschriften, waarmee 'De Florijn' een uitwisseling heeft. Voor nadere gegevens betreffende de inhoud ervan wende men zich tot de samensteller van deze rubriek of rechtstreeks tot de redakties van die tijdschriften.

Die Münze. Red. Hans Meyer, 519 Stolberg, Schwarzer Weg 2, Bondsrepubliek Duitsland.

— nr. 12, december 1974.

Over het herkennen van oudere Duitse munten en het ontrafelen der omschriften; De vita et rebus gestis Valentinianus I; De Tiroler Taler; Heraldisch abc; De munten van koning Gustav V van Zweden 1907 - 1950; Hoe ontstaat een munt ?; Het beeldschrift op enige munten van de Sungdynastie, een bewijs van de invloed van het Ch'an-Boedhisme.

— nr. 1, januari 1975.

Over het herkennen van oudere Duitse munten en het ontrafelen der omschriften; De vita et rebus gestis Valentinianus I; De Tiroler Taler; Heraldisch abc; De munten van koning Gustav V van Zweden 1907 - 1950; Een bijdrage over de zilveren kogelmunten van Siam; De munten van Rusland uit de tijd van vóór Peter I (1689 - 1725).

Der Geldschein. Secr. Verlag Pröh, 1 Berlin 41, Forststrasse 23, Bondsrepubliek Duitsland.

— nr. 1, december 1974.

Ook Hans Holbein de jongere schiep indirect portretten voor de Duitse bankbiljetten; Zweedse bankbiljetten; Hoe zet men een verzameling van noodgeld op ?; Bakkerspennige van München; De sage op het noodgeld; Duits papieren noodgeld, de verschillende soorten noodgeldbiljetten; Nieuwe bankbiljetten van de gehele wereld.

Numismatisches Nachrichtenblatt. Red. 297 Emden, Philosophenweg 10, Bondsrepubliek Duitsland.

— nr. 12, december 1974.

Wedstrijd tot het verkrijgen van ontwerpen voor de herdenkingsmunt van 5 Mark op Immanuel Kant; Een daalder van Anton van Lotharingen; Staat en Munt - Verenigde Staten van Midden-Amerika, Guatemala, Honduras en Brits-Honduras; Een penning gemaakt door de muntvervalser C.W. Becker op Karoline, koningin van Beieren.

— nr. 1, januari 1975.

Repräsentations-Speziestaler 1685 van de Oostfriese erfprins Christian Eberhard; Staat en Munt - El Salvador, Nicaragua, Costa Rica en Panama; Een penning op Nils Ludwig Rasmussen 1904 - 1973.

Sammler-dienst. Red. 8630 Coburg, Postfach 683, Bondsrepubliek Duitsland.

— Vakblad voor filatelisten met een kleine rubriek voor muntenverzamelaars. Verschijnt 24 x per jaar.

Mitteilungen der Oesterreichischen Numismatischen Gesellschaft. Red. Burgring 5, 1010 Wenen, Oostenrijk.

— nr. 12, 1974.

Een numismatische herdenkingsdag van het hertogdom Oppeln; Een partij Sassanidische en Arabo-sassanidische munten uit Pakistan.

Helvetische Münzenzeitung. Red. Albert Meier, Postfach 26, 3652 Hilterfingen, Zwitserland.

— nr. 12, december 1974.

Een Taler zonder jaar van het Bisdom Chur; Een terugblik op de veranderingen van het muntbeeld op Zwitserse munten, 100 jaar geleden; Het Tsjechooslowaakse legioen tijdens de Eerste Wereldoorlog; Een beschouwing over de prijspolitiek van de 'Israel Government Coins and Medals Corporation'; Zwitserse munten uit Gondo-goud.

— nr. 1, januari 1975.

Een Groschen z.j. van Uri, Schwyz en Unterwalden; Manilla's, een bijdrage tot beter begrip voor het slavengeld; De heroprichting van het standbeeld van Hendrik IV door Dupré op een penning; De consecratie van de Romeinse keizers.

Money Trend. Red. Postfach 263, FL-9440 Vaduz, Liechtenstein.

— nr. 12, december 1974.

De Keltische quinariën met de zittende mannenfiguur; Napoleon I en zijn tijd op Franse penningen; Numismatisch maandoverzicht; De namen van munten; Beschouwingen over de overgebleven aantallen van de in de Schwalbach-catalogus vermelde Talers en Doppeltalers van de drie vorstendommen Reuss.

— nr. 1, januari 1975.

Verwerving door het Badische Landesmuseum van een drachme met de kop van Dionysos van Naxos (ca. 540 v. Chr.); De munten van Nieuw Guinea 1929 - 1944; Het verhaal van de 'new pence of Great Britain'; Oostenrijkse casino-jetons.

Møntsamlernyt. Red. P.O. Box 56, DK-2830 Virum, Denemarken.

— nr. 10, december 1974.

Nieuwe Noorse herdenkingsmunt van 5 Kronen op de munthervorming van 1874; Scandinavische munten met Hebreeuwse lettertekens uit de 17de eeuw; Oostenrijk wil een 100-Schillingstuk slaan.

— nr. 1, januari 1975.

Middeleeuwse muntslag en muntmeesters; Problemen rond de groene aanslag op munten t.g.v. plastic; Muntenverzamelaars in de 17de eeuw; Siamees porceleingeld; Uitgebreid overzicht van de (Deense) koninklijke munt- en penningcollectie.

The Numismatic Circular. Red. 5, 6, 7 King Street, St. James's, Londen SW 1, Engeland.

— nr. 12, december 1974.

Kloppen van handelslieden op zilveren munten in museumcollecties - The Royal Scottish Museum; Een eeuw kolen delven in St. Lucia, inclusief een beschrijving van de tokens van de kolenmijnen; Een niet onderzochte 19de-eeuwse muntvondst uit Ramsey; Een zeldzame munt van keizer Commodus van het Britannia-type in het Brits Museum; Enige zeldzame en unieke munten van antiek en middeleeuws India.

— **nr. 1, januari 1975.**

Een eeuw kolen delven in St. Lucia, inclusief een beschrijving van de tokens van de kolenmijnen; De monogrammen op laat-6de-eeuwse pentanummia van Antiochis; Een zeldzame aureus van Geta van 205 AD; Enkele 18de-eeuwse exemplaren van het z.g.n. 'brass-money' van Jacobus II; Een portret, de medailleur Thomas Rawlins voorstellende; Turkse numismatiek, een overzicht van hedendaagse literatuur; Enige zeldzame en unieke munten van antiek en middeleeuws India; Een opmerkelijke altun van Mustafa II; Het George-kruis.

Coin Monthly. Red. Sovereign House, High Street, Brentwood, Essex, Engeland.

— **januari 1975.**

Dieren op munten; De mensen uit de klassieke oudheid - dood en consecratie; Platinageld; Vrijheidssymbolen op munten; De geldsomloop op Gibraltar; Griekse munten; Een rondblik in de Munt van Osaka; Decoraties uit 1914 - 1918.

— **februari 1975.**

De munten van IJsland; De mensen uit de klassieke oudheid - de Victoria; De geldsomloop op Gibraltar; De oorlog met Frankrijk op historiepenningen; Vrijheidssymbolen op munten; Griekse munten.

Coins. Krause Publications Inc., Wisconsin 54945, U.S.A.

— **december 1974.**

Uit de geschiedenis van het Amerikaanse muntwezen - de dagen van voor de oorlog tot het herstel; Andrew Jackson's invloed op het Amerikaanse geldwezen; Handel in goud vrij; Het geld en de bankbiljetten van Rusland 1914 - 1924; Persoonlijkheden op antieke munten - Castor en Pollux.

— **januari 1975.**

De zachte hand van Liberty; Het nikkelen 5-centstuk met het wapenschild; Het grote jaar van kleine varianten; De grote Bolsjewistische sneeuwbal; Iedere dag een andere drachme - de werken van Hercules; Persoonlijkheden op antieke munten - Gordianus III.

La vie numismatique. Red. 20 rue de l'Anémone, 1180 Brussel, België.

— **november 1974.**

De jetons 'To Hannover'; Nieuwe penningen van de Parijse Munt; Numismatiek en orthografie.

Facettes. Red. B.P. 15, Herblay 95220, Frankrijk.

— Tijdschrift voor verzamelaars met diverse kleine rubrieken over munten.

The International Numismatics. Red. 5 rue Ile du Pé, 44600 Saint-Nazaire, Frankrijk.

— **oktober 1974.**

De munten van de Romeinse keizers en die van hun familieleden - het einde van de Syrische keizers en de dynastie der Severi; De staten van conservering van de munten van Groot-Brittannië; De munten van het Romeinse keizerrijk.

La Numismatica. Red. Via Pace 8, 25100 Brescia, Italië.

— **nr. 10, oktober 1974.**

Beschouwingen over een onbeschreven daalder van Correggio; Het Heilige jaar op munt en penning (1300 - 1975); Penningen van de Parijse Munt.

— **nr. 11, november 1974.**

De herdenkingsmunten op 200 jaren Verenigde Staten; Het Heilige jaar op munt en penning (1300 - 1975); Luigi Simonetti - De munten van Savoye.

De Geuzenpenning. Secr. Keizersgracht 448, Amsterdam-C, Nederland.

— **25ste jaargang, nr. 1 (december '74/januari '75).**

Dr. H. Enno van Gelder 25 jaar directeur KPK; Spotpenningen gericht tegen Willem III; Het labyrint van Knossos; Een solidus van Dagobert I; Papieren muntvondsten; Griekse munten; Valse munten (imitatie-leeuwendaalder); Een pseudo-muntsieraad in het Allard Pierson Museum; Graveurs van muntstempels en gesneden stenen uit de Romeinse Republikeinse periode.

Muntenhandel GRONINGANA

A. NAP

Oude Kijk in 't Jatstraat 60

Groningen

Tel. 050 - 135858

Munten, bankbiljetten, antieke prenten en kaarten, oude ansichtkaarten, boeken op elk gebied met een speciale afdeling numismatische literatuur.

DE NUMISMATISCHE KRINGEN

Amsterdam

Secretariaat: Julianakade 70, IJmuiden, tel. 02550 - 18682.

Bijeenkomsten op de 2e woensdag van de maand, behoudens uitzonderingen.

Boxmeer

Secretariaat: Bilderbeekstraat 36, Boxmeer.

Brabant

Secretariaat: Zilvermeeuwlaan 23 te Eindhoven, tel. 040 - 43 95 20.

Bijeenkomsten op de 2e donderdag van de maand.

Breda (Genaamd 'De Baronie')

Secretariaat: Weerijssingel 55 te Breda.

Bijeenkomsten op de 3e donderdag van de maand.

Groningen

Secretariaat: Hertenlaan 69 te Haren, tel. 050 - 4 50 86.

A g e n d a : 21 maart - Dhr. Enters: Papiergeld.

18 april - Mevr. Prof. Dr. A.N. Zadoks-Josephus Jitta: Antieke munten.

16 mei - Drs. A.T. Puister: Muntplaatsen langs de Maas.

6 juni - Bezoek aan de tentoonstelling 'Muntslag van de steden' in het 'Groninger Museum voor Stad en Lande'.

Den Haag

Secretariaat: Zeestraat 71B te Den Haag, tel. 070 - 18 09 57.

Bijeenkomsten afwisselend op de laatste woensdag of de laatste donderdag van de maand.

Hoogeveen

Secretariaat: Dahliastraat 22 te Hoogeveen, tel. 05280 - 6 55 82.

Ruilavonden op de 2e woensdag van de maand, wijzigingen voorbehouden.

A g e n d a : 12 mrt. - Drs.J.P.A.v.d.Vin: Griekse munten in hun natuurlijke omgeving.

9 april - Dr. Ir. M.v.d. Brandhof, 's Rijks Muntmeester:
'De vervaardiging van munten in heden en verleden'.

7 mei - Veiling.

11 juni - de heer J.H. Evers: 'Beleggingsaspecten van de munt'.

Kampen ('Moneta Campensis')

Secretariaat: J. Grondhuis, Erasmuslaan 4, Zwolle, tel. 05200 - 3 57 35.

Bijeenkomsten op de 1e maandag van de maand in het gebouw Burgwal 59 te Kampen, aanvang 19.30 uur.

A g e n d a : 3 maart - Veiling.

7 april - de heer Jac. Schulman (alleen toegankelijk voor leden van Moneta Campensis).

12 mei - P.C. Korteweg: opbergsystemen voor munten.

27 mei - Gemeenschappelijke ruilbijeenkomst van de Kringen Oost-Nederland, Twente en Kampen in het IJsselhotel te Deventer.

2 juni - Sluitingsavond.

Het Land van Ravenstein

Secretariaat: Hans Niesen, Graspeel 48, Zeeland N.B., tel. 08865 - 1728.

Bijeenkomsten op de eerste maandag van de maand, in het Gemeenschapshuis 'De Schouw' aan het Brabantplein te Uden. Ruilbeurs na afloop van elke vergadering of lezing.

Toegankelijk voor iedereen.

- A g e n d a:**
- 3 maart - Grote Bingo-avond, met fraaie prijzen (o.a. een kostbaar foto-toestel).
 - 7 april - P.C. Korteweg (hoofdredakteur van 'De Florijn' heeft een boekje van Dr. H. Enno van Gelder, tot lezingen met dia's bewerkt:
 1. Muntvervaardiging vroeger en nu.
 2. Munten uit de Middeleeuwen.
 3. Munten uit de tijd van de Republiek.
 - 12 mei - (Dus NIET op 5 mei, i.v.m. de Nationale feestdag).
Programma nog niet bekend.

Limburg

Secretariaat: Bonnefanten Museum te Maastricht, tel. 043 - 19300.

Lisse

Secretariaat: v. Speykstraat 46, Lisse - 1660, tel. 02521 - 12035.

Elke 2e dinsdag van de maand is er ruilbeurs en veiling van ingebrachte munten in de Pauluskerk, Ruyschornlaan te Lisse.

Bushalte op 100 m. afstand en groot parkeerterrein. Munten inbrengen van 7 - 8 uur.

Noordoostpolder e.o.

Secretariaat: Sternstraat 4 te Zwartsluis, tel. 05208 - 1803.

Bijeenkomsten op de 3e donderdag van de maand, in het Geref. Centrum te Emmeloord.

Noordwijk

Secretariaat: C. Duindam, Duinweg 49 te Noordwijk a/Zee.

Bijeenkomsten iedere eerste maandag van de maand om 20.00 uur in De Rank, aan de Golfweg in Noordwijk.

Oost-Nederland

Secretariaat: Arnhemsestraatweg 93B te Rheden, tel. 08309 - 2700.

Bijeenkomsten (behoudens afzonderlijke vermelding) in Hotel 's Gravenhof te Zutphen, aanvang 20.00 uur.

A g e n d a:

- 25 mrt. - Onze 100-ste bijeenkomst die op feestelijke wijze zal worden gevierd. Diverse sprekers.

- 29 apr. - J.C. v.d. Wis: Romeinse denarii.

- 27 mei - Gemeenschappelijke ruilbijeenkomst van de Kringen Oost-Nederland, Twente en Kampen in het IJsselhotel te Deventer.

Rotterdam

Secretariaat: Burgem. Lefèvre de Montigny laan 190, Rotterdam-3013, tel. 010 - 188446.

Bijeenkomsten Museum van Land- en Volkenkunde, Willemskade, Rotterdam.

Twente

Secretariaat: Bentheimerstraat 75, Oldenzaal, tel. 05410 - 3041.

Bijeenkomsten op de 2e dinsdag van de maand. 27 mei - zie Oost-Nederland.

Utrecht

Secretariaat: Johan Wagenaarkade 71-1 te Utrecht, tel. 030 - 931051.

Bijeenkomsten 's Rijks Munt, Leidseweg 90 te Utrecht, aanvang 19.30 uur.

Voorschoten

Contact-adres: Prof. Eykmanhof 24, Voorschoten, tel. 01717 - 3105.

Zeeland

Secretariaat: M. Kersten, Statenlaan 152, Middelburg.

Bijeenkomsten elke 2e donderdag van de maand in gebouw 'De Schakel', Bachten Steene 14 te Middelburg.

Federatie

De vergadering van de Federatie van Numismatische Kringen in Nederland zal worden gehouden op zaterdag 15 maart 1975 in Hotel Monopool t.o. het station te Amersfoort. Aanvang **10.00 uur**.

DE NEDERLANDSE CENTEN (Waar zijn zij toch gebleven ?)

In het januari-nummer van 'De Florijn' hebben wij kunnen lezen, dat de Rijks Munt in het jaar 1975 van plan is om 25 miljoen centen aan te maken.

Het zal niet het enige jaar zijn, dat de Munt centen slaat: sinds 1949 is men daar constant mee bezig, jaar in jaar uit. Geen jaar ging voorbij, zonder dat miljoenen en miljoenen centen het gebouw aan de Leidseweg in Utrecht verlieten. Het zal niet moeilijk zijn, aan de hand van de jaarverslagen van 's Rijks Munt, de aantallen van al die jaren bij elkaar op te tellen: miljarden centen bij elkaar !

Wat wij ook het afgelopen jaar in de kranten hebben kunnen lezen, is het feit dat Nederland met een chronisch tekort aan centen kampt. Iedereen die regelmatig of een enkele keer boodschappen doet weet, hoe er met wisselgeld (lees: centen) gehannest moet worden, om het gekochte te kunnen betalen. Vaak wordt er gezegd: laat die twee of drie centen maar zitten. Dat is dan om van de nood een deugd te maken.

Waar zijn toch al die centen gebleven ? Het is haast niet voor te stellen, dat al die miljarden centen in spaarpotten zouden zijn verdwenen. Zo er al opzet in het spel zou kunnen zijn: voor wie zou het lonend zijn, om bijvoorbeeld zoveel centen te vergaren, tot men een kilo heeft, om die dan vervolgens om te smelten ? Het denkbeeld komt mij nogal vreemd voor. Maar toch, toch zitten wij intussen allemaal met een tekort.

Enige jaren geleden kwam ter sprake, dat de intrinsieke waarde van de cent, de nominale waarde verre overtrof. Dat wil zeggen, de materiaalwaarde plus de productiekosten waren toen hoger dan de waarde, die een cent nu eenmaal heeft. Er is zelfs gefluisterd, dat een ander metaal (aluminium) zou worden gebruikt voor de aanmaak van de cent.

Met andere woorden: zó belangrijk was de cent in het dagelijks leven, dat zij in elk geval moest blijven gehandhaafd. Er kwamen toen zelfs polimieken in de krant, over het pro en contra van de cent. Wij zijn een volk van kruideniers; wij rekenen met centen. Allemaal weten wij zeer goed, dat de cent als zodanig weinig waarde vertegenwoordigt. Maar véél centen bij elkaar, is wel veel geld.

Als wij weer op dat boodschappen-doen terugkomen, denken wij aan de prijzen in de winkel. Prijzen van 89 cent, van f 1,49 en f 1,88. Want o, die éne cent is zo belangrijk.

Nooit mogen die malle prijzen weg hoor, want dan wordt alles immers duurder, zo redeneert men.

Maar er zijn ook winkelprijzen van f 1,42 en wanneer het ene bedrag naar boven afgerond zou worden en het andere naar beneden, dan is het evenwicht juist bereikt en zouden de centen niet zo belangrijk, zo niet overbodig zijn geworden.

Het ziet er naar uit, dat wij die kant al uitgaan: er zijn zelfs al winkels die zich al hebben aangepast.

P.C.K.

Advertentiekosten p. nummer f 5, — p. vier regels van 32 letterspaties. Iedere regel meer f 1,50. Bij vooruitbetaling te storten op giro 25 41 320 van T. Kuik, te Kampen. Tekst zenden aan P.C. Korteweg, Enkstraat 10 Zwolle, tel. 05200 - 14739.	Tegen redelijke prijzen te koop gevraagd: provinc. halve-, hele- en drie-guldens in de kwaliteit ZF en beter. Schriftelijke aanbiedingen met jaartal en kwalit. aan J.W. Huijsmans, Seringenlaan 70, Wassenaar. (17)
'DE SNEEKER VLIAGER' J.B. Westerhof, numismaat Nauwe Noorderhorne 18, Sneek. tel. 05150 - 7198. Wij zijn steeds koper van collecties munten, boekwerken en antiquiteiten, in het bijzonder die op de Provincie FRIESLAND betrekking hebben.	'R A T E L' Braille-tijdschrift voor de visueel gehandicapte munt- en penningverzamelaar. Indien u de uitgave van 'Ratel' wilt steunen: postgiro 24.24.500 t.n.v. Adm. Ratel, Planetenlaan 22, Haarlem (a.u.b. vermelden: éénmalige of jaarl. bijdrage). (X) Te koop aangeb. Ned. en buitenl. munten. Grieks en Romeins, FABER, Geldersesluis 3, Noordeinde post Elburg. tel. 05252 - 417.
Heeft u zich zojuist geabonneerd op 'De Florijn' ? Er zijn nog oude nummers van 1972, 1973 en 1974 verkrijgbaar tegen f 2,— per stuk.	Te koop munten of penningenkast, Afrormosiahout met koperbeslag, afm. 81 x 60 x 41 cm. Bevat 42 laden van 33 x 35 cm, bekleed met donkerblauw fluweel. T.J. Westerbeek, Mimosastraat 27, Zwolle, tel. 14735. (17)
Inkoop-Verkoop van munten of inruil v. oude ansichtkaarten Ned. Postz. handel 'DE VELUWE', Nieuwstr. 66 Apeldoorn, tel. 05760 - 16281.	Bod gevraagd op Nederl. gouden munten, in goede staat. Nrs. van Schulman: 119, 132, 189, 196, 198, 201, 203, 206, 502, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 563, 742, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 761, D. 1972, 770. Karaatsgewicht compl. m. 7 gewichtjes, in goede staat (Willem Linderman) zie Nederl. Gewichten afb. 15. Tevens te koop plm. 200 koperen en zilveren Nederl. munten. Brieven onder nr. 1775 aan de redactie van 'De Florijn', Enkstraat 10 te Zwolle.
U wenst ook een abonnement op het tijdschrift 'De Florijn' ? Stort dan f 12,50 op giro 25 41 320 van T. Kuik te Kampen. Het abonnement loopt van 1 januari tot 1 januari. Gaat u verhuizen ? Geef s.v.p. even uw adreswijziging op aan T. Kuik, Populierenstraat 10 Kampen, tel. 05202 - 4180.	
Ruilbeurs in Borken (Dsl.) nabij Winterswijk, elke laatste woensdag van de maand. Aanvang 20 uur in café Spanemacher. (X)	offsetdrukkerij w. van esch mandjesstraat 3 zwolle

Muntenhandel

A. J. VAN DEN BERG

Hoefkade 87
Den Haag
Tel. 601382-070

Inkoop van Munten, Penningen, Bankpapier, Ridderorden en
Boeken over deze onderwerpen.

**munten
penningen
oude landkaarten
antiek
inkoop - verkoop**

H. J. HUIZINGA

Markt 20
Delft
Telefoon 015-122022

uitgebreide muntlijst

Aan serieuze verzamelaars van zowel antieke als moderne munten van de gehele wereld (ook Nederland), zenden wij op verzoek gaarne onze maandelijkse prijslijsten toe.

A. G. van der Dussen bv
Hondstraat 5
Maastricht 5001
tel: 043-15119

CORBA Int.

MUNTHANDEL

★
★

ENSCHDEDE (centrum)
Kuipersdijk 113A-115
Tel. 05420-21898

HOLLANDSCHE BANK-UNIE N.V.

AMSTERDAM

Herengracht 434-440

Kasuren 8.30—16.00 uur

**Aan- en verkoop van
gouden en zilveren munten,
goudstaafjes, goudbaren.**

**Op aanvraag zenden wij u gaarne onze regelmatig
verschijnende prijslijsten en bulletins toe.**

Bestellingen en inlichtingen: 020 - 292284

020 - 292276

020 - 292286

020 - 292287

ARGENT INTERNATIONAL B.V.

VOORSTRAAT 14

UTRECHT

Tel. 030-312975 & 316740

**voor al uw munten en
numismatische literatuur**

i n k o o p - v e r k o o p

'n advies kost u niets

wij zenden u op aanvraag gratis onze prijslijsten

de florijn

nederlands tijdschrift voor munten-verzamelaars
uitgave van de federatie van numismatische kringen

mei 1975

18

E. TEN KATE IZN.

ANTIQUAIR

ZWOLLE

Sassenstraat 72

Tel.: 05200-15759

oude munten

boeken en catalogi

oude land- en stedekaarten

topografische prenten

antiquiteiten

Merius & Hirschhorn INTERNATIONAL
AMSTERDAM

UTRECHTSESTRAAT 33, tel. 020-255736-66990
munten, boeken, albums etc.
bankbiljetten, gouden munten

Vertegenwoordigers van talloze uitgevers,
o.a. Whitman, Malter-Westerfield,
Bonanza-Press, Seaby, Spink,
Beckenbauer e.v.a.,
alsmede van „Coindex”.

Munten- en/of boekenlijsten op aanvraag.
Vraag inlichtingen betr. onze
abonnement-service op nieuwe munten met 10 % korting!

"DE SNEEKER VLIAGER"

J.B. WESTERHOF, NUMISMAAT

munten, penningen, topografische prenten,
boekwerken, antiquiteiten

tevens bieden wij u een uitgebreide collectie
Nederlandse en buitenlandse bankbiljetten

Nauwe Noorderhorne 18, Sneek — Telefoon 05150 - 7198
b.g.g. 6866 - Maandags gesloten

het geheel of gedeeltelijk overnemen van de inhoud, ook in gewijzigde vorm, is verboden, tenzij met schriftelijke toestemming van de redactie.

redactie: P.C. Korteweg, Enkstraat 10, Zwolle, tel. 05200 - 14739 huis,
(op weekdays liefst tussen 18 en 19 uur)
ir. J. Koning, T. Kuik,
J.C. v.d. Wis, Maluslaan 102, Groningen, tel. 050 - 713570 huis

advertenties en abonnementen: T. Kuik, Populierenstraat 10 Kampen, tel. 05202 - 4180
Postbus 39 Kampen, postgirorekening 25 41 320

advertentietarieven:

hele pagina : per keer f 70,- of f 300,- per jaar

halve pagina : per keer f 40,- of f 175,- per jaar

kwart pagina : per keer f 25,- of f 90,- per jaar

advertenties kunnen zonder opgaaf van redenen worden geweigerd.

verschijnt 5 x per jaar, te weten in januari, maart, mei, september, november
uiterste datum voor opgave advertenties, agenda's en inleveren kopij:
de 1e van de voorafgaande maand.

DE BALTISCHE LANDEN

Oorspronkelijk strekte het Baltische gebied zich uit tussen Danzig en Leningrad. De bevolking was verdeeld in Auksjitaïten, Pruisen, Zjemaiten, Jatvinger, Koeren, Zjemgallen en Liven. Bovendien was er in het tegenwoordige Estland een Oegro-Finse bevolking. Omstreeks het jaar 1000 waren al deze bevolkingsgroepen nog heidenen, maar beslist niet barbaars. Ze kenden een goed georganiseerde samenlevingsvorm. De handel maakte gebruik van de barnsteenroute en de oude handelsroutes van de Vikingen, die reikten tot Constantinopel.

Dit is gebleken uit vondsten van Romeinse voorwerpen, waaronder gouden, zilveren en bronzen munten uit het gehele Romeinse tijdvak. Verder Arabische voorwerpen en munten uit de 8e en 10e eeuw.

Door de komst van het Romeinse geld, begint de bevolking zich zeer langzaam om te schakelen van de ruilhandel naar handel met behulp van geld. De gevonden munten zijn vrijwel allen van goed gewicht. Bij latere vondsten zijn ook waagjes aangetroffen.

Merkwaardig is dat er ook tot sieraden omgebouwde munten gevonden zijn. Men zou kunnen zeggen, dat dit een soort tussenvorm is van ruilmiddel en geld.

Na het circuleren van Romeins en Arabisch geld, volgt ca. 1000 na Chr. de invoering van Europese munten. Dit blijkt ook weer uit muntvondsten, waarbij aangetroffen zijn dinarii van Duitse vorsten en bisschoppen. Alleen voor Polen waren destijds al meer dan 60 Duitse muntplaatsen in bedrijf. Voorts zijn gevonden middeleeuwse munten uit

Engeland, Friesland, Bohemen, Hongarije en Skandinavië en in gering aantal ook uit Italië, Frankrijk en Rusland.

In Litouwen was reeds vanaf de 9e eeuw in omloop de Luitas of Grivna als inheemse munt. Dit was een zilverstaaf, meestal omgesmolten uit Arabische dirhems. Indien deze stangen half doorgesneden waren, werden ze roebel genoemd. De stangen zijn tot ongeveer 1400 in omloop geweest.

Dorpat - shilling z.j. Johannes I van Vijffhusen, 1346 - 1371 (fedorov 1)

Dorpat - ferding 1555 Hermann II Weiland von Wesel, 1552 - 1558 (fed. 70)

De Augustijner monnik Meinhard stichtte in het jaar 1158 te Ixxkul aan de Duna in Lijf-land (Letland) de eerste christenkerk. Meinhard's opvolger Berthold moet echter vluchten om niet door de Lijflanders vermoord te worden. Hij doet zijn beklag bij de paus en deze organiseert dan ook een kruistocht tegen de Lijflanders, evenwel met weinig succes.

Na deze mislukking verscheen Albert, bisschop van Lijf-land, in 1199 aan het hoofd van een 2e kruisleger. Velen werden gedwongen zich te onderwerpen en de doop aan te nemen. Naar voorbeeld van de Tempeliers en Johanniters stichtte hij een nieuwe geestelijke orde, die door paus Innocentius III bekrachtigd werd.

De orde ontving de naam 'Broeders van de Ridderdienst van Christus' kortweg Zwaardbroeders genoemd. Zij droegen namelijk op hun witte ordemantel behalve het kruis, ook het teken van het zwaard.

Om de christenen een plaats te verschaffen waar zij veilig zouden zijn, stichtte bisschop Albert in 1200 de stad Riga, met behulp van de zwaardbroeders. Intussen onderwierpen de Lijflanders zich niet gewillig aan de bisschop en de Zwaardbroeders. Zij verbonden zich met de Estlanders en de Litouwers.

Reval - artig, 1e helft 1400, muntheer onbekend (fed. 183)

Reval - ferding, 1560, Gotthard Kettler (in wapen ketelhaak) 1559 - 1562 (fedorov 168)

Tevens echter ontstonden er onenigheden tussen de Zwaardbroeders en de bisschop, waardoor de kerstening niet zo voorspoedig verliep. Bisschop Albert vroeg en kreeg de steun van koning Waldemar van Denemarken. In het jaar 1219 scheepte koning Waldemar een leger van 60.000 man in en behaalde bij Reval een grandioze overwinning op de Estlanders. Volgens overlevering kwam er tijdens deze slag een rode vaan met wit kruis uit de hemel neerdalen, sindsdien bekend als de Deense vlag, de Dannebrog.

Na de overwinning voltooide koning Waldemar de versterking van het slot Reval, dat voortaan de naam 'Denenburcht' zou krijgen. Hij lijfde Estland in bij Denemarken, benoemde een bisschop en liet kloosters en kerken bouwen. Dikwijls kwamen de heidenen echter in verzet, doodden de christenen en verwoestten hun bouwsels.

Na de inlijving van Estland stond Denemarken op het toppunt van zijn macht. De Deense koning heerste over Jutland, de Deense eilanden, Schonen (Skåne), Blekingen, Lijsten, Halland, een deel van Noord-Friesland, de Noord-Albingse gebieden, de Friese stam der Ditmarschen, een groot deel van Mecklenburg en Pommeren, Hamburg en Lübeck.

Reval - ferding, 1566, Erik XIV van Zweden, 1560 - 1568 (ahlström 12)

Reval - ferding (4 öre, 4 rundstück) 1668, Carl XI, 1660 - 1697 (ahlström 119)

Waldemar's zoon Erik organiseerde van 1241 tot 1250 nogmaals een kruistocht naar Estland. Ditmaal echter met minder goede afloop, zodat de schatkist bijna geheel verslonden werd. Als extra belastingmaatregel moest hij voor elke ploeg bouwland (oppervlaktemaat) een penning heffen, hetgeen hem de naam Erik Ploegpenning opleverde.

De zoon van Erik Ploegpenning die van 1259 tot 1286 regeerde, had nog steeds last van de dure kruistochten waaraan zijn vader en zijn grootvader hadden deelgenomen. Deze koning liet daarom de munten snoeien, waardoor het volk hem de bijnaam gaf Erik Glipping (knipper-snoeier).

Zuidelijk van de Lijflanders leefden de Koeren en de Zjemgallen, die met veel meer succes verzet boden tegen de kersteningspogingen van de Zwaardbroeders, de Denen en de ridders van de Duitse Orde. (De laatste werd gesticht te Jeruzalem in 1128).

Nog krachtiger verzetten zich de Baltische stammen van de Pruisen zich tegen de onverdraagzame geloofsijver der christenen, die te vuur en te zwaard trachtten hun godsdienst te verbreiden.

Litouwen begint zich op te werken tot één van de grootste machten van Europa. Het is het enige Baltische land dat vrijwillig tot het christendom overgaat.

Muntenhandel

J. VAN MASTRIGT

Botersloot 20
Rotterdam - 3001
tel. 010 - 14 35 80

*Wij kunnen U een uitgebreide sortering munten voorleggen.
Wij stellen Uw bezoek aan onze winkel bijzonder op prijs.*

Tussen Polen en Pruisen vonden eeuwen achtereen bloedige gevechten plaats. Omstreeks het einde van de 12e eeuw verkeerde het Poolse rijk in een chaotische toestand. De Pruisen profiteerden hiervan en ondernamen strooptochten in het buurgebied, waaronder vooral het hertogdom Masovië veel te lijden had.

Hertog Koenraad van Masovië riep dan ook de hulp in van de Duitse Orde. Deze kreeg van Koenraad het land van **Kulm** (Chelmno). De eerste Duitse ridders verschijnen in 1226 in Pruisen en bouwen aan de oevers van de Weichsel sterke burchten, o.a. in 1231 **Thorn** (Torun). Het ene district na het andere werd veroverd. De macht van de Duitse Orde werd aanzienlijk vergroot, toen in 1237 Zwaardbroeders tot de Orde toetraden. Hoogmeester van de Orde is Herman van Salza.

Arensburg - shilling z.j. Magnus van Holstein (DK) 1560 - 1578 (fed. 105)

Wenden (zehsen, vonnû) - shilling z.j. Johann Freitag von Loringhofen, 1483 - 1494 (fed. 445)

Met de Deense koning werd een verdrag gesloten onder de bepaling, dat het Noordelijk gedeelte van Estland aan Denemarken bleef. Het verdrag werd door de paus bekrachtigd. Door deze en andere transacties kreeg de Duitse Orde het grootste gedeelte van de Baltische landen in bezit.

Omstreeks 1260 behaalde de Litouwse vorst Mindowe een overwinning op de Duitse ridders, zodat bijna het gehele leger van de Orde vernietigd werd. Ook de Pruisen kwamen in opstand. De hongersnood gaf hun moed en zij vernietigden alle kerken en doden de geestelijken.

Het gelukte de kruisridders langzamerhand om de Pruisen terug te dringen. In 1283 werd het laatste gewest Sudauen veroverd. Na een strijd van 53 jaar stond dan het gehele Pruisische grondgebied onder de heerschappij van de Duitse Orde. Aan het hoofd van de verschillende landdistricten stonden Comthuren (commandeurs), onder leiding van Landmeester Herman Balk. Deze stond direct onder de Hoogmeester.

In de laatste helft van de 13e eeuw trachtten Pommerellische en Poolse troepen de toen al belangrijke handelsstad **Danzig** te veroveren. De inwoners van die stad riepen ten einde raad de hulp in van de Duitse Orde. De Duitse ridders kwamen snel, waarop de Danzigers de poorten openden. Zij waren echter te goed van vertrouwen, want de dankbare bevolking werd bijna geheel door de bevrijders over de kling gejaagd en de stad met de grond gelijk gemaakt. De stad werd vervolgens naar de voorschriften van de Orde herbouwd en bevolkt met Duitse en Nederlandse kolonisten.

Riga - halve mark 1553, Heinrich von Galen (ordemeester) (fed. 421) en Wilhelm von Brandenburg (aartsbisschop) (afb. 9)

Riga - ferding 1566, vrije stad 1562 - 1581 (fed. 590)

Door de oorspronkelijke Pruisische bevolking schijnt als rekeneenheid de Poolse of **Krakauer Mark** gebruikt te zijn. Dit blijkt uit een oorkonde van 29 juni 1256, waarin de Pruisische stam der Sambiten, als boete voor hun opstand tegen de Duitse Orde en het christendom, 100 Mark zilver in Pools gewicht moesten betalen aan de Komthur van Königsberg, de eerste keer op Allerheiligen en dan nog een keer op Aswoensdag. De Krakauer Mark woog ca. 183,5 gram. De ondertussen nieuw-aangekomen Duitse kolonisten gebruikten echter als waarde vaste rekeneenheid de Keulse Mark van zeker 230 gram.

In 1233 verwierven de Pruisische steden Kulm en Thorn als eersten het **muntrecht**, verleend zowel door Hoogmeester Herman van Salza als door Landmeester Herman Balk. In dit privilege staat vermeld dat 5 Kulmer Pfennigen gelijkwaardig behoren te zijn aan 1 Keulse Pfennig, terwijl voorts wordt vermeld, dat in het gehele land slechts één muntvoet gehandhaafd moet blijven, dat de Pfennigen van zuiver zilver behoren te zijn, dat 12 Pfennigen = 1 Shilling en 60 Shillingen = 1 Mark en dat slechts eenmaal in de tien jaar de oude munten door nieuwe vervangen zullen worden en wel 14 oude Pfennigen voor 12 nieuwe exemplaren.

Riga - *driegroschen 1588 - Sigismund III van Polen, 1587 - 1632 (fed. 657)*

Riga - *groschen (3 pölker, 1/24 riksdaler) 1622 - Gustav Adolf van Zweden, 1611 - 1632 (ahlström 11)*

interessante misslag v/d walsenslagmachine, op de keerzijde is het begin te zien v/d volgende munt, de walsen liepen op dat moment niet synchroon

Dit is dan in Pruisen het begin van een **nieuwe munt- en rekeneenheid**, namelijk de Kulmer Mark. Uit nagelaten studies van Nikolaus Kopernikus blijkt dat de Kulmer Mark ca. 190½ gram woog.

Na de steden Kulm en Thorn krijgen verschillende andere steden ook het **muntrecht**: Elbing in 1246, Königsberg in 1256, Braunsberg (Pruisisch Holland) 1297, Danzig om-

M
V

M.M. VREELAND

M
V

Kennedylaan 8 - Beek (Limburg) Telefoon 04402 - 28 13

**munten, penningen, eretekens, catalogi, postzegels, boeken
leverancier muntenalbums, muntenbladen, zakboekjes,
muntenhouders, vestzakboekjes, minibookjes
penningbladen, penninghouders**

HOOFDDEALER BINNEN- EN BUITENLAND: ARGENT INTERNATIONAL
Tel. 030 - 31 29 75 en 31 67 40 na 18 uur tel. 04990 - 34 86

streeks 1310 en Tolkemit in 1351. De betreffende Komthur hield toezicht op de muntwerkplaats.

Behalve de genoemde steden hadden tevens de vier bisdommen het muntrecht, doch zij hebben weinig gebruik gemaakt van dit privilege, ook al omdat zij zelf reeds leden waren van de Duitse Orde.

De Duitse Orde nam in 1237 de bezittingen over van de Zwaardbroeders, die grote stukken land in Lijfland hadden. In het Deense deel van Estland werd toen al gemunt en er bestonden al twee vrij machtige bisdommen, Riga en Dorpat (Tartu) die in het jaar 1224 het muntrecht kregen. Over deze eerste munten is echter weinig bekend.

In **Dorpat** werden Shillingen en Artigen geslagen, later ook Ferdingen. Uit één Mark sloeg men 4 Ferdingen of 20 Shillingen. De Shillingen en Artigen werden steeds slechter van gehalte en daardoor minder waard.

In **Riga** bestond al vanaf 1224 de Gotlandse Mark als munteenheid, die gelijk was aan 8 öre, de öre gelijk aan 3 Artige en de Artige gelijk aan 8 Pfennigen. Naast de Gotlandse Mark heeft men in Riga ook nog een tijdlang de Lübeckse Mark gekend.

De Duitse Orde in Lijfland, of beter gezegd de Lijflandse Orde, verkrijgt ook muntrechten, zodat op een gegeven moment een verwarrend aantal munteenheden circuleert door Lijfland.

Teneinde eenheid te brengen in het muntwezen, kwamen aartsbisschop Henning van Riga, de bisschoppen Dietrich van Dorpat, Christian van Oesel, Heinrich van Reval, Johann van Koerland en de ordemeester Cisso van Rutenberg op 13 januari 1426 in Walk bijeen, om gezamenlijk tot het **Walker muntverdrag** te komen, waarin verordend werd dat de oude benamingen en waarden veranderd werden. Door het volk werden de nieuwe benamingen echter niet geaccepteerd, zodat in Lijfland en ook in de numismatiek de oude benamingen van de munten gehandhaafd bleven.

Volgens de nieuwe verordening gingen nu in de Lijflandse Mark 4 Ferdingen of 36 Shillingen of 144 Pfennigen. Dit systeem beviel kennelijk zo goed, dat dit door alle muntplaatsen gehandhaafd bleef en zelfs grote delen van Zuid-Finland en Karelië dezelfde gewichten en muntvoet overnamen.

De belangrijkste **muntplaatsen in Lijfland** werden: Riga, Dorpat, Reval en Wenden (Zehsen, Vönnu).

De voorbeeldige samenwerking tussen de Duitse orde en de Pruisische bisschop bestond niet tussen de Lijflandse Orde en de Lijflandse bisschoppen. De aartsbisschop van Riga was de hoogste kerkelijke gezagdrager en tevens leenheer in zijn bisdom.

De Lijflandse ridderorde trachtte deze macht in handen te krijgen. Weliswaar benoemde de paus leden uit de Orde tot aartsbisschop, doch eenmaal benoemd, dreven dezen een eigen politiek.

Zodoende kwam het vaak tot botsingen, die zelfs in langdurige oorlogjes uitliepen. Uiteindelijk kwam het in 1452 tot het **Verdrag van Kirchholm**, waarbij bepaald werd dat de stad Riga onder de gemeenschappelijke heerschappij kwam van de Grootmeester der Orde en de aartsbisschop. Hierdoor kon muntslag in Riga plaatsvinden.

De strijd was evenwel niet ten einde, want in 1475 liet de toenmalige aartsbisschop Sylvester Stodewässcher de muntwerkplaats **verhuizen** naar het slot Kockenhusen. Grootmeester Bernard van der Borch echter liet het slot belegeren en tenslotte verbranden. De aartsbisschop werd gevangen genomen.

Er waren tussen 1475 en 1492 vier muntheren in Riga:

1. de Lijflandse Orde; de munten daarvan vertonen aan de vz. een groot kruis en op de kz. naam en wapen van de Grootmeester.
2. de aartsbisschop; vz. van de munten een kruis en een herdersstaf kruisgewijs, kz. het wapen van de aartsbisschop.

3. het domkapittel van de stad; vz. als van het bisdom, kz. het wapen van het kapittel: een lelie.
4. de stad zelf; vz. als van het bisdom, kz. het wapen van de stad: twee gekruiste sleutels, waarboven een kruis.

In 1492 werd na veel strijd het verdrag van Kirchholm opnieuw gesloten. Dit keer met meer succes, vermoedelijk doordat de krachtdadige Wolter van Plettenberg in 1494 grootmeester der Orde werd.

Vanaf deze tijd laten aartsbisschop en grootmeester behalve voor eigen rekening, ook gezamenlijk munten slaan. (zie afb. 9) Op deze munten staat aan de ene zijde het wapen van de aartsbisschop, op de andere zijde dat van de grootmeester. Voor zover bekend zijn dit de enige munten in Europa, waarop een dubbele muntheer voorkomt.

Op 1 november 1501 en later nog eens in juni 1502 valt het Russische tsarenleger Lijf-land binnen. Wolter van Plettenberg weet de slagen te pareren, met behulp van 200 man van de Duitse Orde uit Pruisen.

Pernaú - halve mark 1573, Johann Cholkiewiez (gumowski 638, fedorov 630)

Koerland - kupfershilling 1764, Ernst Johann Biron 1763 - 1769 (fed. 1064)

Even later maakt Tsaar Wasil IV Iwanowitsj een einde aan de vrijheid van de kleine republikeinse vrijstaat **Pleskan** (Pleskov, Pskow) en lijft dit in bij Rusland. Van Pleskan zijn munten bekend van spits-ovale vorm, geslagen van zilverdraad. Een uitvoering die in Rusland meer voorkomt.

De **Litouwse** vorsten hadden tot nu toe met succes hun vrijheid en heidendom kunnen verdedigen tegen de christelijke naburen, de Polen, de Pruisen, de Duitse Orde en ook tegen de Tartaarse **Gouden Horde**. De Litouwers stonden bekend als krijgszuchtig, woest, roofziek, onbeschaafd en heidens.

JACQUES SCHULMAN N.V.

Keizersgracht 448
Amsterdam-C
tel. (020)-233380

Sinds 1880 handelen wij in
munten, penningen, eretekenen en
boeken over de numismatiek.
Archeologische voorwerpen.
Veilingen - prijslijsten - taxaties -
inkoop - verkoop

Zij versloegen de Zwaardbroeders in 1236 en onder Mindowe in 1260 de ridders van de Duitse Orde. Zij veroverden op de Gouden Horde het ene vorstendom na het andere. Men muntte geen geld in de heidense tijd. Wel werden er **zilverstangen** gemaakt, de zgn. Luita's. Ook circuleerden er allerhande buitenlandse munten, o.a. zelfs uit Genua en Venetië. Aan het eind van de 14e eeuw waren in Litouwen toen al **grenskantoren** waar de ingevoerde munten een Litouws stempel kregen.

Er was in Litouwen een gunstige stemming ontstaan tegenover Polen, doordat de dochter van de machtige Litouwse vorst Gedimin was getrouwd met de Poolse koning Kasimir de Grote. Na de dood van Lodewijk van Hongarije trouwde Gedimin's zoon **Jagello** in 1386 met de 15-jarige Poolse koningin Hedwig (Jadwiga), overigens tegen haar zin. Jagello die heiden was, liet zich dopen en beloofde dat hij met geheel zijn volk zou overgaan tot de roomskatholieke kerk.

Hij trok zelf met de zendelingen door het land. Het volk was niet afkerig van het nieuwe geloof: iedere dopeling ontving tot beloning een wit wollen overkleed !

De Litouwse gewesten werden met Polen verenigd. In Litouwen werd de eerste muntwerkplaats in bedrijf gesteld in 1387. Men sloeg daar kleine zgn. dinarii met als afbeelding de punt van een soort speer of hellebaard. Later werden ook halve groschen vervaardigd, die een waarde hadden van 5 dinarii en het Russische inschrift МЕЧѢ droegen.

Omstreeks 1400 verschijnen de dubbele denarii met de **Litouwse ruiter**. Deze munten werden alle in Wilna (Wilnius) geslagen. In Kaunas (Kowno) werden ook dubbele denarii vervaardigd, voorzien van de letter K. De laatste munten zijn meestal tevens voorzien van het huisteken der Jagellonen (het volk van Jagello).

De Litouwse hertogen die **Kiew** regeerden, lieten een afwijkend type munten slaan. Deze munten droegen een Russisch inschrift, de zgn. Tartaarse tamgha, een herkenningsteken. Op de andere zijde staat een vaan, het huisteken van de familie Olgerd.

Ditzelfde type munten liet de Litouwse vorst van Sewerië ook slaan, maar dan met het huisteken van de familie Korybut: het zwaard.

Onder leiding van grootmeester Winrich van Kniprode had de Duitse Orde ondertussen het toppunt van zijn macht bereikt en won in 1370 een veldslag tegen de Litouwers. De Duitse ridders waren het niet eens met de wijze waarop Jagello zijn volk bekeerde en bereidden een enorme kruistocht voor. Doch Jagello bracht zijn Poolse en Litouwse troepen op de been.

In de verschrikkelijke **slag bij Tannenberg** op 15 juli 1370 werden de Duitse ridders in de pan gehakt, zelfs de grootmeester sneuvelde. De Komthur van Schwetz, Hendrik Reuss van Plauen bezette de hoofdzetel van de Duitse Orde, de Marienburg. De troepen van Jagello leden daar zware verliezen. De Lijflandse Orde kwam met een talrijk leger de belegerden te hulp. Bovendien was koning Sigismund met een Hongaars leger intussen Polen binnengevallen.

De schatkist was uitgeput en onderlinge twisten ontstonden. De Orde trachtte zich door middel van huurtroepen te handhaven, doch gebrek aan geld was de oorzaak van de ongelijke strijd tegen de Polen.

Eindelijk viel ook de Marienburg. Hoofdzetel van de Orde werd toen Königsberg.

De **vrede van Thorn** werd op 19 oktober 1466 gesloten, waarbij Kulm, Pommerellen, de steden Marienburg, Christburg, Elbing en het bisdom Ermland door de Duitse Orde aan Polen werden afgestaan.

(wordt vervolgd)

100ste BIJEENKOMST NUMISMATISCHE KRING OOST-NEDERLAND

In de sfeervolle refter van het Dominicanenklooster in Zutphen, waarin thans het stedelijk museum is gevestigd, vond op 25 maart 1975 de 100ste bijeenkomst van 'Oost-Nederland' plaats.

De voorzitter, dr. J. Fortuyn Droogleever, hield een korte openingsrede, waarin hij de ruim 150 aanwezigen, waaronder vele autoriteiten, echtgenoten van leden en introducees, begroette. Hij merkte op dat onze Kring een typische vriendenkring is, die voornamelijk in stand gehouden wordt door de liefde voor onze hobby en niet door de in verenigingsverband gebruikelijke stelsels van statuten en reglementen, die bij ons principieel ontbreken. De toekomst van de numismatiek zag de voorzitter somber in. Door de steeds hogere prijzen voor munten wordt het voor vele verzamelaars praktisch onmogelijk hun collectie systematisch uit te breiden; steeds vaker kopen speculanten, niet-numismatici, alle goede munten op in de hoop hierop flinke winsten in de wacht te kunnen slepen. Intussen kan, zo meende spreker, langzamerhand van een windhandel worden gesproken.

Vervolgens hield dr. H. Enno van Gelder, directeur van het Kon. Penningkabinet, de feestrede over de Zutphense muntschat die in 1958 werd gevonden bij de verbouwing van de Spaarbank. De schat bestond uit 188 gouden en ruim 2300 zilveren munten, en is waarschijnlijk in 1409 begraven. De nominale waarde bedroeg 300 goudguldens en de koopkracht van dit bedrag in de XVde eeuw kan gesteld worden op 50.000 tot 80.000 hedendaagse guldens! De Zutphense vondst behoort dan ook tot de grootste en belangrijkste muntschatten, die in Nederland zijn opgegraven. Bovendien bevonden zich enkele uiterst zeldzame munten in de schat. Afbeeldingen van vele munten werden geprojecteerd, waarbij dr. van Gelder interessante bijzonderheden vermeldde.

Daarna vertelde mr. A.C. Mijs, oud-directeur van de Zutphense Spaarbank op onderhoudende wijze hoe de schat was gevonden en wat ermee sinds 1958 is geschied. Op advies van dr. van Gelder werd een gedeelte verkocht, enkele bijzondere munten werden aan het Kon. Penningkabinet geschonken en de rest, ruim 1000 munten droeg mr. Mijs thans in bruikleen over aan het museum, welk bruikleen door de heer Schimmelpenninck, directeur van het museum, in dank werd aanvaard.

Na afloop van de bijeenkomst bleven de aanwezigen nog geruimte tijd bijeen om, onder het genot van een koel glas wijn of een kop koffie, aangeboden door de Kring, de tentoongestelde muntschat te bewonderen. Alles bij elkaar een zeer geslaagd jubileum, waarop 'Oost-Nederland' met voldoening kan terugzien.

EEN 100-STUIVERSSTUK uit 1975

Het Bestuur van de Numismatische Kring Oost-Nederland heeft ter gelegenheid van de 100ste bijeenkomst een gedenkpenning laten vervaardigen die tevens als betaalmiddel met een waarde van 100 ST(uivers) op de bijeenkomsten van deze Kring geldig zal zijn.

De penning is ontworpen door het lid H.G.Hellendorfer. Het is de bedoeling dat deze penning zal worden uitgereikt aan hen die de Kring bijzondere diensten hebben bewezen. Op de keerzijde

kan een inscriptie worden aangebracht. Elk lid van 'Oost-Nederland' kan zich 1 exemplaar verschaffen tegen betaling van de nominale waarde van 100 stuivers, hetgeen belangrijk lager is dan de aanmaakkosten. De penning is verkrijgbaar uitsluitend op de kringbijeenkomsten en alleen gedurende 1975.

VERENIGING VOOR ORIENTALE NUMISMATIEK

Diegenen onder onze lezers, die geïnteresseerd zijn in de numismatiek van India en het Verre Oosten, willen wij graag attent maken op het bestaan van de 'Oriental Numismatic Society' (ONS), die tot doel heeft de bestudering te bevorderen van munten, penningen en betaalmiddelen (zowel oud als modern) van India, het Verre Oosten en de landen, die het Arabische schrift gebruiken. De ONS werd in 1970 opgericht en heeft thans ruim 400 leden.

Het lidmaatschap is niet aan een bepaalde nationaliteit gebonden en staat open voor een ieder, die serieus geïnteresseerd is in vorenvermeld verzamelgebied of een deel ervan. Voor handelaren gelden bepaalde voorwaarden.

In tegenstelling tot de meeste verenigingen heeft de ONS geen uitgebreid bestuurlijk apparaat. Er is een secretaris-generaal, die geassisteerd wordt door drie regionale secretarissen (één voor Europa, één voor het Verenigd Koninkrijk en Ierland en één voor Noord-Amerika), een penningmeester en een aantal redacteuren. Hun aantal is ruimschoots voldoende de meest noodzakelijke werkzaamheden te verrichten, zoals het geven van voorlichting en het bijhouden van de ledenlijst.

De ledenlijst wordt gezien als een middel het contact tussen mensen met gelijkgerichte interesses te bevorderen, waardoor men kennis kan overdragen.

De leden worden aangemoedigd onderling contact met elkaar op te nemen.

Daarbij wordt er vanuit gegaan, dat onderlinge correspondentie niet veel tijd behoeft te kosten.

Iedere willekeurige groep leden kan van de ledenlijst gebruik maken bepaalde activiteiten te ontplooien binnen de doelstellingen van de vereniging.

Er wordt een tweemaandelijks mededelingenblad aan de leden gezonden om hen op de hoogte te stellen van recente publicaties en te houden veilingen en om mededelingen te doen omtrent vraag en aanbod van verzamel materiaal van leden.

De ONS zal van tijd tot tijd interessante boeken of artikelen publiceren en aan haar leden toezenden, waarbij vooral gelet wordt op de actualiteit van het ogenblik en op de belangrijkheid, dit ter beoordeling van een speciaal ingestelde redactiecommissie.

Aanmeldingen voor het lidmaatschap van de ONS kunnen gedaan worden bij de regionale secretaris voor Europa (dr. A. Gorter, Middellaan 32, Bilthoven, Nederland - ook voor inlichtingen) door overschrijving van een inschrijfgeld van f 15, — op giro 2903327 ten name van Oriental Numismatic Society te Bilthoven en onder opgave van naam, adres, verzamelgebied en eventuele gespecialiseerde kennis.

De jaarlijkse contributie (los van het inschrijfgeld) bedraagt f 10, —.

De kosten van de ONS worden betaald van de inkomsten aan inschrijfgelden en contributies.

J. C. v.d. Wis

* * *

DE GOUDEN DUKAAT 1974

Na de verwarring in de eerste periode van de 80-jarige oorlog komt op 4 augustus 1586, ten tijde van de graaf van Leicester, een belangrijke Resolutie tot stand. In deze Resolutie werd o.a. een nieuwe gouden munt ingevoerd, die ook in de Muntwet van 1948 nog gehandhaafd is, namelijk de gouden dukaat.

Deze uit Venetië stammende munt, oorspronkelijk met een gewicht van 3,50 gram en een gehalte van 985/1000 aan goud, heeft de eeuwen getrotseerd en heeft tot op de dag van vandaag een slechts op onderdelen gewijzigde beeldenaar en vrijwel gelijke goudinhoud (3,494 gram, gehalte 983/1000).

Het bijzondere van de gouden dukaat is, dat het een munt is zonder de hoedanigheid van wettig betaalmiddel en dat de waarde ervan wordt bepaald door die van de goudinhoud. Er staat dan ook geen waarde aanduiding op. De dukaat is derhalve een handelsmunt, een plakje goud met een door de Staat gegarandeerd gehalte en gewicht.

Vóór de Tweede Wereldoorlog werd de dukaat vooral geslagen in opdracht van handelsbanken, wier werkterrein in het voormalige Nederlands Indië was gelegen. De dukaten vonden voornamelijk een weg naar de inheemse goudsmiden.

Na de Tweede Wereldoorlog is tot 1974 slechts tweemaal een partij goud in dukaten vermont. De eerste keer was in 1960 in opdracht van de Twentse Bank N.V. (3605 stuks), de tweede keer in 1972 ter gelegenheid van het 100-jarig bestaan van de Banque de Paris et des Pays-Bas (29.205 stuks). Het handelsaspect van beide aanmuntingen speelde nauwelijks een rol; daarvoor was in 1960 de oplage veel te gering en werd in 1972 de winst van de verkochte dukaten geschonken aan het World Wild Life Fund.

Op grond van het gestelde in artikel 5, derde lid, van de Muntwet van 1948 diende de Far East Investment Holding N.V. bij het Ministerie van Financiën een verzoek in om gouden dukaten te mogen laten slaan. Vorenvermeld artikel luidt:

'Het staat een ieder vrij voor zijn rekening gouden dukaten te doen slaan aan 's Rijks Munt, wanneer de werkzaamheden voor het Rijk of voor overzeese gebiedsdelen dit niet verhinderen'.

De staatssecretaris van Financiën, die met de afdoening van het verzoek was belast, wees het verzoek van de hand op grond van drukke werkzaamheden in verband met de voor ogen staande reorganisatie van 's Rijks Munt (zie 'De Florijn' nr. 10, pag. 218/219). De Far East Investment Holding N.V. wilde zich bij de beslissing van de staatssecretaris niet neerleggen en ging in beroep bij het administratief beroepscollege van de Raad van State. Dit college besliste, nadat 's Rijksmuntmeester had verklaard, dat een aanmunting van dukaten wel degelijk mogelijk was, dat aan het verzoek van de Far East Investment Holding N.V. moest worden voldaan.

Inmiddels was de thans nog enige in Nederland in particuliere handen zijnde bank Pierson, Heldring & Pierson, via een marketing-onderzoek onder haar cliënten tot de conclusie gekomen, dat er een grote vraag naar gouden dukaten bestond.

Deze bank wist toen de rechten van de Far East Investment Holding N.V. over te nemen en in opdracht van haar werd voor de derde keer sinds de Tweede Wereldoorlog een partij goud (300 kg.) in dukaten met het jaartal 1974 vermont.

Oplage en verkoopprijs van de dukaten en het marketing-onderzoek wijzen erop, dat het handelsaspect, anders dan in 1960 en 1972, hier wel op de voorgrond treedt. Onze Muntwet laat een remedie (wettelijk toegestane afwijking van gehalte en gewicht) toe van 0,002 t.a.v. het gewicht en 1/1000 t.a.v. het gehalte, zowel naar onder als naar boven. Een rekensommetje leert, dat van 300 kg. 87.082 tot 87.610 dukaten aange-

munt kunnen worden. Bovendien moet ook nog rekening gehouden worden met afwijkingen in het gewicht van de goudbaren.

*Gouden dukaat 1974. Gewicht 3,494 gram. Gehalte 983/1000. Ø 21 mm.
Kartelrand. Afbeelding 2 x vergroot.*

De voorzijde van de dukaat toont een staande geharnaste ridder naar rechts met een zwaard en een pijlenbundel, de Zeven Verenigde Provinciën symboliserend. Het omschrift luidt *CONCORDIA RES - PARVAE CRESCUNT* (door eendracht groeien kleine zaken), de spreuk van de vroegere Staten Generaal.

Het muntmeesterteken, een haan van dr. Ir. M. van den Brandhof, en het muntteken van 's Rijks Munt te Utrecht, een mercuriusstaf, staan ter weerszijden van het hoofd van de ridder, terwijl het jaartal 1974 in het veld is geplaatst.

Op de keerzijde staat op een versierd vierkant tableau *MO.AUR./REG.BELGII/AD LEGEM/IMPERII*. (*moneta aurea regni belgii ad legem imperii* = gouden munt van het Koninkrijk der Nederlanden volgens de wetvoet van het Keizerrijk).

Summary for our foreign readers:

For the third time since the Second World War the Utrecht Mint minted a quantity of about 87.250 gold ducats by order of the bankers Pierson, Heldring & Pierson. The ducat, a world-famous trading coin since 1586, is the only gold coin left in the Dutch 1948 Coinage Act.

J. C. v.d. Wis

MUNTHANDEL HABETS

Munten
Penningen
Medailles

Van Anrooystr. 7.
Geleen
Tel.: 04494- 47810

Boeken
Catalogi
Albums

Aanbiedingslijsten sturen wij op verzoek gratis.

Nederlands leverancier Coinholders en accessoires

MARTINUS HOLTZHEY Jr. EN DE 'EMENTOR'-DUIT

In 'De Florijn' no. 17 (pag. 427) stond in de inleiding tot het artikel over Latijnse spreuken op munten uit de tijd van de Republiek, dat Martinus Holtzhey Jr. naar aanleiding van het opschrift 'LVCTOR ET EMENTOR' in 1754 als stempelsnijder werd ontslagen, met als bron het Jaarboek voor Munt- en Penningkunde 1955 (pag. 52). De schrijver van het artikel, waaraan het bovenstaande werd ontleend, merkt wel op, dat de schuld van Martinus Jr. geenszins vast is komen te staan.

In 'De Florijn' no. 16 in de rubriek 'Wist u dat' stond, dat een 18de eeuwse muntmeester, door de dood van zijn zoon diep geschokt, gedurende drie maanden op de Zeeuwse duiten in 1754 het opschrift 'LVCTOR ET EMENTOR' (foutief vertaald met 'de kluts kwijt') aanbracht, een geheel nieuwe variant op het thema, ons toegezonden door een Zeeuwse inzender.

Mej. drs. G. van der Meer van het Koninklijk Penningkabinet wees ons op een artikel van haar hand in het Jaarboek voor Munt- en Penningkunde 1961 (pag. 78-85), waarin zij aangetoond heeft dat Martinus Jr. niets met de betrokken vergissing te maken heeft gehad en dat hij ook nooit officieel ontslagen is, omdat hij alleen proforma als stempelsnijder aangesteld was, terwijl zijn vader, de muntmeester Martinus Holtzhey Sr. het werk deed, totdat het hem in 1754 te veel werd en hij zijn neef uit Duitsland erbij haalde, die officieel tot stempelsnijder werd benoemd.

Wie verantwoordelijk is geweest voor de vergissing bij de 'EMENTOR'-duit is nog niet bekend, maar het lijkt niet waarschijnlijk, dat de Holtzhey's hieraan schuldig waren.

We hopen met het bovenstaande niet alleen Mej. drs. G. van der Meer recht gedaan te hebben, maar ook onszelf en onze lezers bevrijd te hebben van een diepgevoortelde misvatting omtrent de vermeende rol van Martinus Jr. in de kwestie van de 'EMENTOR'-duit, die zelfs in gezaghebbende literatuur in vele variaties heeft postgevat en moeilijk uit te roeien blijkt.

J. C. v.d. Wis

BELANGRIJKE MUNTENVEILING

Op zaterdag 21 juni 1975 in 'Chantilly Salon' The Century Hotel, de Keyserlei 60-62 te Antwerpen, door Van Alsenoy, Kammenstraat 54. Tel. 031/32 14 29.

DE NEDERLANDSE CENTEN

(Waar zijn zij toch gebleven ?)

Teneinde het tekort aan centen tot een oplossing te brengen, doet de heer Jan van Balen te Arnhem de bruikbare suggestie aan de hand, via de televisie te verzoeken om de spaarpotjes leeg te maken en de centjes bij de postkantoren in te leveren.

'Met een dergelijk advies in uw blad is het algemeen belang gediend'.

RECTIFICATIE 'NEDERLANDSE BANKBILJETTEN'

Een critische lezer merkte op, dat het biljet van f 5, — een bankbiljet is en géén muntbiljet (zie de Ned. Staatscourant nr. 245 van 18 dec. 1973).

NIEUWE MUNTEN

Rubriek verzorgd door J.C. v.d. Wis

Argentinië: Ter aanvulling op de in het kader van de munthervorming van 1970 uitgegeven serie circulatiemunten met als hoogste waarde een stuk van 50 Centavos, is thans een 1-Pesostuk 1974 uitgegeven met op de voorzijde een vlammeende zon. De nieuwe munt is gemaakt van een koper-aluminium-nikkel-legering, waarin de metalen zich verhouden als 920:60:20. Dit 1-Pesostuk, dat op 1 oktober 1974 aan de circulatie werd toevertrouwd, weegt 5,52 gram en heeft een diameter van 22 mm.

Brazilië: De in Yeoman onder nr. 90 beschreven koper-nikkelen munt van 10 Centavos is thans met het jaartal 1974 in roestvrij-stalen uitvoering in omloop gebracht (4,2 gram, Ø 23 mm.).

Canada: Met het jaartal 1975 zal een Dollar worden uitgegeven ter herdenking van het feit, dat 100 jaar geleden (1875) Calgary in de provincie Alberta werd gesticht. De munt wordt in twee uitvoeringen geslagen en wel in nikkel voor de circulatie en in zilver (500/1000) voor verzamelaars. De zilveren munten zijn met gepolijste stempels op gepolijste muntplaatjes geslagen. Onderstaand een afbeelding van de keerzijde; de voorzijde draagt de gebruikelijke beeltenis van koningin Elizabeth II.

Duitsland - Bondsrepubliek: In een oplage van 8 miljoen exemplaren is een herdenkingsmunt van 5 DM. op de 50-jarige sterfdag van de eerste president van de Weimarrepubliek, Friedrich Ebert, uitgegeven. De eerste dag van uitgifte van dit zilverstuk (625/1000, 11,2 gram, Ø 29 mm.) werd bepaald op 26 februari 1975. De munt werd ontworpen door Reinhart Heinsdorff, die o.a. ook de herdenkingsmunten op de Raiffeisen (1968), Olympische Spelen 2e type (1972), Adenauer (1969) en Kopernikus (1973) ontwierp.

Duitsland - Democratische Republiek: Ter gelegenheid van de 200-ste geboortedag van de schilder Caspar David Friedrich (1774 - 1840) werd in een oplage van 60.000 exemplaren een zilveren 10-Markstuk uitgegeven (625/1000, 17 gram, Ø 31 mm.). Tevens werd met het jaartal 1975 een zilveren 10-Markstuk uitgegeven ter herinnering aan de 100-ste geboortedag van Albert Schweitzer (1875 - 1965).

Van de circulatiemunt van 1 Mark, die sinds 1956 in omloop is (Yeomannr. 12), is de keerzijde licht gewijzigd. De waarde aanduiding 1 DEUTSCHE MARK werd veranderd in 1 MARK. De eerste van deze onlangs in circulatie gebrachte munten dragen het jaartal 1972.

Egypte: In 'De Florijn' nr. 12 werd de uitgifte van een 5-Piasterstuk ter herdenking van het 25-jarig bestaan van de UNICEF in 1973 aangekondigd. Onderstaand een vergrote afbeelding van de munt, waarop duidelijk is te zien, dat de stempelsnijder een fout heeft gemaakt. In plaats van UNICEF staat op de munt UNICFE.

Falkland-eilanden: Onderstaand de afbeeldingen van de eerste circulatiemunten van deze eilandengroep, waarvan de verschijning al aangekondigd werd in 'De Florijn' nr. 15. Het betreft de waarden ½, 1, 2, 5 en 10 Pence.

Guatemala: Ter herdenking van de invoering 50 jaren eerder van de Quetzal als munteenheid, werd met het jaartal 1974 een zilveren Quetzal uitgegeven (15 gram, 31,1 mm.). Op de keerzijde staat een Quetzal afgebeeld, de vogel die een heilig symbool van de Maya's was en thans het Guatemalteekse nationale symbool vormt.

Kenya: Onderstaand een afbeelding van het in 'De Florijn' nr. 12 aangekondigde koper-nikkelen herdenkingsstuk van 5 Shillings 1973 met de beeltenis van Kenya's eerste president Kenyatta.

Mongolië: In het Tsjechoslowaakse Kremnitz heeft de Mongoolse Volksrepubliek een herdenkingsmunt van 10 Tukhrik met het jaartal 1974 laten slaan ter herinnering aan het feit, dat 50 jaren eerder de Mongoolse Staatsbank werd gesticht. De voorzijde van de munt toont ons het staatswapen, de keerzijde het bankgebouw.

Nederland: Voor wat betreft de gouden dukaat 1974 wordt verwezen naar het desbetreffende artikel in dit nummer.

Oostenrijk: Onderstaand een afbeelding van het 100-Schillingstuk, dat ter gelegenheid van de in 1976 in Innsbruck te houden 12de Olympische Winterspelen is geslagen (zilver, 640/1000, 20 gram, Ø 36,1 mm.). Naar verluid, zal Oostenrijk in de toekomst alleen nog herdenkingsmunten van 100 Schilling slaan, waarmee aan de aanmaak van de populaire 25- en 50-Schillingstukken een einde komt.

Polen: Met het jaartal 1975 is een koper-nikkelen 10 Zlotych (7,5 gram, Ø 25 mm.) uitgegeven ter herinnering aan de bekende Poolse dichter en publicist Adam Bernard Mickiewicz (24 dec. 1798 - 26 nov. 1855).

HOLLEMAN-MUNTEN

Weverstraat 27, Overdinkel-7831

Tel.: 05423-1221

Uitgever: reprints boeken van v.d. Chijs.

Wij zoeken regelmatig betere munten van Nederland, ook provinciaal en middeleeuwen.

Schriftelijke aanbiedingen gevraagd.

Tevens zenden wij U op aanvraag onze prijslijsten.

Rhodesië: Ter vervanging van de munten met de afbeelding van koningin Elisabeth II is een nieuw 5-Centsstuk uitgegeven met het jaartal 1973 (koper-nikkel, 2,8 gram, Ø 19 mm.).

Tsjecho-Slowakije: Een aluminium 10 Halerustuk met het jaartal 1974, dat volgens een nieuw ontwerp is geslagen, is aan de omloop toevertrouwd (Yeomannr. 90). Tevens werd een 50-Korunstuk met het jaartal 1974 (zilver 700/1000, 13 gram, 35 mm.) uitgegeven ter herdenking van de 100-ste geboortedag van de Slowaakse dichter Janko Jesensky.

Uruguay: Met het jaartal 1973 werd hier een 100-Pesostuk uitgegeven van een koper-nikkel-zink-legering (700:200:100), met op de voorzijde de beeltenis van Artigas naar links. De munt weegt 8 gram en heeft een diameter van 27,5 mm. Tevens werd een FAO-munt met het jaartal 1974 uitgegeven ter waarde van 500 Pesos met op de keerzijde een rund en het FAO-embleem.

MUNTENBEURS ZWOLLE

in Hotel van Gijtenbeek, gelegen recht tegenover het station
N.S. te Zwolle, op

zaterdag 17 mei 1975
openingstijd van 10 tot 17 uur.

De Beurs wordt georganiseerd door het I.R.M., als voortzetting van de Muntenbeurs Flevohof en zal in overleg met onze handelsvrienden, mede door de gunstige ligging t.o. het station N.S. Zwolle, voortaan 3 maal per jaar worden gehouden.

BOEKEN

Ralph Kankelfitz: *Katalog Römischer Münzen von Pompejus bis Romulus. Deel 1 (Pompejus - Macrinus 106 v. Chr. - 218 na Chr.)*. München, 1975. Prijs incl. BTW f 65, —.

Importeur: Mevius & Hirschhorn International B.V. te Amsterdam.

Tevens verkrijgbaar via de adverteerders in 'De Florijn'.

De moeilijkheden, die de gewone verzamelaar ondervindt bij zijn pogingen wegwijst te worden in de honderden boeken en opstellen over Romeinse munten, waarvan de belangrijkste ook nog in het Frans en Engels gesteld, antiquarisch en niet op de praktische behoeften van de verzamelaar zijn gericht, brachten de schrijver (zelf verzamelaar en autodidact) tot de overtuiging, dat er dringend behoefte was aan een begrijpelijk, bereikbaar en op de praktijk van de verzamelaar gericht naslagwerk.

Zijn grootste probleem daarbij was een verantwoorde keuze te maken uit de meer dan 60.000 typen en varianten, waarbij de nadruk op de portretkoppen kwam te liggen en de veelheid van keerzijdetypen werd beperkt. Bovendien werden vele voor de gewone verzamelaar onbereikbare goudstukken, medaillons en museumstukken weggelaten. Het toch opnemen van de unieke en vermoedelijk valse legionaire dinariën van het 24ste t/m 30ste legioen van Marcus Antonius moge daarbij als schoonheidsfoutje worden aangemerkt.

Bij de muntbeschrijvingen vindt men een literatuurverwijzing en richtprijzen voor drie kwaliteitsklassen. Op de vaststelling van deze kwaliteitsklassen en het voor Romeinse munten zo belangrijke patina gaat de schrijver uitgebreid in. Ieder hoofdstuk begint met een levendige beschrijving van de betrokken keizer en zijn regeringstijd, een kort overzicht van de muntgeschiedenis onder zijn regering en praktische aanwijzingen voor de verzamelaar. Een heerserstabel, een geïllustreerde beschrijving van de goden en godinnen op Romeinse munten, alsmede een landkaart en aanwijzingen voor het determineren van provinciale munten, maar vooral de honderden prachtige foto's van zich voor het me-rendende in het Britse Museum en andere collecties bevindende stukken maken deze catalogus tot een praktische leidraad voor beginners en gevorderden, waaraan ook in ons land zeker behoefte zal bestaan.

Günter Schön/Jean F. Cartier: *Weltmünzkatalog 19. Jahrhundert. Zweede herziene en verbeterde druk*. München, 1975. Prijs incl. BTW f 31,50.

Importeur: Mevius & Hirschhorn International B.V. te Amsterdam.

Tevens verkrijgbaar via de adverteerders in 'De Florijn'.

'Weltmünzkatalog 19. Jahrhundert' is een 1088 pagina's tellende catalogus van de officiële muntslag van de gehele wereld van 1800 - 1900. Hierin worden van meer dan 400 landen ca. 12.000 munten in chronologische volgorde beschreven van de kleinste tot de hoogste waarde, welke beschrijvingen worden aangevuld met gegevens omtrent muntmetalen, perioden van muntslag, voor een deel munttekens en jaartallenreeksen, korte biografieën van historisch belangrijke persoonlijkheden, wetenschappelijke beschrijvingen van dier- en plantmotieven, wapens van de landen die de munten uitgaven, chronologische tabellen en actuele marktprijzen.

Het steeds groter wordende aantal verzamelaars van munten uit de vorige eeuw zal deze nieuwe druk met tevredenheid ontvangen. De 'Weltmünzkatalog 19. Jahrhundert' heeft n.l. een groot aantal gebruikers gevonden en is tevens een aanvulling op de 'Weltmünzkatalog 20. Jahrhundert'. Voor meerdere gegevens wordt verwezen naar deze rubriek in 'De Florijn' nr. 13, pag. 316.

Schrijver onbekend: *Catalogus van de Zilveren Munten, geslagen door de Zeven Provinciën der Verenigde Nederlanden, 1576 - 1795. Deel 1 (Holland, West-Friesland, Geöctrooieerde Munt van Enkhuizen, Zeeland, Utrecht, Stad Utrecht)*.

Amsterdam, 1975. Prijs f 9, —.

Uitgeverij 'Zonnebloem', Valeriusstraat 278, Amsterdam.

Op dezelfde leest geschoeid als het in 'De Florijn' nr. 17 (blz. 442) vermelde tweede deel van de catalogus van zilveren munten van de Republiek, is dit eerste deel, dat eveneens ten opzichte van voorgaande drukken uitgebreid werd met 30 jaren en nu begint bij de sinds de Pacificatie van Gent in 1576 geslagen munten. Men vindt in deze catalogus o.a. een verklaring van Latijnse opschriften, beschrijvingen van de afgebeelde munten onder vermelding van gewicht, gehalte, opschriften op voor- en keerzijden en jaartallenreeksen. Aan de afbeeldingen is, in tegenstelling tot de eerste editie van dit boekje, thans de nodige zorg besteed.

Doordat A. Delmonte's 'De Zilveren Benelux' reeds sterk verouderd is en het kleine zilvergeld niet beschrijft, vormt deze catalogus met zijn betrouwbare jaartallenreeksen daarop een welkome aanvulling.

Michael Mitchiner: *The origins of Indian Coinage*. Londen, 1973. Prijs £ 3,50.

Uitgever: B.A. Seaby Ltd., 11 Margaret Street, Londen W.1., Engeland.

Het Indiase muntwezen ontstond in het complex van staten, die geconcentreerd waren in de rivierdalen van de Ganges, de Nabada en de Indus in een tijdperk, lang voordat Chandragupta Manrya in het laatst van de vierde eeuw voor Christus er zijn keizerrijk vestigde. De muntslag uit deze vroege periode, die het onderwerp van deze wetenschappelijke studie vormt, bestond uit zilveren munten, waarin één of meer tekens waren geklopt en die naar gewicht en het aantal tekens in groepen zijn te verdelen, terwijl naast min of meer uniforme aanmuntingen voor een groot gebied ook lokale aanmuntingen zijn te onderscheiden.

Na een algemene inleiding en een overzicht van de in India gehanteerde metrieke stelsels, gaat de schrijver nader in op de gebruikte tekens, waarna hij, gebruik makend van vorenvermelde indelingen, de wordinggeschiedenis van de Indiase muntslag behandelt. Chronologische tabellen, overzichten van gebruikte kloppen en kaarten verlevendigen de tekst, terwijl een uitgebreid overzicht van geraadpleegde literatuur de indruk bevestigt hier met een goed gedocumenteerde en belangrijke numismatische studie te doen te hebben.

Harry Rosenberg: Spendenzeichen des WHW. Deel 36 in de reeks 'Die Münze'.

Berlijn, 1974. Prijs incl. BTW f 11,50.

Importeur voor de Benelux: Mevius & Hirschhorn International B.V. te Amsterdam.

Tevens verkrijgbaar via de adverteerders in 'De Florijn'.

In ons land is het bij straatcollecten te doen gebruikelijk een goede gever een speldje, een stickertje, o.i.d. te geven als bewijs van betaling en om te voorkomen, dat men nog eens door een collectant wordt aangesproken. De insignes, die de in 1933 gestarte Winterhulp verstrekten aan personen, die aan haar geld of goederen hadden geschonken om de materiële nood in een ontreedder Duitsland te helpen lenigen, hebben in feite dezelfde functie gehad als de Nederlandse speldjes, stickertjes of wat dies meer zij. De Duitse Winterhulpinsignes zijn echter vaak kunstzinnige rareiteiten in de meest uiteenlopende vormen, zoals penningen, planten, insecten, miniatuur-propagandaboekjes, wapenschildjes, figuurtjes in klederdrachten, vaandels, etc., die vanaf het begin verzamelaars hebben aangesproken.

Harry Rosenberg heeft ze in dit boekje gecatalogiseerd, op ware grootte afgebeeld en voorzien van een korte beschrijving en een prijsindicatie. Aangezien munt- en penningverzamelaars dikwijls naast hun object nog allerlei andere historisch interessante voorwerpen bijeenkamen, meende uw resercent er goed aan te doen het verzoek van de uitgever in te willigen 'Spendenzeichen des WHW' hier aan te kondigen, zonder daarbij verder in te willen gaan op een hem onbekende materie uit een tijd, waarvan wij allen hopen dat zij nimmer weerkeert.

Michael Mitchiner: The Early Coinage of Central Asia. Londen, 1973.

Prijs £ 3, —.

Uitgever: B.A. Seaby Ltd., 11 Margaret Street, Londen W. 1., Engeland.

De munten, in dit boek beschreven, zijn geslagen tussen de tijd van Alexander de Grote (midden 4de eeuw v. Chr.) en de komst van de Mohammedanen (eind 5de eeuw na Chr.) in de streek, die in het Noorden en het Zuiden begrensd wordt door het Aralmeer en het Centraal Afghaans gebergte, in het Oosten door de rivier de Jaxartes en het hoogland van Pamir en in het Westen door de Kaspische Zee.

Dit gebied, dat door de schrijver getypeerd wordt als behorende tot de periferie van de beschaafde wereld, bevat drie belangrijke bevolkingscentra, n.l. Choresmia in het Westen, Sogdiana in het Oosten en Bactria in het Zuiden. Betrokken gebied vormde oudtijds een bufferzone tussen invallende nomadenvolkeren uit het Noorden en het Oosten en de gevestigde koninkrijken op het Iraans-Afghaanse hoogland, wat een steeds wisselende invloed had op de culturele ontwikkeling en het muntwezen.

Na een historische inleiding over de gehele streek, een overzicht van de in Centraal Azië gebruikte metrieke stelsels en een uitleg bij de Aramese lettertekens en opschriften, geeft de schrijver in chronologische volgorde een beschrijving van de numismatische ontwikkeling in Choresmia, Sogdiana en Bactria. Hij bedient zich daarbij van talrijke tabellen en kaarten, die de vele gegevens uit de tekst voor de lezer overzichtelijk maken. Een uitgebreide opgave van referenties en 14 fotopagina's completeren deze, voor het steeds groter wordende aantal geïnteresseerden in oriëntalistische numismatiek bestemde studie.

Michael Mitchiner: The Multiple Dirhems of Medieval Afghanistan. Londen, 1973.

Prijs £ 5, —.

Uitgever: B.A. Seaby Ltd., 11 Margaret Street, Londen W.1., Engeland.

Deze studie handelt over de meervoudige dirhems, die door de Samanidische dynastieën en hun opvolgers geslagen werden in de noord-oostelijke provincies van Afghanistan gedurende de 10de eeuw na Chr., met name in Badakhshan waar zich belangrijke zilvermijnen bevonden. Het zilver werd o.a. in de vorm van munten door een handelsvolk bij uitstek, de Khwarezm, via de rivier de Oxus vervoerd naar het gebied van de Wolga-Bulgaren, ten noorden van de Kaspische Zee, waar het in handen van de Vikingen overging en via de Wolga, de Dwina en de Neva naar de landen rond de Baltische Zee werd gebracht.

Talrijk zijn dan ook de vondsten van dirhems in de Scandinavische landen. De reden, waarom geen enkelvoudige, maar meervoudige dirhems geslagen werden, was gelegen in het feit, dat gedurende de 10de eeuw de export van zilver uit Afghanistan groter was dan het muntproductieapparaat kon voortbrengen. Het slaan van een meervoudige dirhem vroeg in feite evenveel arbeid als het slaan van een enkelvoudige munt!

De laatste jaren zijn belangrijke aantallen dirhems op de West-Europese muntmarkt (ook in Nederland!) verschenen. De daaruit voortvloeiende behoefte aan literatuur was voor de schrijver aanleiding dit handboek samen te stellen, waarin naast de muntbeschrijvingen en talrijke illustraties op ware grootte ruime aandacht wordt besteed aan de historisch-numismatische achtergronden van de 10de-eeuwse fabricage van meervoudige dirhems in Afghanistan. Voor verdere studie bevat het boek een uitgebreide literaturopgave.

Schrijver onbekend: Israël Munten en Medaillen Catalogus 1975/1976. Derde herziene en uitgebreide druk. Tel-Aviv, maart 1975. Prijs incl. BTW f 7,75.

Importeur voor de Benelux: Mevius & Hirschhorn International B.V. te Amsterdam.

Tevens verkrijgbaar via de adverteerders in 'De Florijn'.

In 'De Florijn' nr. 9 en nr. 12 werd aan deze viertalige catalogus reeds ruime aandacht geschonken. Van de toen geleverde kritiek t.a.v. de taalkundige en systematische aspecten kan helaas nog niets teruggenomen worden.

Deze nieuwe druk (afbeeldingen van alle munttypen, gegevens omtrent muntplaatsen, munttekens, muntmetalen, opslagen en prijzen) werd uitgebreid met de onder Brits Mandaat tussen 1927 en 1948 voor Palestina uitgegeven munten en penningen en met een lijst van alle namens of door de Staat Israël aan belangrijke personen of groepen aangeboden penningen.

De prijzen werden aangepast aan het huidige prijspeil.

T I J D S C H R I F T E N

Deze rubriek beoogt de Nederlandse verzamelaar te informeren over de inhoud van die buiten- en binnenlandse tijdschriften, waarmee 'De Florijn' een uitwisseling heeft.

Voor nadere gegevens betreffende de inhoud ervan wende men zich tot de samensteller van deze rubriek of rechtstreeks tot de redakties van die tijdschriften.

Die Münze. Red. Hans Meyer, 519 Stolberg, Schwarzer Weg 2, Bondsrepubliek Duitsland.

— nr. 2, februari 1975.

Over het herkennen van oudere Duitse munten en het ontfafelen der omschriften; Het wapen van het keurvorstendom Palts; Het muntwezen in de Palts van de 12de tot de 19de eeuw; De vita et rebus gestis caesarum Valentinianus I; De muntslag van de mijnbouw van koperhoudend leistein te Mansfeld; Heraldisch abc; De munten van de volksrepubliek Polen; Een bijdrage tot de zilveren kogelmunten van Siam; Over het naslaan van oudere Duitse munten.

— nr. 3, maart 1975.

Over het herkennen van oudere Duitse munten en het ontfafelen der omschriften; De aartsbisschoppen en keurvorsten van Trier en de wapens op hun munten; De vita et rebus gestis caesarum Aulus Vitellius; De muntslag van de mijnbouw van koperhoudend leistein te Mansfeld; Een bijdrage tot de zilveren kogelmunten van Siam; Portret van numismaat Anton Maximilian Pachinger; Heraldisch abc.

Der Geldschein. Secr. Verlag Pröh, 1 Berlin 41, Forststrasse 23, Bondsrepubliek Duitsland.

— nr. 2, maart 1975.

Zweedse bankbiljetten; Bakkerspennige van München; Bankbiljetten van de Duitse koloniën; De bankbiljetten van Liechtenstein; De mogelijkheden van het opbergen van een papiergegeldverzameling; Varianten van bankbiljetten uit de inflatietijd; 'Kopfgeld' (uitbetaling van 40 DM. per hoofd - Kopf - der bevolking in 1948, te vergelijken met ons 'tientje van Lieftinck'. (Red.); Franken en Dollars uit de Palts, de koersverhoudingen in de Rijnlandse Palts in de bezettingstijd; Graden van conservering van bankbiljetten; Nieuwe bankbiljetten van de gehele wereld.

Numismatisches Nachrichtenblatt. Red. 297 Emden, Philosophenweg 10, Bondsrepubliek Duitsland.

— nr. 2, februari 1975.

Jaarverslag 1974 van de 'Numismatische Kommission der Länder in der Bundesrepublik Deutschland'; Prijsvraag om te komen tot een ontwerp voor een herdenkingsmunt van 5 DM op Friedrich Ebert; Commentaar op de nieuwe strafbepalingen voor het vervalsen van munten en penningen; Muntvondsten te Emden, Rüdersheim en Wybelsum (BRD), te Görlitz en Laucha (DDR), te Kjustendil, Lowetsch en Plewen (Bulgarije) en te Otrar (Kazakstan); De 'royal d'or' van koning Karel IV van Frankrijk; Staat en Munt - Colombia; Penning van Prof. Fritz Nuso op Paula Modersohn-Becher.

— nr. 3, maart 1975.

Muntvondsten te Finsterwalder (DDR) en Garlstorf bei Lünenburg; Boekbespreking van 'De gerechtelijke bescherming van munten en penningen' door Eduard Dreher en Werner Kanein; Een zeldzame 'Konventionstaler' van Paderborn; Staat en Munt - Venezuela, Guyana en Suriname; Penning op de jonge Beethoven.

Berichte. Red. H. Kricheldorf, Freiburg im Breisgau, Günterstalstrasse 16, Bondsrepubliek Duitsland.

— 14de jaargang, nr. 84, december 1974.

Een zeldzame dukaat van Neustadt a.d. Aisch; De voorstelling van de Madonna op een daalder van de abdij Werden en Helmstedt uit het jaar 1698 en het wonderdoend heiligenbeeld in de 'Wallfahrtskirche' te Hardenberg-Neuiges.

Dukaten/Der Kunstmarkt. Red. Alfons Grass, 6074 Urberach, Im Taubhaus 11, Bondsrepubliek Duitsland.

— nr. 37, 1975.

VOC, een beroemd monogram; Zechinen uit Venetië; Nieuwe herdenkingsmunten t.b.v. het natuurbewoud; Vals geld en echte politieagenten; De Rijksbankbiljetten uit de Tweede Wereldoorlog; 50 jaren de Schilling als munteenheid in Oostenrijk.

Flaschenpost. Red. Wolf Mueller-Reichau, D-2304 Laboe, Schulstrasse 1, Bondsrepubliek Duitsland.

— nr. 20, januari 1975.

Numisnautiek in de DDR; De stichting van Kaapstad; De munten met een palmboom erop van Johann Friedrich von Braunschweig-Lüneburg (1665 - 1679); De numismatische verzameling en hoe deze te bewaren; Papiergegeld met scheepvaartmotieven; De kruiser Aurora op een 20-Kopekenstuk.

Münstersche Numismatische Zeitung. Red. H. Dombrowski, Albersloher Weg 473, 44 Münster, Bondsrepubliek Duitsland.

— januari/februari 1975.

Oostfriese vorsten als muntenverzamelaar; De 'punthelm-spotpenningen' op Napoleon III; De geldstukken en penningen van de stad Rheine; Het ijzeren geld van de Spartanen; Een muntenbeker; Een penning op Westfalens eerste 'Oberpräsident'.

Mitteilungen der Oesterreichischen Numismatischen Gesellschaft. Red. Burging 5, 1010 Wenen, Oostenrijk.

— nr. 1, 1975.

De export van Neurenbergse rekenpenningen naar Joachimsthal; Moderne Poolse penningen in het Weense Penningkabinet; De penningproductie van de Weense Munt in het jaar 1973.

Helvetische Münzenzeitung. Red. Albert Meier, Postfach 26, 3652 Hiltterfingen, Zwitserland.

— nr. 2, februari 1975.

Een 9 Batzen 1738 van Appenzell Innerrhoden; De muntstempels van Appenzell Innerrhoden; Napoleon en Lodewijk XVIII, de beide belegeringen van Straatsburg; Zwitserse herdenkingsmunten 1974; Een 1/6 Assis z.j. van Zug.

tijdschriften

- nr. 3, maart 1975.
Een 2-Pfennigstuk z.j. van het bisdom Chur; De muntstempels van Appenzell Innerrhoden; De vergelijkbare aamuntingen van Lodewijk XVII; Zwitserse bankbiljetten van 25 Franken; Een 1 Kreuzer z.j. van de stad St.Gallen.
- Money Trend.** Red. Postfach 263, FI-9440 Vaduz, Liechtenstein.
- nr. 2, 1975.
Gouden munten, goudbaren, aandelen in goud als favoriete beleggingsvormen in tijden van inflatie; Beschouwingen over de overgebleven aantallen van de in de Schwalbach-catalogus vermelde Talers en Doppeltalers van het hertogdom Sachsen Altenburg; Een bijdrage tot de geschiedenis van het geld van de Duitse kolonie Kiautschou; Het verhaal van de 'new-pence of Great Britain'.
- nr. 3; 1975.
Numismatisch wereldoverzicht; De munten van Transvaal; Beschouwingen over de overgebleven aantallen van de in de Schwalbach-catalogus vermelde Talers en Doppeltalers van het hertogdom Sachsen-Coburg en Gotha; Herdenkingsmunt op Friedrich Ebert; Het verhaal van de 'new-pence of Great Britain'.
- Møntsamlernyt.** Red. P.O. Box 56, DK-2830 Virum, Denemarken.
- nr. 2, februari 1975.
Skillemonnt in papiergeeld; Gunnar Ekström Stichting voor Wetenschappelijk Numismatisch Onderzoek; Skandinavische munten met Hebreeuwse lettertekens uit de 16de eeuw; Penningkabinet in Hillerød; De Deense Nationale Bank heeft de Koninklijke Munt overgenomen.
- nr. 3, maart 1975.
Uitgebreid veilingnieuws; IJsland heeft een grote reeks munten uitgegeven; Noorwegens nieuwe herdenkingsmunten; Penningenserie van de UNESCO.
- Myntkontakt.** Red. Torggatan 20, Box 1, 19901 Enköping, Zweden.
- nr. 1, januari 1975.
Het tegenwoordige muntmetaal; Nieuwe penningen op de Nobelprijswinnaars voor literatuur 1974 Eyomd Johnson en Harry Martinson.
- nr. 2, februari 1975.
Muntvondst te Lund; Japans papier- en muntgeld, betaalmiddelen van hoogwaardige kwaliteit; Nieuws uit binnen- en buitenland.
- The Numismatic Circular.** Red. 5, 6, 7 King Street, St. James's. Londen SW 1, Engeland.
- nr. 2, februari 1975.
Een eeuw kolen delven in St. Lucia, inclusief een beschrijving van de tokens van de kolenmijnen; Een monogram op laat-zesde eeuwse pentanummia; Nog meer denarii van Carausius; Een onbeschreven halve penny van Bervick-on-Tweed; Een onbeschreven Xerafim uit de regeringsperiode van Filips I; Datering en gehalte van bijgesnoeiide Byzantijnse Trachea; Turkse numismatiek - een overzicht van hedendaagse literatuur; Een alexandrijnse tetradrachme van Commodus; Een niet-onderzochte 19de eeuwse muntvondst van Co. Laois; Een interessante munt van Chios; Het George-kruis; Een zeldzame munt van Antioshos IV.
- nr. 3, maart 1975.
Heliocles II, werkelijkheid of verzinsel ?; Een gouden Xerafim van Diu; Muntvervalsing; Een halve tremissis van Mauritius Tiberius; Een vondst van 18de eeuwse koperen munten van Ramsey; Nog meer angelsaksische reproducties; Een hyperperon van Theodoros II Ducas-Lascaris a.d. 1254-1258; Een eeuw kolen delven in St. Lucia, inclusief een beschrijving van de tokens van de kolenmijnen.
- Coin Monthly.** Red. Sovereign House, High Street, Brentwood, Essex, Engeland.
- maart 1975.
Vroeg-russisch geld; Vrijheidssymbolen op munten; Munten op zak tijdens vakantie in Denemarken; De oorlog met Frankrijk op historiepenningen; Het geld in Korea; Griekse munten.
- april, 1975.
Het werk van medailleur William Gardner; De 'India General Service Medal' 1936-1937; Munten op zak tijdens vakantie in Oostenrijk; Vrijheidssymbolen op munten; De geschiedenis achter de Dollar ter herdenking van de 'Nieuw-Zeelanddag'; Het geld in Korea; 19de eeuwse Britse prestaties op historiepenningen; Griekse munten.
- Coins.** Krause Publications Inc., Wisconsin 54945, U.S.A.
- februari 1975.
Met vrijheid en onafhankelijkheid voor allen (de 'Liberty-bell' op munten (red.1)); Nieuwe waardering voor oude misslagen; Dollarbiljetten uit de Nixon-periode; Uit de geschiedenis van het Amerikaanse muntwezen - hervormingen; Clark, Gruber & Co., een uit nood geboren Munt; Symbool van christelijke eenheid; Persoonlijkheden op antieke munten - Gallienus; 'Nova Constellatio'-munten.
- maart 1975.
Een schitterende erfenis van iemand waarvan men maar weinig weet (president James K. Polk); De zonsopgang boven de zonnepyramide op Mexikaanse munten; De weerklink van de herdenking van de 200-jarige geboortedag van George Washington; Bankbiljetten waarmee het losgeld voor de ontvoerde Charles A. Lindbergh jr. werd betaald; De gouden roebels van Sovjet Rusland; Pauselijk bezoek aan Colombia (1968); Persoonlijkheden op antieke munten - Philippus van Macedonië.

La Vie numismatique. Red. 20 rue de l'Anémone, 1180 Brussel, België.

— december 1974.

Algemene vergadering van het Europees Genootschap voor Munt- en Penningkunde; Een ontzettend hoog bod op een wonderbaarlijke munt (U.S.-dollar 1804); Nieuwe penningen geslagen door de Parijse Munt.

— januari 1975.

Numismatische publikaties in het tijdschrift 'Notes Africaines' over de jaren 1939-1972; De Belgische muntslag in Groot-Brittannië tijdens de Eerste Wereldoorlog; Een zeer zeldzaam Belgisch ordeteken ('Médaille d'honneur des prisons'); Een interessante aankoop van een quinarius van Mariniana door het Penningkabinet te Brussel; Lachwekkende munten - amusante details betreffende Duitse munten (1924 - 1945); Nieuwe penningen geslagen door de Parijse Munt.

— februari 1975.

De inschrijving voor krijgsdienst in de numismatiek; Nieuwe penningen geslagen door de Parijse Munt.

La Numismation. Red. Via Pace 8, 25100 Brescia, Italie.

— nr. 12, december 1974.

De serie herdenkingsmunten van Vatikaanstad ter gelegenheid van het Heilig Jaar in 1975; Overplaatsing van de Franse Munt van Parijs naar Pessac; De Quartaro's van Genua; Prijs voor het ontwerpen van een nieuw 10-Francs-stuk voor George Mathieu; Het Heilig Jaar op munt en penning (1300 - 1975).

— nr. 1, januari 1975.

De nieuwe serie munten 1974 van de republiek San Marino; Het Heilig Jaar op munt en penning (1300 - 1975); Een onbeschreven 40 Soldi van Ferdinando Carlo Gonzaga Nevers (1665 - 1707) als hertog van Mantua; 50 miljoen Marconimunten voor 54 miljoen Italianen; Penningen van de Parijse Munt.

+++++

N A G E K O M E N B E R I C H T :

Ter gelegenheid van het tienjarig bestaan van de Numismatische Kring Twente, wordt een tentoonstelling gehouden van 24 april t/m 3 mei 1975 in het kantoorgebouw van de Algemene Bank Nederland N.V. aan de Beursstraat nr. 15 te Hengelo (O.), getiteld: "2000 jaren muntverkeer in Overijssel".

+++++

Muntenhandel GRONINGANA

A. NAP

Oude Kijk in 't Jatstraat 60

Groningen

Tel. 050 - 135858

Munten, bankbiljetten, antieke prenten en kaarten, oude ansichtkaarten, boeken op elk gebied met een speciale afdeling numismatische literatuur.

STENEN GELD UIT YAP

'Yap' is één van de Caroline-eilanden in de Stille Oceaan. Uitgezonderd een paar moderne Europese en Amerikaanse munten, is het inlandse betaalmiddel: schelpgeld.

Het voornaamste betaalmiddel heet 'Fei' of 'Fé' van aragonietsteen. Deze stenen hebben verschillende grootten, afhankelijk van de waarde.

Er zijn stenen van ± 3 cm tot $3\frac{1}{2}$ meter in middellijn.

In het midden bevindt zich een gat voor het vervoer. Bij grote stenen is het moeilijk ze te hanteren, maar daar maakt men zich op Yap geen zorgen over.

De stenen blijven op de plaats waar ze zich bevinden en bij een koop verwisselen ze van eigenaar. Er staat een strenge controle op.

Het is niet bekend wanneer de eerste stenen op het eiland zijn gekomen. Sommige stenen zijn meer dan 200 jaar oud.

De oudere stenen zitten vol met inscripties van diegene die ze naar Yap vervoerd heeft en ook de naam van iedere nieuwe eigenaar.

De stenen werden vervoerd per boot van Palau en Guam naar Yap, resp. 300 en 700 mijlen van elkaar verwijderd.

De stenen uit Guam zijn meer waard dan uit Palau, waarschijnlijk door het verschil in kwaliteit, de grotere afstand en de moeilijkheden tijdens het vervoer in de kleine inlandse boten.

De prijs hangt af van:

- a. het risico; men zegt dat van één expeditie naar Guam, slechts één van de 20 boten terugkeerde.
- b. de kosten van het bewerken van de stenen.
- c. de schaarsheid; het materiaal waarvan de stenen zijn gemaakt is op Yap niet aanwezig.

De waarde van een steen van ± 50 cm in diameter is waarschijnlijk 50 manden cocosnoten, voedsel.

Literatuur:

- A. Hingston Quiggin - A survey of primitive money.
Paul Einzig - Primitive money.

J.J. Westenbrink

DE NUMISMATISCHE KRINGEN

Amsterdam

Secretariaat : Julianakade 70, IJmuiden, tel. 02550 - 18682.

Bijeenkomsten op de 2e woensdag van de maand, behoudens uitzonderingen.

Brabant

Secretariaat : Zilvermeeuwlaan 23 te Eindhoven, tel. 040 - 43 95 20.

Bijeenkomsten op de 2e donderdag van de maand.

Breda (Genaamd 'De Baronie')

Secretariaat : Weerijssingel 55 te Breda.

Bijeenkomsten op de 3e donderdag van de maand.

Groningen

Secretariaat : Hertenlaan 69 te Haren, tel. 050 - 4 50 86.

A g e n d a : 16 mei - Drs. A.T. Puister: Muntplaatsen langs de Maas.

6 juni - Bezoek aan de tentoonstelling 'Muntslag van de steden' in het 'Groninger Museum voor Stad en Lande'.

Den Haag

Secretariaat : Zeestraat 71B te Den Haag, tel. 070 - 18 09 57.

Bijeenkomsten afwisselend op de laatste woensdag of de laatste donderdag van de maand.

Hoogeveen

Secretariaat : Dahliastraat 22 te Hoogeveen, tel. 05280 - 6 55 82.

Ruilavonden op de 2e woensdag van de maand, wijzigingen voorbehouden.

A g e n d a : 7 mei - Veiling.

11 juni - de heer J.H. Evers: 'Beleggingsaspecten van de munt'.

Kampen ('Moneta Campensis')

Secretariaat : J. Grondhuis, Erasmuslaan 4, Zwolle, tel. 05200 - 3 57 35.

Bijeenkomsten op de 1e maandag van de maand in het gebouw van de Theologische Hogeschool, Oudestraat 6 te Kampen, aanvang 20.00 uur.

A g e n d a : 12 mei - P.C. Korteweg: opbergssystemen voor munten.

27 mei - Gemeenschappelijke ruilbijeenkomst van de Kringen Oost-Nederland, Twente en Kampen in het IJsselhotel te Deventer.

2 juni - Sluitingsavond.

Het Land van Ravenstein

Secretariaat : Hans Niesen, Graspeel 48, Zeeland N.B., tel. 08865 - 1728.

Bijeenkomsten op de eerste maandag van de maand, in het Gemeenschapshuis 'De Schouw' aan het Brabantplein te Uden. Ruilbeurs na afloop van elke vergadering of lezing. Toegankelijk voor iedereen.

A g e n d a : 12 mei - (Dus NIET op 5 mei, i.v.m. de Nationale feestdag).
Programma nog niet bekend.

Limburg

Secretariaat : Bonnefanten Museum te Maastricht, tel. 043 - 19300.

Lisse

Secretariaat : v. Speykstraat 46, Lisse - 1660, tel. 02521 - 12035.

Elke 2e dinsdag van de maand is er ruilbeurs en veiling van ingebrachte munten in de Pauluskerk, Ruysshornlaan te Lisse.

Bushalte op 100 m. afstand en groot parkeerterrein. Munten inbrengen van 7 - 8 uur.

A g e n d a : 7-10 mei - Grote tentoonstelling in samenwerking met 'Philatelica', in de Bloemlusthal aan de Grachtweg te Lisse.

Noordoostpolder e.o.

Secretariaat : Sternstraat 4 te Zwartsluis, tel. 05208 - 1803.

Bijeenkomsten op de 3e donderdag van de maand, in het Geref. Centrum te Emmeloord.

Noordwijk

Secretariaat : C. Duindam, Duinweg 49 te Noordwijk a/Zee.

Bijeenkomsten iedere eerste maandag van de maand om 20.00 uur in De Rank, aan de Golfweg in Noordwijk.

Oost-Nederland

Secretariaat : Arnhemsestraatweg 93B te Rheden, tel. 08309 - 2700.

Bijeenkomsten (behoudens afzonderlijke vermelding) in Hotel 's-Gravenhof te Zutphen, aanvang 20.00 uur.

A g e n d a : 27 mei - Gemeenschappelijke ruilbijeenkomst van de Kringen Oost-Nederland, Twente en Kampen in het IJsselhotel te Deventer.

Rotterdam

Secretariaat : Burgem. Lefèvre de Montigny laan 190, Rotterdam-3013, tel. 010 - 188446.

Bijeenkomsten Museum van Land- en Volkenkunde, Willemskade, Rotterdam.

Twente

Secretariaat : Bentheimerstraat 75, Oldenzaal, tel. 05410 - 3041.

Bijeenkomsten op de 2e dinsdag van de maand.

A g e n d a : 27 mei - Zie Oost-Nederland.

Zie nagekomen bericht.

Utrecht

Secretariaat : Johan Wagenaarkade 71-1 te Utrecht, tel. 030 - 931051.

Bijeenkomsten 's Rijks Munt, Leidseweg 90 te Utrecht, aanvang 19.30 uur.

Voorschoten

Contact-adres: Prof. Eykmanhof 24, Voorschoten, tel. 01717 - 3105.

Zeeland

Secretariaat : M. Kersten, Statenlaan 152, Middelburg.

Bijeenkomsten elke 2e donderdag van de maand in gebouw 'De Schakel', Bachten Steene 14 te Middelburg.

A g e n d a : 1 mei - Ruilavond om 20.00 uur.

12 juni - De heer Wielhouwer: 'Judea Munten', om 19.30 uur.

11 sept. - De 75e bijeenkomst, ruilavond, om 20.00 uur.

Tevens munten inleveren voor:

9 okt. - Onderlinge veiling.

Federatie

De vergadering van de Federatie van Numismatische Kringen in Nederland zal worden gehouden op

zaterdag 22 november 1975 in Hotel Monopole t.o. het station te Amersfoort.

Aanvang **10.00 uur.**

— MUNTJES —

Advertentiekosten p. nummer f 5, — p. vier regels van 32 letterspaties. Iedere regel meer f 1,50.

Bij vooruitbetaling te storten op giro 25 41 320 van T. Kuik, te Kampen. Tekst zenden aan P.C. Korteweg, Enkstraat 10 Zwolle, tel. 05200 - 14739.

'DE SNEEKER VLIAGER'

J.B. Westerhof, numismaat
Nauwe Noorderhorne 18, Sneek.
tel. 05150 - 7198.

Wij zijn steeds koper van collecties munten, boekwerken en antiquiteiten, in het bijzonder die op de Provincie FRIESLAND betrekking hebben.

Ruilbeurs in Borken (Dsl.) nabij Winterswijk, elke laatste woensdag van de maand. Aanvang 20 uur in café Spanenmacher. (X)

U wenst ook een abonnement op het tijdschrift 'De Florijn' ?

Stort dan f 12,50 op giro 25 41 320 van T. Kuik te Kampen. Het abonnement loopt van 1 januari tot 1 januari.

Gaat u verhuizen ?

Geef s.v.p. even uw adreswijziging op aan T. Kuik, Populierenstraat 10 Kampen, tel. 05202 - 4180.

Inkoop-Verkoop van munten of inruil v. oude Ansichtkaarten Ned. Postz. handel **'DE VELUWE'**, Nieuwstr. 66 Apeldoorn, tel. 05760 - 16281.

Ieder, die een bepaalde munt zoekt, mag éénmalig een gratis 'Muntje' plaatsen.
(Dus géén aanbod, géén partijen).

'R A T E L' Braille-tijdschrift voor de visueel gehandicapte munt- en penningverzamelaar.

Indien u de uitgave van 'Ratel' wilt steunen: postgiro 24.24.500 t.n.v. Adm. Ratel, Planetenlaan 22, Haarlem (a.u.b. vermelden: éénmalige of jaarl. bijdrage). (X)

Te koop aangeb. Ned. en buitenl. munten. Grieks en Romeins, **FABER**, Geldersersluis 3, Noordeinde post Elburg. tel. 05252 - 417.

Bod gevraagd op Nederl. gouden munten, in goede staat. Nrs. van Schulman: 119, 132, 189, 196, 198, 201, 203, 206, 502, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 563, 742, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 761, D. 1972, 770.

Karaatsgewicht compl. m. 7 gewichtjes, in goede staat (Willem Linderman) zie Nederl. Gewichten afb. 15. Tevens te koop plm. 200 koperen en zilveren Nederl. munten.

Brieven onder nr. 1775 aan de redactie van 'De Florijn', Enkstraat 10 te Zwolle.

Heeft u zich zojuist geabonneerd op 'De Florijn' ?

Er zijn nog oude nummers van 1972, 1973 en 1974 verkrijgbaar tegen f 2,— per stuk.

offsetdrukkerij w. van esch
mandjesstraat 3 zwolle

Muntenhandel

A. J. VAN DEN BERG

Hoefkade 87
Den Haag
Tel. 601382-070

Inkoop van Munten, Penningen, Bankpapier, Ridderorden en
Boeken over deze onderwerpen.

**munten
penningen
oude landkaarten
antiek
inkoop-verkoop**

H. J. HUIZINGA

Markt 20
Delft
Telefoon 015-122022

uitgebreide muntlijst

Aan serieuze verzamelaars van zowel antieke als moderne munten van de gehele wereld (ook Nederland), zenden wij op verzoek gaarne onze maandelijkse prijslijsten toe.

A. G. van der Dussen bv
Hondstraat 5
Maastricht 5001
tel: 043-15119

CORBA Int.

MUNTHANDEL

*
*

ENSCHDEDE (centrum)
Kuipersdijk 113A-115
Tel. 05420-21898

HOLLANDSCHE BANK-UNIE N.V.

AMSTERDAM

Herengracht 434-440

Kasuren 8.30—16.00 uur

**Aan- en verkoop van
gouden en zilveren munten,
goudstaafjes, goudbaren.**

**Op aanvraag zenden wij u gaarne onze regelmatig
verschijnende prijslijsten en bulletins toe.**

Bestellingen en inlichtingen: 020 - 292284

020 - 292276

020 - 292286

020 - 292287

ARGENT INTERNATIONAL B.V.

VOORSTRAAT 14

UTRECHT

Tel. 030-312975 & 316740

**voor al uw munten en
numismatische literatuur**

i n k o o p - v e r k o o p

'n advies kost u niets

wij zenden u op aanvraag gratis onze prijslijsten

de floriijn

nederlands tijdschrift voor munten-verzamelaars
uitgave van de federatie van numismatische kringen

september 1975

19

E. TEN KATE IZN.

ANTIQUAIR

ZWOLLE

Sassenstraat 72

Tel.: 05200-15759

oude munten

boeken en catalogi

oude land- en stedekaarten

topografische prenten

antiquiteiten

Merius & Hirschhorn INTERNATIONAL
AMSTERDAM

UTRECHTSESTRAAT 33, tel. 020-255736-66990
munten, boeken, albums etc.
bankbiljetten, gouden munten

Vertegenwoordigers van talloze uitgevers,
o.a. Whitman, Malter-Westerfield,
Bonanza-Press, Seaby, Spink,
Beckenbauer e.v.a.,
alsmede van „Coindex”.

Munten- en/of boekenlijsten op aanvraag.
Vraag inlichtingen betr. onze
abonnement-service op nieuwe munten met 10 % korting!

“DE SNEEKER VLIAGER”

J.B. WESTERHOF, NUMISMAAT

munten, penningen, topografische prenten,
boekwerken, antiquiteiten

tevens bieden wij u een uitgebreide collectie
Nederlandse en buitenlandse bankbiljetten

Nauwe Noorderhorne 18, Sneek — Telefoon 05150 - 7198
b.g.g. 6866 - Maandags gesloten

het geheel of gedeeltelijk overnemen van de inhoud, ook in gewijzigde vorm, is verboden, tenzij met schriftelijke toestemming van de redactie.

redactie: P.C. Korteweg, Enkstraat 10, Zwolle, tel. 05200 - 14739 huis,
(op weekdays liefst tussen 18 en 19 uur)
ir. J. Koning, T. Kuik,
J.C. v.d. Wis, Maluslaan 102, Groningen, tel. 050 - 713570 huis

advertenties en abonnementen: T. Kuik, Populierenstraat 10 Kampen, tel. 05202 - 4180
Postbus 39 Kampen, postgirorekening 25 41 320

advertentietarieven:

hele pagina : per keer f 70,- of f 300,- per jaar

halve pagina : per keer f 40,- of f 175,- per jaar

kwart pagina : per keer f 25,- of f 90,- per jaar

advertenties kunnen zonder opgave van redenen worden geweigerd.

verschijnt 5 x per jaar, te weten in januari, maart, mei, september, november
uiterste datum voor opgave advertenties, agenda's en inleveren kopij:
de 1e van de voorafgaande maand.

DE BALTISCHE LANDEN (vervolg)

De **Pools-Litouwse Unie** werd nu een machtig koninkrijk. Hoewel Litouwen met Polen was verenigd, behielden beiden een zekere onafhankelijkheid, ook al omdat het bestuurs-hoofd uit de stam der Jagellonen afkomstig was. In een honderdtal families werden in beide landen de gezinsleden uitgewisseld, hetgeen bijdroeg tot een zeer goede verstandhouding tussen beide landen.

Het **grondgebied** van Polen-Litouwen strekte zich in het westen uit tot de Oder, in het noorden tot de Oostzee, in het oosten tot Smolensk en in het zuiden tot de Zwarte Zee. Wel was er tussen Polen en Litouwen verschil in **muntwoet**. Er gingen ten tijde van Sigismund August (1545-1572) in de Krakause Mark netto 210 Litouwse Groschen of 256 Poolse Groschen. Omgekeerd in de Litouwse Mark netto 200 Litouwse Groschen tegen 248 Poolse Groschen. Ruwweg kan worden gesteld dat, door verschil in gewicht en gehalte, de verhouding was: 4 Litouwse Groschen = 5 Poolse.

In het Poolse leen **Pruisen** werd intussen gemunt door de steden Danzig, Elbing en Thorn. Tussen 1524 en 1527 werden in Danzig Shillingen geslagen naar het idee van Copernicus. In het jaar 1525 kwam het **verdrag van Krakau** tot stand, waarbij een groot deel van Pruisen door de koning als hertogdom werd erkend. Albrecht van Brandenburg, grootmeester van de Duitse Orde, werd erfherzog. Het overgaan van Albrecht tot de Augsburgse geloofsbelijdenis was de aanleiding tot de **Lijflandse oorlog**, één van de meest verwarrende en onsamenvattende oorlogen uit de geschiedenis.

In 1533 kreeg Wilhelm, markgraaf van Brandenburg en aartsbisshop van Riga, onenigheid met de Lijflandse Orde en de Lijflandse adel. Hij vroeg om gewapende hulp aan zijn broer Albrecht, de afvallige grootmeester. De ridders van de Lijflandse Orde vielen onverbiddelijk aan. Het gevolg was, dat het aartsbisdom afhankelijk werd van de Poolse kroon.

In 1557 werd Wilhelm von Fürstenberg grootmeester van de Lijflandse Orde. Spoedig na diens benoeming geraakte hij in oorlog met Rusland, waardoor hij gevangen werd genomen. De stad Narwa en het slot Neuhaus, de sleutel tot Dorpat, vielen in handen van de vijand. **Gotthardt Kettler** werd nu grootmeester; hij riep de hulp in van de Zweden. Onder leiding van generaal De la Gardië behaalden de Zweden de ene overwinning na de andere op de Russen. Al spoedig werd een groot deel van Lijfland, het tegenwoordige Estland, bezet. Tenslotte vochten hier Polen, Denen, Russen, Zweden en Hanseaten tegen elkaar.

Magnus, de broer van de Deense koning Frederik II, nam de titel aan van bisschop van Oesel en Koerland. Hij nam bezit van het bisdom Reval, evenals van de Cisterciënzer abdij Padis in Koerland, eigendom van de Lijflandse grootmeester Kettler. Magnus noemde zich nu koning van Lijfland. Zijn verhouding tot Iwan Wasijewitsj van Rusland verwikkelde hem in een langdurige oorlog met Zweden.

Teneinde de soldaten te betalen, verpandde Kettler de bezittingen van de Lijflandse Orde. Als grootmeester heeft **Kettler** tot 1561 munten laten slaan in Riga, Reval en Wenden. Vanaf dit jaar vindt door de Lijflandse Orde of door de bisschoppen geen muntslag meer plaats. Alleen nog door de Deense bisschop van Oesel worden munten geslagen in Arensberg en Hapsalie. Ook de stad Riga kan nog 20 jaar op eigen gelegenheid doormunten. Hierna wordt er door de Zweden in Reval en Narwa gemunt, door de Polen in Riga.

Toen in 1570 de Poolse koning Sigismund August de oorlog tegen de Russen en de Zweden tenslotte beëindigd had, door de bezetting van het huidige Letland (zonder Riga), moesten de huursoldaten worden betaald. De soldij bedroeg ongeveer f 400.000, — dat hij liet slaan door twee bankhuizen, Iberfeldt en Hincza. Deze kregen hierdoor vergunning om een **eigen munthuis** in Lijfland te vestigen. Zij mochten voor 20.800 Mark aan zilver per jaar Talers slaan. In het jaar daarop voor 6000 Mark meer, waarbij ook klein geld.

De munten werden geslagen in het kasteel Dahlholm bij Riga. De voorzijde vertoont een griffioen met gekronkeld zwaard. De achterzijde het wapen van Polen en Litouwen, omdat het veroverde Lijfland in gelijke delen aan deze beide landen toebehoorde. De oude **Lijf-landse muntvoet** en benamingen bleven bestaan: de Shillingen, Ferdingen, halve Marken en Marken stammen uit de jaren 1572- 1573. De Lijflandse Mark was gelijk aan zes Groschen van Litouwen.

Na de dood van de laatste Jagelloon koning Sigismund August, werd in 1572 Henry van Valois (een Fransman) tot koning gekozen. Hij heeft in deze landen geen munten laten slaan. In 1576 werd Stephan Bathory tot Pools koning gekozen. Hij richtte een grensmilitie, de **kozakken**, op om de woeste Turken en de roofzuchtige Tartaren te keren. Hij stichtte de Hogeschool te Wilna en veroverde in 1581 de steden Danzig en Riga. Eén van de eerste regeringsbesluiten van Stephan Bathory was de doorvoering van de **Muntunie**. Elke munt die vanaf 24 april 1578 werd geslagen, moest van gelijk gewicht en gehalte zijn, zodat geen koersverschillen meer zouden bestaan tussen Danzig, Pruisen, Polen, Litouwen en Lijfland. Bovendien moesten de munten worden voorzien van een garantieteken, het wapen van de schat- of muntmeester.

In Danzig hadden de gebroeders Hans en Kasper Goebel, die hier muntmeester waren, een uitvinding gedaan om op machinale wijze munten te vervaardigen. De koning die hierin

Koerland - taler 1780 - Peter Birón 1769 - 1795 (craig 23 - fed. 1067)

Litouwen - halve groschen 1547 - Sigismund
August 1547 - 1572
(gumowski 598)

Litouwen - groschen 1548 - Sigismund
August 1547 - 1572
(gum. 610)

Litouwen - driegroschen 1581 - Stephan
Bathory 1576 - 1586 - wapen
leliwa - (gum. 754)

Duitse Orde - pfennig begin 14e eeuw
als brak teaat

Duitse Orde - shilling z.j. - Heinrich Reuss
von Plauen - stadhouder
1467 - 1469 - (dudik 57)

Pruisen - groschen 1531 - Sigismund I
van Polen - 1506 - 1535
(gum. 527)

Elbing - 3 pölker (1/24 riksdaler) 1633
(ahlström 36) Gustav Adolf van
Zweden - 1611 - 1632

Danzig - ort 1617 - Sigismund III
Wasa van Polen 1587 - 1632
(gum. 1385)

2 kopeken - ijzeren munt uitgegeven door
het duitse leger in de 1e wereld-
oorlog, in de door hun bezette
delen van rusland, waaronder ook
de baltische staten

Litouwen - 10 litu 1938 - gedenkmunt
20e verjaardag van de onaf-
hankelijkheid

zeer geïnteresseerd was, gaf in 1578 toestemming om deze nieuwe machine uit te probe-
ren. De nieuwe **walsenslagmachine** werd geïnstalleerd in 1584 in de Marienburg. Omdat de
munten van de gebroeders Goebel echter niet de Litouwse ruiter vertoonden, werd de
muntwerkplaats in het jaar daarop evenwel weer gesloten.

Riga mocht, na de bezetting door koning Stephan, vanaf 1581 alleen munten slaan vol-
gens de nieuwe Poolse muntwet. Ook in Riga werd gebruik gemaakt van de nieuwe walsen-
slagmachine. De oudstbekende munt van dit type dateert uit 1585, het jaar dat de Marien-
burgse Munt werd gesloten.

In 1586 overlijdt koning Stephan Bathory, na tien jaar regeren. De Poolse afgevaardigden
besluiten de Zweedse koning Sigismund Wasa (= knäckebröd; hij voerde als wapen dan
ook toepasselijk een roggegarve) als Pools koning te aanvaarden. Sigismund was overtuigd
katholiek, zijn broer Gustaaf Adolf echter overtuigd Luthers. Gustaaf II Adolf haalde de
Zweden over, de laatste tot koning te benoemen.

Het gevolg was, dat de oorlog tussen de Zweden en de Polen weer oplaaide om het bezit
van Lijfland. In het Noorden van Lijfland lag de door de Zweden bezette stad **Reval**, die
evenwel zijn muntrecht had behouden en tot 1570 op de oude Lijflandse muntvoet aan-
muntte. Zodra echter Reval in handen viel van Gustaaf Adolf, werd er uitsluitend op
Zweedse voet geslagen: zilveren öres en enkele 12, 10 en 4-Markstukken met een gewijzigd
uiterlijk.

Gustaaf Adolf veroverd op zijn broer geheel Lijfland, Elbing, een deel van Litouwen, grote
delen van Pruisen, waaronder de Marienburg.

Op 16 september 1629 wordt het bestand gesloten te Altmark in Oost-Pruisen. Alle Baltische landen, behalve Koerland en Semgallen, behoren nu tot de Zweedse kroon. Ook Riga valt in 1621 in Zweedse handen. De stad behoudt het muntrecht en in datzelfde jaar is men al weer druk doende om Shillingen te slaan en later andere denominaties. Ook onder de Zweden blijft de walsenslagmachine in gebruik, hetgeen op de munten uit die tijd te zien is.

Als in 1697 Karel XII koning van Zweden wordt, denken Denemarken en Rusland vrij spel te hebben en de Oostzeehavens gemakkelijk in bezit te krijgen. Karel XII behaalt echter een overwinning op de Denen.

Nadat tsaar Peter hem op 19 augustus 1700 de oorlog heeft verklaard, stuurt Karel zijn troepen naar de Baltische provincies tegen de invallende Russen. Ondanks de ongelijke troepenmachten (12.000 tegen 40.000 man) weet hij een overwinning op de Russen te behalen en verwerft hij hiermee de naam: soldatenkoning.

In 1703 valt tsaar Peter opnieuw aan en weet een Zweedse versterking in te nemen, welke zeehaven hij Sint Petersburg noemde, het tegenwoordige Leningrad. Karel beraamde een tegenaanval en besloot Moskou in te nemen, doch dit werd een mislukking. Intussen veroerden de Russen grote delen van Estland, Ingermanland en Letland.

Onder de Russen werd in Estland en Letland niet gemunt, uitgezonderd tijdens Elizabeth in 1756 en 1757, toen een mooie serie munten werd geslagen.

Rusland annexeerde in 1741 ook Koerland. Hertog Ernst Johann Biron werd verbannen naar Siberië. In 1757 werd het hertogdom weer teruggegeven aan Polen en Ernst Johann werd teruggehaald uit Siberië. Hij regeerde in Koerland van 1762 tot hij in 1769 werd opgevolgd door Peter Biron.

De hertogen van Koerland en Semgallië lieten eigen munten slaan in Mitau, volgens het Poolse muntsysteem.

In 1795 werd Koerland opnieuw door de Russen bezet. Vrijwel het gehele Baltikum is dan in Russische handen, maar nog steeds bestuurd door de oorspronkelijke Duitse adel, waardoor de landen aan de Oostzee nog een eeuw lang een eigen identiteit zullen behouden.

In Estland vinden in 1905 en in 1917 revoluties plaats tegen Rusland. In februari 1918 wordt in Reval de onafhankelijkheidsverklaring getekend, in Letland en Litouwen geschiedde ongeveer hetzelfde. Litouwen raakt wel de hoofdstad Wilna kwijt aan Polen, waarna Kaunas nieuwe hoofdstad wordt.

Muntenhandel GRONINGANA

A. NAP

Oude Kijk in 't Jatstraat 60

Groningen

Tel. 050 - 135858

Munten, bankbiljetten, antieke prenten en kaarten, oude ansichtkaarten, boeken op elk gebied met een speciale afdeling numismatische literatuur.

De drie Baltische landen zijn, na een 700 jaar durende onderdrukking door allerlei vreemde mogendheden, nu echt **onafhankelijk** geworden. Een onafhankelijkheid, die nog geen 20 jaar zal duren.

Tijdens deze periode, van **1920 tot 1939** zijn ook munten geslagen, één van de laatste tekenen van zelfstandigheid en nationaal bewustzijn van de Baltische volkeren. Het waren geen grote series, maar de munten uit deze tijd zijn mooi, ze zien er goed verzorgd uit en hebben een eigen charme.

De munten uit **Estland** voeren als wapen drie luipaarden of gaande leeuwen. Al zeer vroeg voerde Reval dit wapen, waarschijnlijk een overblijfsel uit de Deense overheersing. De Denen voeren dit wapen namelijk ook.

Op het 2-krooni-stuk van 1930 staat de burcht van Tallinn, ook wel de Denenburcht genoemd. Deze burcht is een enorme vesting, die op een hoogte staat van waaruit men zowel de haven als de stad bestrijken kan.

Op het 2 krooni-stuk van 1932 staat de universiteit en het observatorium van Dorpat. In dat jaar bestond de universiteit 300 jaar.

Op de 1 kroon van 1933 prijkt een harp en een Romeinse X. Deze attributen behoren bij het 10-de zangfestival in Reval dat plaatsvindt in het grote stadion. Kortom een nationaal feest van betekenis.

Op de 1 kroon van 1934 staat de voorloper van het koggeschip, een vrachtboot die de handel, nijverheid en scheepvaart symboliseert, die de stad Reval tot grote bloei hebben gebracht.

In **Letland** zijn geen bijzondere munten bekend, behoudens de normale. In het wapen staat o.a. de Lijflands griffioen, die ook voorkomt op de oudere Lijflandse munten.

De munten van **Litouwen** vertonen de Litouwse ruiter, die daar al vanaf ca. 1400 op voorkomt. Litouwen had voor de tweede wereldoorlog 3 bijzondere stukken geslagen: een 5 litai-stuk uit 1936 waarop Jonas Basanavicius staat afgebeeld, een 10-litai-stuk uit 1936 waarop de Litouwse grootvorst Vyntantus Didysis wordt herdacht (die zich in het begin van de Pools-Litouwse Unie bijzonder verdienstelijk maakte door Litouwen een grote mate van onafhankelijkheid te geven) en als derde munt een 10 litai-stuk van 1938.

Deze laatste is geslagen ter gelegenheid van de 20-ste verjaardag van de republiek. Afgebeeld is president Smetona, die zowel de eerste als de laatste president zal zijn. Verder staat op deze munt nog het **huisteken** van de Jagellonen:

De Balten hebben de onafhankelijkheid slechts kort mogen proeven, want in 1939 verkanselde het nationaal-socialistische Duitsland de drie Baltische landen aan het Sowjet-socialistische **Rusland**. Dit was een uitvloeisel van het Non-agressie Pact tussen Rusland en Duitsland.

HOLLEMAN-MUNTEN

Weverstraat 27, Overdinkel-7831

Tel.: 05423-1221

Uitgever: reprints boeken van v.d. Chijs.

Wij zoeken regelmatig betere munten van Nederland, ook provinciaal en middeleeuwen.

Schriftelijke aanbiedingen gevraagd.

Tevens zenden wij U op aanvraag onze prijslijsten.

Op 15 juni 1940 bezetten Russische legers het Baltikum en werden de regeringen afgezet. Toen de Duitsers in 1941 deze landen binnentrokken, was de bevolking aanvankelijk zeer verheugd. Tot men bemerkte, dat de nieuwe bezetters op grote schaal 'socialistische groepsreizen' organiseerden. Aan het einde van de oorlog trokken de Duitsers zich terug uit de Baltische landen en hoewel een geïmproviseerd Estisch volksleger twee weken lang heeft getracht, het machtige Rode leger bij de grenzen tegen te houden, kwamen de drie Oostzeelanden opnieuw onder Russische bezetting. Europa verloor daarmee een volk met een eigen identiteit.

J. Brinksma

Geraadpleegde literatuur:

M. Gumowski	- Handbuch der Polnischen Numismatik
E. Waschinski	- Die Münz- und Währungspolitik des Deutschen Ordens in Preussen
B. Dudik	- Des hohen Deutschen Ritterordens Münzsammlung
B. Ahlström	- Sveriges besittningsmynt
J. Voionmaa	- Der Livländische Münzfund von Uusiportti
D. Fedorow	- Moneti Pribaltiki
J.G. Kikkert	- Vergeten volken van Europa - Intermediair maart 1973
A. Streckfuss	- Geschichte der Welt 1869
J.W. Jongedijk	- Ridderlijke Orden in Nederland 1965
Cyril Fals	- Great Military Battles
	- diverse encyclopedieën en veilingscatalogi

VEILING JACQUES SCHULMAN B.V. TE AMSTERDAM

Van 10 - 12 februari 1976 zal de firma Schulman weer een grote collectie munten onder de hamer brengen, waaronder vele Nederlandse stukken. Het verdient aanbeveling de data vast te leggen.

OPSPORING VERZOCHT

In de nacht van 24 op 25 september 1974 werd in het Belgische Namen ingebroken bij de Archeologische Vereniging, 3 rue Joseph Saintraint, waar een grote hoeveelheid Romeinse munten en diverse bronzen beeldjes werden gestolen.

Naast drie beeldjes, Fortuna, Mercurius en het hoofd van een bebaarde man voorstellende, en een aarden kom, werden ca. 170 Romeinse munten onttreemd uit de tweede en derde eeuw, zoals 58 bronzen sestertiën, 115 zilveren of zilver geplaatte bronzen antoniniani, 67 zilveren denarii en 7 antoniniani met de beeltenis van keizer Postumius (260 A.D.)

Gedetailleerde gegevens berusten bij de redactie.

Bij aantreffen wordt men verzocht zich in verbinding te stellen met Interpol, Raamweg 47 te Den Haag (tel. 614091) of met de politie in zijn of haar woon- of verblijfplaats.

* * *

HISTORIEPENNING OP 700 JAAR AMSTERDAM

Op initiatief van de firma Mevius & Hirschhorn International B.V. is ter gelegenheid van het 700-jarig bestaan van de stad Amsterdam een fraaie historiepenning geslagen. De voorzijde, die een hommage is aan de havenfunctie van de stad, is een reproductie van de keerzijde van een uit 1655 daterende penning op de inwijding van het stadhuis te Amsterdam (v.Loon II, 399.2; veilingcat.Schulman nr. 255, lotnr. 1021) en toont ons het schip 'Argo', varende op het IJ tegen de achtergrond van het silhouet van Amsterdam. Boven het schip staat het Amsterdamse wapenschild, gedrapeerd door een lint, waarop de jaartallen 1275 en 1975. Voor de boeg van de 'Argo' zien we de letters 'L' en 'R', de initialen van de in Amsterdam werkzame Hongaarse beeldhouwer Lajos Ratkai, die de artistieke vormgeving verzorgde. Deze kunstenaar schiep meerdere beelden, die Amsterdam thans sieren, terwijl hij ook penningen ontwierp voor de Vereniging voor Penningkunst.

De keerzijde van de penning toont ons op de achtergrond het 'Huis aan de drie grachten' en zijn belendende percelen. Deze patricierswoning ontstond in zijn huidige vorm in 1609, werd in 1909 voor de laatste keer gerestaureerd door de architect Jan de Meijer en is gebouwd op de plaats, waar de Oudezijdsachterburgwal, de Grimborgwal en, volgens een gevelsteen, de Fluwelenburgwal (thans Oudezijdsvoorburgwal) in elkaar samenvloeien. Als scherp contrast met het zwierige verleden zien we op de voorgrond de strakke lijnen van het RAI-gebouw, waar de feestelijkheden rond 'Mokum 700' plaatsvonden. Ervoor de bekende zuil tegenover het RAI-gebouw op het Europaplein. Deze kunstzinnige historiepenning is uitgevoerd in brons (oplage in eerste aanleg 900 stuks) en in zilver (835/1000, oplage in eerste aanleg 100 stuks). Voor geïnteresseerden wordt verwezen naar de desbetreffende advertentie onder aan deze pagina.

J.C. van der Wis

Ter gelegenheid van 700 jaar Amsterdam lieten wij een penning slaan, Ø 6 cm.

Artistieke vormgeving: de bekende beeldhouwer Lajos Ratkai.

Brons: Prijs f 25, —, porto f 3,50.

Zilver 835/1000: Prijs f 135, —, portovrij.

Bestellen door storting van f 28,50 resp. f 135, — op onze postrekening 624.368 onder vermelding 'Penning 700 jaar Amsterdam'.

Mevius & Hirschhorn

INTERNATIONAL B.V.

UTRECHTSESTRAAT 33 — AMSTERDAM

TELEFOON 020-25 57 36-66990

Algerije: Ter gelegenheid van de 20-ste verjaardag van de Algerijnse revolutie, die op 1 november 1954 begon, is met het jaartal 1974 een nikkelen 5-Dinarstuk uitgegeven (Ø 31 mm., 12 gram).

Bangladesh: Met het jaartal 1975 is een aluminium muntje in omloop gebracht ter waarde van 1 Poisha met op de voorzijde de 'shapla'-bloem en op de keerzijde de waarde-aanduiding (Ø 16 mm., 0,6 gram).

Bhutan: In dit in het oostelijk deel van het Himalaya-gebergte gelegen koninkrijk werden met het jaartal 1974 vier nieuwe circulatiemunten uitgegeven. Het zijn twee aluminium munten van 5 Chetrum (vierkant, 1,5 gram) en 10 Chetrum (Ø 26 mm, 2,2 gram) en twee koper-nikkelen stukken ter waarde van 25 Chetrum (Ø 19 mm., 2,5 gram) en 1 Ngultrum (Ø 28 mm., 8,1 gram).

Chili: Naast de in 'De Florijn' nr. 17 vermelde munten van 50 en 100 Escudo's is nog een munt van hetzelfde type in circulatie gebracht. Het is een aluminium munt van 10 Escudo's met het jaartal 1974 (Ø 25 mm., 2,2 gram).

Duitsland - Demokratische Republiek: Aan de zich gestadig uitbreidende reeks Oostduitse herdenkingsmunten zijn met het jaartal 1975 weer drie stukken toegevoegd. Het zijn een koper-nikkelen 5-Markstuk ter herdenking van de 100ste geboortedag van de schrijver Thomas Mann (Ø 30 mm., 14 gram), een koper-nikkelen 10-Markstuk op het 20-jarig bestaan van het Pact van Warschau (Ø 31 mm., 10 gram) en een zilveren 20-Markstuk ter ere van de 225-ste sterfdag van de componist Johann Sebastian Bach (Ø 33 mm., 20 gram).

MUNTHANDEL HABETS

Munten
Penningen
Medailles

Van Anrooystr. 7.
Geleen
Tel.: 04494- 47810

Boeken
Catalogi
Albums

Aanbiedingslijsten sturen wij op verzoek gratis.
Nederlands leverancier Coinholders en accessoires

Egypte: Ter herinnering aan de arbeiderscongressen in 1972 en 1973 werden resp. een 5 Girsch (Ø 24 mm.) en een 10 Girsch (Ø 27 mm.) uitgegeven, beide van koper-nikkel).

Groot-Brittannië: Voor gebruik overzee heeft de Royal Mint, evenals in de jaren 1957-1968, gouden Sovereigns geslagen, nu met het jaartal 1974. Door het gewijzigde portret van koningin Elizabeth, zoals dat sinds 1971 op de Britse munten voorkomt, is hier sprake van een nieuw type munt.

Guinea: Deze Westafrikaanse republiek is door invoering van een nieuwe muntwet op 2 oktober 1972 van de Guinée-franc overgestapt op de Syli (= 100 Cauris). De eerste munt van de nieuwe reeks, met het jaartal 1971 vooruitlopend op de invoering van de nieuwe muntwet, is in omloop gebracht. Het is een aluminium munt van 2 Syli's met op de voorzijde president Achmed Sekou Touré (Ø 25 mm., 1,5 gram).

India: Hier zijn met het jaartal 1975 drie FAO-munten uitgegeven. Het zijn een aluminium 10 Paisa (Ø 26 mm., 2,3 gram) in een oplage van 300 miljoen voor het gewone (lees arme) volk en voor de beter gesitueerden een koper-nikkelen 10 Rupee (Ø 39 mm., 25 gram) in een oplage van 60.000 en een zilveren 50 Rupee (Ø 44 mm., 35 gram) in een oplage van 50.000 stuks.

M
V

M.M. VREELAND

M
V

Kennedylaan 8 - Beek (Limburg) Telefoon 04402 - 28 13

munten, penningen, eretekens, catalogi, postzegels, boeken
leverancier muntenalbums, muntenbladen, zakboekjes,
muntenhouders, vestzakboekjes, minibookjes
penningbladen, penninghouders

HOOFDDEALER BINNEN- EN BUITENLAND: ARGENT INTERNATIONAL
Tel. 030 - 31 29 75 en 31 67 40 na 18 uur tel. 04990 - 34 86

Indonesië: In de Munt te Djakarta werd in een oplage van 80 miljoen exemplaren een nieuwe FAO-munt met het jaartal 1974 geslagen ter waarde van 10 Rupiah (Ø 22 mm., 4 gram).

Het omschrift op de voorzijde van deze met een koper-aluminium legering geplateerde ijzeren munt luidt 'Spaar voor de ontwikkeling'.

Japan: Ter gelegenheid van de te Okinawa dit jaar gehouden tentoonstelling EXPO-75 is in een oplage van 60 miljoen een koper-nikkelen munt uitgegeven (Ø 22,6 mm., 4,8 gram).

Jemen: In de Arabische Republiek Jemen zijn 5 nieuwe munten, alle met het jaartal 1974, aan de omloop toevertrouwd. Het zijn achtereenvolgens stukken van

1 Fils, aluminium, Ø 15 mm., 0,6 gram

5 Fils, messing, Ø 21 mm., 3 gram

10 Fils, messing, Ø 23 mm., 4 gram

25 Fils, koper-nikkel, Ø 20 mm., 3 gram

50 Fils, koper-nikkel, Ø 24 mm., 5,2 gram

Onderstaand de afbeeldingen van de respectievelijke keerzijden en van een uniforme voorzijde met het staatswapen.

Mexico: Met het jaartal 1974 is een zeven-zijdige koper-nikkelen munt van 10 Pesos in omloop gebracht met op de voorzijde het portret van Hidalgo (grootste diameter 30,4 mm.).

Nepal: Met het jaartal 1974 is een koper-nikkelen FAO-munt uitgegeven ter waarde van 10 Rupee. De voorzijde toont een huis, waarin het 'ideale' gezin (vader, moeder, twee kinderen) en een schaal met land- en tuinbouwprodukten (Ø 28 mm., 8,1 gram).

Nieuw-Caledonië: Met het jaartal 1972 werden drie nieuwe nikkelen munten uitgegeven in de waarden van 10, 20 en 50 Francs. De munten zijn qua type gelijk aan de in Yeoman onder de nrs. 5, 6 en 7 afgebeelde stukken met dien verstande, dat boven het jaartal op de voorzijde de letters I.E.O.M. (Institut d'Emission d'Outre Mer) werden geplaatst.

Muntenhandel

J. VAN MASTRIGT

Botersloot 20
Rotterdam - 3001
tel. 010 - 14 35 80

*Wij kunnen U een uitgebreide sortering munten voorleggen.
Wij stellen Uw bezoek aan onze winkel bijzonder op prijs.*

Noorwegen: Het Noorse Ministerie van Financiën heeft de ontwerpen vrijgegeven voor een tweetal koper-nikkelen herdenkingsmunten van 5 Kronur (Ø 29,5 mm., 11,5 gram), die in 1975 uitgegeven zullen worden, beide in een oplage van 1 miljoen stuks. De ene herdenkingsmunt refereert aan de 100-jarige verjaardag van de munthervorming van 1875, waarbij de Krone als munteenheid werd ingevoerd, de andere herdenkt het feit, dat 150 jaar geleden de grote emigratie vanuit Noorwegen naar Amerika plaatsvond.

Oostenrijk: Wederom zijn twee herdenkingsmunten van 100 Schilling uitgegeven, de ene naar aanleiding van de 150-jarige geboortedag van Johann Strauss (1825 - 1899), de andere ter herdenking van de 20-ste verjaardag van het Staatsverdrag, waarbij Oostenrijk haar soevereiniteit terugkreeg. Beide munten zijn van zilver, meten 36 mm. in doorsnee en wegen 21 gram.

Polen: Ook Polen blijft t.a.v. het uitgeven van herdenkingsmunten actief. Zo werden er een koper-nikkelen 10 Zlotych 1975 (Ø 25 mm., 7,7 gram) uitgegeven op de schrijver Boleslaw Prus, een zilveren 100 Zlotych 1974 op de ontdekker van het radium, Marie Sklodowska Curie (1867 - 1934) en een zilveren 100 Zlotych 1975 op de wederopbouw van het koningsslot te Warschau. De beide laatste munten zijn van zilver (625/1000), hebben een diameter van 32 mm. en wegen 16,5 gram.

Singapore: Ter herdenking van het 10-jarige bestaan van de Republiek Singapore is een zilveren 10-Dollarstuk (500/1000) uitgegeven in een oplage van 150.000 exemplaren, waarvan de voorzijde refereert aan de belangrijke havenfunctie van de stadstaat. Tegelijkertijd werden n.a.v. dezelfde gelegenheid gouden pseudomunten uitgegeven van 100, 250 en 500 Dollar.

Thailand: In een oplage van 200.000 exemplaren is een zilveren munt van 50 Baht uitgegeven ter herdenking van het 100-jarig bestaan in 1975 van het Nationaal Museum van Thailand.

Turkije: Aan de Turkse muntserie werd een nieuwe munt met het jaartal 1974 toegevoegd ter waarde van 5 Lira, die de kloof moet overbruggen tussen de circulatiemunten van 2½ en 10 Lira. Deze nieuwe munt is van koper-nikkel (Ø 38 mm., 11 gram) en in Frankrijk geslagen.

JACQUES SCHULMAN N.V.

Keizersgracht 448
Amsterdam-C
tel. (020)-233380

Sinds 1880 handelen wij in
munten, penningen, eretekenen en
boeken over de numismatiek.
Archeologische voorwerpen.
Veilingen - prijslijsten - taxaties -
inkoop - verkoop

Vatikaan: Ter gelegenheid van het Heilige Jaar 1975 is een serie herdenkingsmunten uitgegeven (1, 2, 5, 10, 20, 50, 100 en 500 Lire) met aan de Bijbel en de Rooms-Katholieke kerkgeschiedenis ontleende voorstellingen.

De munten sluiten qua metaal, gewicht en vormgeving aan bij de Italiaanse muntreeks. De munten van 1 t/m 100 Lire hebben alle dezelfde voorzijde, de voorzijde van het 500-Lirestuk is daarvan afwijkend.

Onderstaand de afbeeldingen van de keerzijden en van de voorzijden van de stukken van 100 en 500 Lire.

MUNTENBEURS ZWOLLE

in Hotel van Gijtenbeek, gelegen recht tegenover het station
N.S. te Zwolle, op

zaterdag 20 september 1975
openingstijd van 10 tot 17 uur.

De Beurs wordt georganiseerd door het I.R.M., als voortzetting van de Muntenbeurs Flevohof en zal in overleg met onze handelsvrienden, mede door de gunstige ligging t.o. het station N.S. Zwolle, voortaan 3 maal per jaar worden gehouden.

Cesare Gamberini di Scarfêa: Quando Mancano Gli Spiccioli. Brescia, 1974.

Prijs: Lire 3000.

Uitgever: La Numismatica, Via Ferramola 1/a, 25100 Brescia, Italie.

In dit 109 pagina's tellende en rijk geïllustreerde boekje is een uit 16 delen bestaande, in het numismatische tijdschrift 'La Numismatica' gepubliceerde artikelenreeks gebundeld, die handelt over de verschillende soorten noodgeld, zoals postzegelgeld, noodgeld op karton, etc.. De nooduitgaven van Italië uit de 19de en 20ste eeuw vindt men in deze bundel alle vermeld, die van de overige landen op onze werelddol gedeeltelijk. Uitvoerige informatie over de omstandigheden, die tot de beschreven nooduitgaven leidden, maken deze opstellenreeks tot een interessant geheel.

Daar de bundel geheel in het Italiaans is gesteld, is enige kennis van de Italiaanse taal noodzakelijk, hoewel de meer dan 180 afbeeldingen helpen de tekst begrijpelijk te maken. Voor verzamelaars van Italiaans geld een aan te bevelen boekje.

Cesare Gamberini di Scarfêa: Le imitazioni e le contraffazioni monetarie nel Mondo;

Parte Quarto, Tomo Secondo. Bologna, 1975. Prijs: Lire 60.000.

Uitgever: La Numismatica, Via Ferramola 1/a, 25100 Brescia, Italie.

In een vijftal boekwerken, waarvan het vierde uit twee delen bestaat, geeft de schrijver een overzicht van munten, die ooit ergens voor het eerst werden aangemunt en daarna elders vanwege hun populariteit nagemunt werden. Dit tweede deel van het vierde boekwerk, dat 625 pagina's en vele honderden getekende afbeeldingen bevat, beschrijft de aanmuntingen van Bohemen, Transilvanië, Duitsland en het Heilige Roomse Rijk, Groot-Brittannië, Brabant, Vlaanderen, Lotharingen, Spanje, Portugal, Kroatië en de Orient en hun navolgingen in andere streken op een bijzonder overzichtelijke wijze, zodat dit werk ook voor Nederlandse verzamelaars gemakkelijk te hanteren is zonder kennis van het Italiaans.

Naast de vele afbeeldingen vindt men goede muntbeschrijvingen, literatuurverwijzingen en gegevens omtrent metaal, diameter en gewicht. Talrijke aantekeningen en voetnoten geven extra informatie. Vooral voor Nederlandse numismatici is dit boekwerk aan te bevelen, daar het muntwezen in de Noordelijke Nederlanden onnoemelijk veel meer navolgingen heeft gekend dan dat er eigen muntsoorten zijn ontwikkeld. Men vindt er dan ook talrijke Noord-Nederlandse munten in terug.

Om een inzicht te krijgen in de ontwikkeling van het Noordnederlandse muntwezen en aanverwante ontwikkelingen daarbuiten en omgekeerd, kan dit boekwerk als van grote importantie voor de verzamelaars hier te lande beschouwd worden.

Heinz Dietzel: Die Münzen des deutschen Reiches ab 1871. Berlijn, 1975. Negende druk.

Prijs incl. BTW f 7,25.

Importeur voor de Benelux: Mevius & Hirschhorn International B.V. te Amsterdam.

Tevens verkrijgbaar via de adverteerders in De Florijn.

Prijscatalogus in zakformaat met afbeeldingen van alle munttypen op 2/3 grootte, jaartallenreeksen, prijsindicaties voor een drietal kwaliteitsklassen (zeer fraai, prachtig en stempelglans), gegevens omtrent muntmetalen, alsmede een verwijzing naar de bekende catalogi van Jaeger.

Heinz Dietzel: Die Münzen Europa's ab 1945. Berlijn, 1975. Zevende druk. Prijs incl.

BTW f 9,50.

Importeur voor de Benelux: Mevius & Hirschhorn International B.V. te Amsterdam.

Tevens verkrijgbaar via de adverteerders in De Florijn.

Prijscatalogus in zakformaat met afbeeldingen op 2/3 grootte van alle munttypen, prijsindicaties voor een drietal kwaliteitsklassen (zeer fraai, prachtig en stempelglans), gegevens omtrent muntmetalen en jaren, waarin de munten werden geslagen, alsmede een verwijzing naar de catalogus van Yeoman.

boeken

Hans Meijer: Das Papiernotgeld von Schlesien, 1914-1924. Deel 27 in de reeks 'Die Münze'. Berlin, 1975. Prijs incl. BTW f 11,50.

Importeur voor de Benelux: Mevius & Hirschhorn International B.V. te Amsterdam.
Tevens verkrijgbaar via de adverteerders in 'De Florijn'.

Het papieren noodgeld van Silezië uit de crisistijd van de twintiger jaren is, op enkele uitzonderingen na, niet gedrukt voor verzamelaars zoals in vele andere streken van Duitsland, maar gemaakt met de bedoeling aan een behoefte in het betalingsverkeer te voldoen, wat ook daadwerkelijk het geval is geweest. Daardoor zijn, met name uit de jaren 1914 en 1917, vele bankbiljetten verloren gegaan en nog slechts uit archivalia bekend of zeer zeldzaam. De schrijver is er dan ook niet in geslaagd alle typen af te beelden, maar heeft er naar moeten streven de belangrijkste in deze catalogus op te nemen. De noodgeldbiljetten van Silezië onder Poolse bezetting zijn niet vermeld, daar deze tot Polen gerekend worden. De schrijver heeft daarentegen wel moderne falsificaties opgenomen. De richtprijzen geven een aanwijzing voor de zeldzaamheid van vele biljetten. Deze catalogus is overzichtelijk samengesteld en vormt een welkome aanvulling op de reeds bestaande catalogi in de reeks 'Die Münze'.

Dr. Jens-Uwe Rixen: Das Notgeld der deutschen Reichsbahn und der deutschen Reichspost. Deel 38 in de reeks 'Die Münze'. Berlin, 1975. Prijs incl. BTW f 11,50.

Importeur voor de Benelux: Mevius & Hirschhorn International B.V. te Amsterdam.
Tevens verkrijgbaar via de adverteerders in 'De Florijn'.

Toen in 1924 het Duitse inflatiegeld werd ingetrokken, konden verzamelaars bij de loketten van de spoorwegen en postkantoren stapels ingeleverd papiergeld kopen, reden waarom het noodgeld van deze beide instanties over het algemeen niet zeldzaam is. Dr. Rixen kon wellicht daardoor over meer gegevens beschikken dan de schrijver van 'Das Papiernotgeld von Schlesien', waardoor hij in staat is geweest ook meer informatie te kunnen geven. Naast een uitvoerige inleiding en een overzicht van de nationale en regionale opbouw van de Duitse spoorwegen in de twintiger jaren geeft Dr. Rixen veel informatie bij de afbeeldingen, over controle-nummers, handtekeningen en watermerken, terwijl hij zo reëel mogelijke richtprijzen heeft vermeld. Ieder type wordt, waar mogelijk, afgebeeld.

Arnhard Graf Klenau: Grosser deutscher Ordenskatalog. München, 1974. Prijs incl. BTW f 53, —.

Importeur: Mevius & Hirschhorn International B.V. te Amsterdam.
Tevens verkrijgbaar via de adverteerders in 'De Florijn'.

De 'Grosser deutscher Ordenskatalog' beschrijft het geheel van orde- en eretekenen, zoals die in Duitsland vanaf het begin der 18de eeuw tot aan het einde van het Duitse Keizerrijk in 1918 zijn verleend. Deze periode kan gerekend worden tot de meest interessante in de Duitse geschiedenis van orde- en eretekenen. Die van vóór 1700 zijn slechts interessant voor historici, daar verzamelaars exemplaren nauwelijks voorhanden zijn.

Graaf Klenau, die in Duitsland als een expert op het gebied van orde- en eretekenen beschouwd wordt, heeft uit een veelheid van gegevens een gemakkelijk te hanteren catalogus samengesteld, die wat zijn volledigheid betreft nauwelijks is te overtreffen. Van de 3143 beschreven orde- en eretekenen zijn de 350 belangrijkste op ware grootte afgebeeld. De nummering, de vele prachtige zwart-wit illustraties en de actuele richtprijzen maken deze catalogus met de allure van een standaardwerk voor beginnende en gevorderde verzamelaars en voor handelaren tot een uiterst nuttig naslagwerk.

Albert Pick: Standard Catalog of World Paper Money. München, 1975. Prijs incl. BTW f 41,25.

Importeur: Mevius & Hirschhorn International B.V. te Amsterdam.
Tevens verkrijgbaar via de adverteerders in 'De Florijn'.

In eendrachtige samenwerking tussen de Münchener uitgever Battenberg en de Amerikaanse uitgever Krause Publications (o.a. uitgever van Krause/Mishler: Standard Catalog of World Coins; zie 'De Flo-

boeken

rlijn' nrs. 6 en 14) is met medewerking van 26 specialisten de eerste wereldpapiergeldcatalogus uitgegeven met een algemeen historisch overzicht van de ontwikkeling van het papiergeld, een omschrijving van de graden van conservatie, waardeindicaties in Amerikaanse Dollars, aanwijzingen voor het opbergen van papiergeld en tal van andere nuttige wetenswaardigheden.

Gecatalogiseerd en gedetailleerd beschreven zijn ca. 24.000 bankbiljetten en andere stukken papiergeld van ca. 318 landen uit de jaren 1900-1975, maar dikwijls nog verder teruggaand dan 1900.

Het papiergeld van grote gebieden van Afrika, Azië en Oceanië, waarover naar verhouding nog weinig of niets beschreven was, zijn in deze catalogus opgenomen, zodat met de verschijning ervan belangrijke hiaten zijn opgevuld.

Daar het voor het eerst is, dat een papiergeldcatalogus van een dergelijke omvang op de markt wordt gebracht, zijn onvolkomenheden onvermijdelijk. De grote ervaring van Albert Pick, wiens collectie de basis heeft gevormd voor één van de meest omvangrijke papiergeldverzamelingen ter wereld, n.l. die van de Bayerische Hypotheken- und Wechsel Bank te München, is er de oorzaak van, dat deze onvolkomenheden tot een minimum zijn beperkt gebleven.

Dr. Arnold Keller: Das Notgeld der deutschen Inflation 1922. München, 1975.

Prijs incl. BTW f 27,50.

Dr. Arnold Keller: Das deutsche Notgeld - Katalog Kleingeldscheine 1916-1922.

IV. Teil: Serienscheine. München, 1975. Prijs incl. BTW f 40,50.

Importeur: Mevius & Hirschhorn International B.V. te Amsterdam.

Tevens verkrijgbaar via de adverteerders in 'De Florijn'.

Het Duitse noodgeld, uitgegeven tussen de jaren 1914 en 1923, behoort tot de meest charmante verzamelingen. Het is, enorm veelzijdig en bont, veelal kunstzinnig en cultuurhistorisch erg interessant en, verhoudingsgewijs spootgoedkoop, nog in ruime mate voorhanden. De beste kenner en onderzoeker van het Duitse noodgeld was Dr. Arnold Keller. Voor zijn catalogi, die hij eigenhandig op zijn typemachine vervaardigde in een oplage van 150 exemplaren, worden op veilingen bedragen tussen de vier- en zesduizend gulden geboden!

De meergenoemde Münchener uitgever Battenberg is, met toestemming van de weduwe van Dr. Arnold Keller, begonnen de Keller-catalogi opnieuw uit te geven.

De zogenaamde 'Serienschein-katalog' is opnieuw bewerkt en aangevuld door Albert Pick en Carl Siemsen, geen onbekenden in deze rubriek!

De drie delen 'Das Notgeld der deutschen Inflation', waarvan de eerste thans verschenen is, zijn onveranderde herdrukken van de originele Keller-catalogi.

Beide catalogi zijn van een interessante inleiding en talrijke illustraties op 2/3 grootte voorzien. Tezamen met de twee nog uit te geven delen vormen zij een standaardwerk over het Duitse inflatiegeld.

M. Gumowski: Hebräische Münzen im mittelalterlichen Polen. Graz, 1975.

Prijs: 350 Schilling (excl. BTW en portokosten).

Uitgever: Akademische Druck- und Verlagsanstalt, Auerspergasse 12 (POB 598), A-8011 Graz, Oostenrijk.

Onder andere in de 11de t/m de 13de eeuw lieten vele Europese vorsten zich adviseren door Joodse financiële experts. De hertogen van Groot-Polen gingen zelfs zover, dat zij de gehele muntproductie alsmede het innen van belastingen, tolgeden, etc. in handen van Joodse monetarii legden.

De door hen geslagen en van Hebreeuwse inschriften voorzien brakteaten behoren in de middeleeuwse Poolse numismatiek tot de belangrijkste en tegelijkertijd meest ongewone verschijningen. Ondanks het feit, dat ze zeer zeldzaam zijn, bevinden ze zich in diverse grote museumcollecties, maar nergens in een zo goede kwaliteit en zo talrijk als in het Czapski-museum te Krakau.

Prof. Gumowski onderzocht reeds voor de Tweede Wereldoorlog meerdere museumcollecties en maakte toen al vele afbeeldingen en afgietsels. Eerst in 1961 besloot hij tot het schrijven van een zelfstandig werk over de Hebreeuwse brakteaten van Polen.

Hij bewerkte de Czapski-verzameling en voegde dit bij eerdere studies van zijn hand, daarmee de basis voor dit wetenschappelijke standaardwerk leggend.

Na een algemene inleiding behandelt hij eerst de vaak tegenstrijdige en vele onjuiste conclusies bevattende bestaande literatuur en de daarmee verbonden beschreven en onbeschreven muntvondsten. De eigenlijke muntbeschrijvingen vinden we in het vierde hoofdstuk, gevolgd door twee hoofdstukken, gewijd aan de in de 11de t/m 13de eeuw geldende muntvoeten, de gangen van de Joodse monetarii in Europa en met name in Polen en de verdere historische, economische en numismatische achtergronden van de aanmaak van Hebreeuwse brakteaten.

boeken

Het zevende en laatste hoofdstuk bevat het systematische gedeelte en talrijke illustraties op kunstdruk-papier die de inhoud accentueren, alsmede afbeeldingen van alle munttypen en hun varianten. De schrijver, die de uitgave ervan helaas niet meer heeft mogen meemaken, heeft met dit werk orde op zaken gesteld in een belangrijk gedeelte der Poolse middeleeuwse numismatiek.

Enkele Hebreeuwse brakteaten van Miseco III de Oudere, hertog van Groot-Polen (1181 - 1202)

David R. Sear: Roman Coins and their values. Tweede herziene druk. Londen, 1974.

Prijs incl. BTW f 34,50.

Importeur: Mevius & Hirschhorn International B.V. te Amsterdam.

Tevens verkrijgbaar via de adverteerders in 'De Florijn'.

Als verzamelaar van o.a. Romeinse munten is mij de afgelopen jaren, die zich kenmerkten door een stijgende belangstelling ook voor dit gebied, vaak door beginnende verzamelaars de vraag gesteld welk boek over dit onderwerp zij zich het beste konden aanschaffen. Eén van de werken, die ik altijd met succes en naar volle tevredenheid adviseerde, was 'Roman coins and their values', dat ik zelf met veel voldoening hanteer.

Dit boek geeft ruime informatie over de door de Romeinen gebruikte muntsoorten, de zeer interessante keerzijden met hun grote en veelzijdige zeggingskracht, kloppen, muntplaatsen, munttekens, literatuur, datering en de op Romeinse munten voorkomende opschriften.

Voorts kan men de door Sear gedane greep uit het enorme scala van Romeinse munten, dat, als het in zijn geheel beschreven zou moeten worden zeker 12 van deze catalogi zou kunnen vullen, als geslaagd beschouwen. Talrijke getekende muntafbeeldingen, een twaalfstal fotopagina's op kunstdrukpapier, een personenregister en een uitgebreide bibliografie completeren dit werk.

De wijzigingen t.o.v. de druk van 1970 beperken zich hoofdzakelijk tot een herziening van de richtprijzen en enkele aanvullingen en verbeteringen van ondergeschikt belang in de tekst.

David R. Sear: Byzantine Coins and their values. Londen, 1974.

Prijs incl. BTW f 50, —.

Importeur: Mevius & Hirschhorn International B.V. te Amsterdam.

Tevens verkrijgbaar via de adverteerders in 'De Florijn'.

De idee om, aansluitend op 'Greek coins and their values' en 'Roman coins and their values' (zie hierboven), een soortgelijk boek samen te stellen over Byzantijnse munten, heeft na vele jaren arbeid gestalte gekregen in 'Byzantine coins and their values', een boek dat meer informatie geeft dan welk enkelvoudig boekwerk over dit onderwerp ooit uitgegeven, zoals b.v. de sterk verouderde werken van Wroth, Tolstoi en Ratto.

Voorafgaand aan de muntbeschrijvingen geeft Sear een algemene inleiding over het verzamelen van Byzantijnse munten, uitgebreide informatie over de verschillende muntsoorten, de munthuizen en hun munttekens, de datering en over de op deze munten voorkomende opschriften.

Vervolgens beschrijft hij 2259 munten vanaf de regering van Anastasius I (491 - 518) tot aan de innamen van Constantinopel in 1453 door de Turken, onder vermelding van richtprijzen en literatuurverwijzingen, terwijl van iedere keizer(in) een korte levensschets wordt gegeven. Meer dan 600 afbeeldingen helpen de gebruiker in visueel opzicht zijn munten te determineren.

Dit typografisch uitstekend verzorgde boek zal met zijn moderne vormgeving en zijn welhaast complete beschrijving van Byzantiums belangrijkste munten ongetwijfeld aan een zeer grote behoefte voldoen. De eerste verkoopcijfers althans wijzen in die richting.

Deze rubriek beoogt de Nederlandse verzamelaar te informeren over de inhoud van die buiten- en binnenlandse tijdschriften, waarmee 'De Florijn' een uitwisseling heeft. Voor nadere gegevens betreffende de inhoud ervan wende men zich tot de samensteller van deze rubriek of rechtstreeks tot de redakties van die tijdschriften.

De Geuzenpenning. Secr. Keizersgracht 448, Amsterdam-C, Nederland.

— **nr. 2, april 1975.**

Loekie Metz en haar penningkunst; Griekse munten II; Een penning van de hand van Ruth Brouwers; Valse munten II.

Die Münze. Red. Hans Meyer, 519 Stolberg, Schwarzer Weg 2, Bondsrepubliek Duitsland.

— **nr. 4, april 1975.**

Over het herkennen van oudere Duitse munten en het ontrafelen der omschriften; De vita et rebus gestis caesarum Aulus Vitellius; Heraldisch abc; Nieuwe oplagecijfers van Frankforter munten uit de periode 1840- eind 1855; De Salonische munthervorming; Een bijdrage over de zilveren kogelmunten van Siam; Muntonderzoek door de Keulse waardijns in de 15de eeuw; De munten van koning Oskar II van Zweden (1872-1907); Bronzen munten van de koningen van Gujarat (India).

— **nr. 5, mei 1975.**

Over het herkennen van oudere Duitse munten en het ontrafelen der omschriften; Het wapen van het groothertogdom Oldenburg; De vita et rebus gestis caesarum Trajanus; Heraldisch abc; Een bijdrage over het theetablaletgeld; De Franse muntgeschiedenis; De vrouwen der keizers in het muntbeeld van het oude Rome; Koperen en zilveren munten uit de antieke en middeleeuwse tijd van India; Gouden munten uit Biafra?

— **nr. 6, juni 1975.**

Over het herkennen van oudere Duitse munten en het ontrafelen der omschriften; De wapens van de groothertogdommen Mecklenburg-Schwerin en Mecklenburg-Strelitz; De vita et rebus gestis caesarum Trajanus; De munten van koning Oskar II van Zweden (1872-1907); Albrecht Wenzel Eusebius von Waldstein (Wallenstein) en zijn muntwezen; De vrouwen der keizers in het muntbeeld van het oude Rome; Heraldisch abc; De Franse muntgeschiedenis; Vervalsingen van Nederlandse munten; De munten van Brits West-Afrika; De Britse Crowns uit de 20ste eeuw; Nieuwe vrijmetelaarspenning van de loge te Heilbronn.

— **nr. 7, juli 1975.**

Over het herkennen van oudere Duitse munten en het ontrafelen der omschriften; De vita et rebus gestis caesarum Trajanus; Papiergeld contra klinkende munt in Keulen 1794-1796; Roemeense munten van messing verzilverd; Het reinigen van munten geen problemen meer; Kris en kras door de Indische muntgeschiedenis; Noorse muntslag gedurende de Tweede Wereldoorlog; Noorse munten uit vervangingsmateriaal ten tijde van de Eerste Wereldoorlog; Duitse sportdaalder ten bate van de sportbeoefening.

Der Geldschein. Secr. Verlag Pröh. 1 Berlin 41, Forststrasse 23, Bondsrepubliek Duitsland.

— **nr. 3, juni 1975.**

Over het moderne papiergeld der Noorse landen; Een noodgeldbiljet uit Duits Zuid-West-Afrika; Noodgeld van het vorstendom Liechtenstein; Papiergeld-definitie in het jaar 1797; Het papiergeld van de staat Baden 1849-1866; Bedrukte hoesjes, waarin noodgeld werd uitgegeven - beschrijving en catalogisering; Bankbiljetten die hun doel voorbijschieten.

Numismatisches Nachrichtenblatt. Red. 297 Emden, Philosophenweg 10, Bondsrepubliek Duitsland.

— **nr. 4, april 1975.**

De 'Vereinstaler', een schrede op de weg naar een Duitse munteenheid; Staat en Munt - Equador en Peru; Een penning van Fritz Nuss op Johann Joachim Winckelmann (1717-1768).

— **nr. 5, mei 1975.**

Walter Haupt 80 jaar; Een zware archaische drachme van ca. 540 v. Chr. uit Naxos op Sicilië; Marten Luther op noodgeldbiljetten; Staat en Munt - Chili en Bolivia; De medailleur Ludek Havelka, een Tsjechische kunstenaar.

tijdschriften

— **nr. 6, juni 1975.**

De Merovingische solidus uit Bermersheim bij Alzey; De 'Elizabethtaler' van Hessen (1502), zijn kultuurhistorische en financieel-politieke achtergronden; Staat en Munt - Argentinië; Een penning op Alexander Solchenizyn.

— **nr. 7, juli 1975.**

Muntvondsten te Buldern, Eddingehausen, Klinkrade, Möltenort en Schortens in West-Duitsland, Gotland, Rudnik in Bulgarije, Serewchan in Rusland en in Spitswersen in Karinthië; Twee brak-teaten uit de 12de eeuw; Het muntbeeld in het Staufer-tijdperk in Zuid-Duitsland; Staat en Munt - Uruguay en Paraguay; Penningen op 1000 jaren Dom te Mainz en 100 jaren Hamburg als munt-plaats.

Berichte. Red. H. Kricheldorf, Freiburg im Breisgau, Günterstalstrasse 16, Bondsrepubliek Duitsland.

— **15de jaargang, nr. 85, februari 1975.**

Een studie over vervalsingen van antieke munten; De Palestina-penning 1844; Moderne munten der Afrikaanse staten; Het 'spiegelbeeld', een nieuwe penning van Hilde Broër; De nieuwjaarspenning 1975 van de Vereniging voor moderne penningkunst van Hilde Broër.

— **15de jaargang, nr. 86, april 1975.**

Ook een rekord - 58 jaar gezamenlijke circulatie van twee Philipsdaalders van Antwerpen; Een studie over vervalsingen van antieke munten; Een blik in Joh. Mich. Leuch's 'Nieuwste geld-, munt-, maten- en gewichtenkunde'.

Dukaten/Der Kunstmarkt. Red. Alfons Grass, 6074 Urberach, Im Taubhaus 11, Bondsrepubliek Duitsland.

— **nr. 38, 1975.**

Munt- en schatvondsten; De naweeën van een bankroet; Een bijdrage over de rol van het koper in de begintijd van de geldgeschiedenis in de oudheid; De munten met de wildeman; De nieuwe 5-Markstukken.

— **nr. 39, 1975.**

IJzeren kogels als gewicht en betaalmiddel; De salarissen van de beulen in het vorstendom Würzburg.

— **nr. 40, 1975.**

Portretplakettepenningen; Een 10-Markstuk ter ere van C.D. Friedrichs; Het Portugese 20-Escudo-stuk met de brug.

Flaschenpost. Red. Wolf Mueller-Reichau, D-2304 Laboe, Schulstrasse 1, Bondsrepubliek Duitsland.

— **nr. 21, april 1975.**

Een herdenkingsmunt uit 1636 op de stichting van de stad Hamburg; Ulmer Schachteln (platbodem-schepen voor de vaart op de Donau, Red.) op penningen; Vikingen op het eiland Man; Vikingen vestigen zich op IJsland; Het papieren noodgeld uit 1921 van Berlijn.

Münstersche Numismatische Zeitung. Red. H. Dombrowski, Albersloherweg 473, 44 Münster, Bondsrepubliek Duitsland.

— **april 1975.**

Legaten van munten in testamenten uit de laat-renaissancetijd van adellijke personen uit Munsterland; Bestaan er rekenpenningen van Würzburg?; Propaganda-bankbiljetten uit de Tweede Wereldoorlog; Een dirhem van Mohammed ibn Dja'far uit Fars A.H. 297; Noodgeld en Marken uit Steinfurt 1914-1974; De botdrager.

— **juni 1975.**

Vondsten van Romeinse goudstukken bij de Porta Westfalica; Het veld-pond; Noodgeld en Marken uit Steinfurt 1914-1974.

tijdschriften

Mitteilungen der Oesterreichischen Numismatischen Gesellschaft. Red. Burgring 5, 1010 Wenen, Oostenrijk.

— nr. 2, 1975.

Opmerkingen t.a.v. het kleine zilvergeld van de Boier van het Simmering-type; Vondst van bij de eerste-steenlegging verborgen munten in de bedevaartskerk 'Maria-Ellend' in Bruck a/d Leitha; De penningproductie van de Weense Munt in het jaar 1973.

Helvetische Münzenzeitung. Red. Albert Meier, Postfach 26, Hilterfingen, Zwitserland.

— nr. 4, april 1975.

Bern, Haller z.j. (ca. 1550); De muntstempels van Appenzell-Innerrhoden; Officiële penning op de restauratie van het raadhuis te Sursee 1971-1975; De vergelijkbare aanmunting van Napoleon II; Bisdóm Lausanne, obool z.j. (13de - 14de eeuw); Een munt van Alexander de Grote uit Tarsos.

— nr. 5, mei 1975.

Nidwalden, 1 Batzen 1569; Zwitserse gouden munten doen van zich spreken; De muntstempels van Appenzell-Innerrhoden; 'La contre-monnaie 1873'; Een portret-denarius van Julius Caesar.

— nr. 6, juni 1975.

Bisdóm Chur, 2 Pfennige z.j. (1718-1754); De muntstempels van Appenzell-Innerrhoden; De vergelijkbare aanmuntingen van Hendrik V, hertog van Chambord; Bisdóm Chur, 1 Kreuzer 1761; De eerste munt van het moderne Israël.

— nr. 7, juli 1975.

Appenzell-Ausserrhoden, 1 Pfennig 1816; De muntstempels van Appenzell-Innerrhoden; De vergelijkbare aanmuntingen van Hendrik V, hertog van Chambord.

Money Trend. Red. Postfach 263, F1-9440 Vaduz, Liechtenstein.

— nr. 4, 1975.

Numismatisch maandoverzicht; Penningen vertellen van de historie van Waldsee; Koperen kruisen uit Katanga; De Duitse Bondsadelaar - over het tegennatuurlijke spel van vervreemding met het Duitse souvereiniteitsembleem; Beschouwingen over de overgebleven aantallen van de in de Schwalbach-catalogus vermelde Talers en Doppeltalers van het hertogdom Sachsen-Meiningen en het groothertogdom Sachsen-Weimar; Hoofddeksels en hoofdtool op antieke Griekse en Romeinse munten.

— nr. 5, 1975.

Een zeer zeldzame Doppeltaler van Baden 1855; Beschouwingen over de overgebleven aantallen van de in de Schwalbach-catalogus vermelde Talers en Doppeltalers van het Koninkrijk Sachsen; Tijdsrekening op munten; Latijns-Amerika weerspiegeld op haar munten.

— nr. 6, 1975.

Beschouwingen over de overgebleven aantallen van de in de Schwalbach-catalogus vermelde Talers en Doppeltalers van de vorstendommen Schwarzburg-Rudolstadt en Schwarzburg-Sonderhausen; De 'Ausbeutegulden' van Villmar en de historiepenning op de Technische Universiteit en Mijnbouw- en Industrieschool in Clausthal; De herdenkingsmunten van IJsland; 100-Schillingstuk op Johann Strauss; De munten van Salzburg - een prachtig verzamelgebied; Latijns-Amerika weerspiegeld in haar munten.

— nr. 7/8, 1975.

Beschouwingen over de overgebleven aantallen van de in de Schwalbach-catalogus vermelde Talers en Doppeltalers van het vorstendom Waldeck-Pyrmont; De Gallienische renaissance en de crisis en vernieuwing van het Romeinse Rijk in de 3de eeuw, af te lezen van muntvondsten uit de periode 253 - 268 n.Chr.; Munten en bankbiljetten als kunstwerken en kultuurdokumenten; Marten Coles Harman, heerser over Lundy; De muntslag der Oost-Kelten en van hun nabuurstammen; Latijns-Amerika weerspiegeld in haar munten.

Wegens plaatsgebrek in dit nummer, zullen de overige tijdschriften in nr. 20 behandeld worden.

DE NUMISMATISCHE KRINGEN

Amsterdam

Secretariaat : Julianakade 70, IJmuiden, tel. 02550 - 18682.

Bijeenkomsten op de 2e woensdag van de maand, behoudens uitzonderingen.

Brabant

Secretariaat : Zilvermeeuwlaan 23 te Eindhoven, tel. 040 - 43 95 20.

Bijeenkomsten op de 2e donderdag van de maand.

(Breda (genaamd 'De Baronie')

Secretariaat : Weerijssingel 55 te Breda.

Bijeenkomsten op de 3e donderdag van de maand.

Groningen

Secretariaat : Hertenlaan 69 te Haren, tel. 050 - 4 50 86.

A g e n d a : 19 sept. - Drs. J.P.A.v.d. Vin - Politieke propaganda op munten van keizer Augustus.

17 okt. - Dr. Ir. M. v.d. Brandhof - Valse munterij.

21 nov. - Nog niet bekend

19 dec. - Nog niet bekend

16 jan. - Jaarvergadering

Streefdata 1976: 20 febr., 19 maart, 23 april en 21 mei.

Den Haag

Secretariaat : Zeestraat 71B te Den Haag, tel. 070 - 18 09 57.

Bijeenkomsten afwisselend op de laatste woensdag of de laatste donderdag van de maand.

Hoogeveen

Secretariaat : Dahliastraat 22 te Hoogeveen, tel. 05280 - 6 55 82.

Ruilavonden op de 2e woensdag van de maand, wijzigingen voorbehouden.

A g e n d a : 17 sept. - P.C. Korteweg: opbergssystemen voor munten.

8 okt. - Veiling.

12 nov. - dhr. Brands: muntgewichten (?)

17 dec. - dhr. J. Schulman: lezing en veiling (?)

Kampen ('Moneta Campensis')

Secretariaat : J. Grondhuis, Erasmuslaan 4, Zwolle, tel. 05200 - 3 57 35.

Bijeenkomsten op de 1e maandag van de maand in het gebouw van de Theologische Hogeschool, Oudestraat 6 te Kampen, aanvang 20.00 uur.

Het Land van Ravenstein

Secretariaat : Hans Niesen, Graspeel 48, Zeeland N.B., tel. 08865 - 1728.

Bijeenkomsten op de eerste maandag van de maand, in het Gemeenschapshuis 'De Schouw' aan het Brabantplein te Uden. Ruilbeurs na afloop van elke vergadering of lezing.

Toegankelijk voor iedereen.

Limburg

Secretariaat : Bonnefantien Museum te Maastricht, tel. 043 - 19300.

Lisse

Secretariaat : v. Speykstraat 46, Lisse - 1660, tel. 02521 - 12035.

Elke 2e dinsdag van de maand is er ruilbeurs en veiling van ingebrachte munten in de Pauluskerk, Ruysshornlaan te Lisse.

Bushalte op 100 m. afstand en groot parkeerterrein. Munten inbrengen van 7 - 8 uur.

Noordoostpolder e.o.

Secretariaat : Sternstraat 4 te Zwartsluis, tel. 05208 - 1803.

Bijeenkomsten op de 3e donderdag van de maand, in het Geref. Centrum te Emmeloord.

Noordwijk

Secretariaat : C. Duindam, Duinweg 49 te Noordwijk a/Zee.

Bijeenkomsten iedere eerste maandag van de maand om 20.00 uur in De Rank, aan de Golfweg in Noordwijk.

Oost-Nederland

Secretariaat : Arnhemsestraatweg 93B te Rheden, tel. 08309 - 2700.

Bijeenkomsten (behoudens afzonderlijke vermelding) in Hotel 's-Gravenhof te Zutphen, aanvang 20.00 uur.

A g e n d a : 30 sept. - Dr. H.J. v.d. Wiel te Gouda.
28 okt. - W.K. de Bruin te Utrecht: Florijnen.
25 nov. - Onderlinge veiling.

Rotterdam

Secretariaat : Burgem. Lefèvre de Montignylaan 190, Rotterdam-3013, tel. 010 - 188446.

Bijeenkomsten Museum van Land- en Volkenkunde, Willemskade, Rotterdam.

Twente

Secretariaat : Bentheimerstraat 75, Oldenzaal, tel. 05410 - 3041.

Bijeenkomsten op de 2e dinsdag van de maand.

Utrecht

Secretariaat : Johan Wagenaarkade 71-1 te Utrecht, tel. 030 - 931051.

Bijeenkomsten 's Rijks Munt, Leidseweg 90 te Utrecht, aanvang 19.30 uur.

Voorschoten

Contact-adres: Prof. Eykmanhof 24, Voorschoten, tel. 01717 - 3105.

Zeeland

Secretariaat : M. Kersten, Statenlaan 152, Middelburg.

Bijeenkomsten elke 2e donderdag van de maand in gebouw 'De Schakel', Bachten Steene 14 te Middelburg.

A g e n d a : 11 sept. - De 75e bijeenkomst, ruilavond, om 20.00 uur.
Tevens munten inleveren voor:
9 okt. - Onderlinge veiling.

Federatie

De vergadering van de Federatie van Numismatische Kringen in Nederland zal worden gehouden op

zaterdag 22 november 1975 in Hotel Monopole t.o. het station te Amersfoort.

Aanvang **10.00 uur**.

— MUNTJES —

Advertentiekosten p. nummer f 5, — p.
vier regels van 32 letterspaties. Iedere
regel meer f 1,50.

Bij vooruitbetaling te storten op giro
25 41 320 van T. Kuik te Kampen.

Tekst zenden aan P.C. Korteweg, Enk-
straat 10 Zwolle, tel. 05200 - 14739.

'DE SNEEKER VLIAGER'

J.B. Westerhof, numismaat
Nauwe Noorderhorne 18, Sneek,
tel. 05150 - 7198.

Wij zijn steeds koper van collecties
munten, boekwerken en antiquiteiten,
in het bijzonder die op de Provincie
FRIESLAND betrekking hebben.

Ieder, die een bepaalde munt zoekt,
mag éénmalig een gratis 'Muntje'
plaatsen.
(Dus géén aanbod, géén partijen).

**U wenst ook een abonnement op het
tijdschrift 'De Florijn' ?**

Stort dan f 12,50 op giro 25 41 320
van T. Kuik te Kampen.

Het abonnement loopt van 1 januari
tot 1 januari.

Gaat u verhuizen ?

Geef s.v.p. even uw adreswijziging op
aan T. Kuik, Populierenstraat 10
Kampen, tel. 05202 - 4180.

Inkoop-Verkoop van munten of inruil
v. oude ansichtkaarten Ned. Postz.
handel **'DE VELUWE'**, Nieuwstr. 66
Apeldoorn, tel. 05760 - 16281.

Heeft u zich zojuist geabonneerd op
'De Florijn' ?
Er zijn nog oude nummers van 1972,
1973 en 1974 verkrijgbaar tegen
f 2, — per stuk.

**Ruilbeurs in Borken (Dsl.) nabij Win-
terswijk**, elke laatste woensdag van de
maand. Aanvang 20 uur in café Span-
nemacher. (X)

BOD gevraagd op onderst. Nederl.
munten uit mijn collectie:
Schulman: 35, 164, 258, 265, 278,
281a, 511, 549, 552a, 553, 554, 555,
556, 557, 582, 648, 744, 746, 747,
748, 752, 753, 754, 778, 779, 781.
Delmonte 650.
Dukaat 1960, 1972.
Alle munten zijn in goede staat.
Br. onder nr. 19/75 aan redactie 'De
Florijn', Enkstraat 10, Zwolle.
(19)

'R A T E L' Braille-tijdschrift voor de
visueel gehandicapte munt- en penning-
verzamelaar.
Indien u de uitgave van 'Ratel' wilt
steunen: postgiro 24.24.500 t.n.v.
Adm. Ratel, Planetenlaan 22, Haarlem
(a.u.b. vermelden: éénmalige of jaarl.
bijdrage). (X)

offsetdrukkerij w. van esch
mandjesstraat 3 zwolle

Muntenhandel

A. J. VAN DEN BERG

Hoefkade 87
Den Haag
Tel. 601382-070

Inkoop van Munten, Penningen, Bankpapier, Ridderorden en
Boeken over deze onderwerpen.

munten
penningen
oude landkaarten
antiek
inkoop-verkoop

H. J. HUIZINGA

Markt 20
Delft
Telefoon 015-122022

uitgebreide muntlijst

Aan serieuze verzamelaars van zowel antieke als moderne munten van de gehele wereld (ook Nederland), zenden wij op verzoek gaarne onze maandelijkse prijslijsten toe.

A. G. van der Dussen bv
Hondstraat 5
Maastricht 5001
tel: 043-15119

CORBA Int.

MUNTHANDEL

★
★

ENSCHDEDE (centrum)
Kuipersdijk 113A-115
Tel. 053 - 32 18 98

HOLLANDSCHE BANK-UNIE N.V.

AMSTERDAM

Herengracht 434-440

Kasuren 8.30—16.00 uur

**Aan- en verkoop van
gouden en zilveren munten,
goudstaafjes, goudbaren.**

**Op aanvraag zenden wij u gaarne onze regelmatig
verschijnende prijslijsten en bulletins toe.**

Bestellingen en inlichtingen: 020 - 292284

020 - 292276

020 - 292286

020 - 292287

ARGENT INTERNATIONAL B.V.

VOORSTRAAT 14

UTRECHT

Tel. 030-312975 & 316740

**voor al uw munten en
numismatische literatuur**

i n k o o p - v e r k o o p

'n advies kost u niets

wij zenden u op aanvraag gratis onze prijslijsten

de florijn

nederlands tijdschrift voor munten-verzamelaars
uitgave van de federatie van numismatische kringen

november 1975

20

E. TEN KATE JZN.

ANTIQUAIR

ZWOLLE

Sassenstraat 72

Tel.: 05200-15759

oude munten

boeken en catalogi

oude land- en stedekaarten

topografische prenten

antiquiteiten

Mevius & Hirschhorn INTERNATIONAL
AMSTERDAM

UTRECHTSESTRAAT 33, tel. 020-255736-66990
munten, boeken, albums etc.
bankbiljetten, gouden munten

Vertegenwoordigers van talloze uitgevers,
o.a. Whitman, Malter-Westerfield,
Bonanza-Press, Seaby, Spink,
Beckenbauer e.v.a.,
alsmede van „Coindex”.

Munten- en/of boekenlijsten op aanvraag.
Vraag inlichtingen betr. onze
abonnement-service op nieuwe munten met 10 % korting!

"DE SNEEKER VLIET"

J.B. WESTERHOF, NUMISMAAT

munten, penningen, topografische prenten,
boekwerken, antiquiteiten

tevens bieden wij u een uitgebreide collectie
Nederlandse en buitenlandse bankbiljetten

Nauwe Noorderhorne 18, Sneek — Telefoon 05150 - 7198
b.g.g. 6866 - Maandags gesloten

het geheel of gedeeltelijk overnemen van de inhoud, ook in gewijzigde vorm, is verboden, tenzij met schriftelijke toestemming van de redactie.

redactie : P.C. Korteweg, Enkstraat 10, Zwolle, tel. 05200 - 14739 huis,
(op weekdays liefst tussen 18 en 19 uur)
ir. J. Koning, T. Kuik,
J.C. v.d. Wis, Maluslaan 102, Groningen, tel. 050 - 713570 huis

advertenties en abonnementen : T. Kuik, Populierenstraat 10 Kampen, tel. 05202 - 4180
Postbus 39 Kampen, postgirorekening 25 41 320

advertentietarieven:

hele pagina : per keer f 70, — of f 300, — per jaar

halve pagina : per keer f 40, — of f 175, — per jaar

kwart pagina : per keer f 25, — of f 90, — per jaar

advertenties kunnen zonder opgaaf van redenen worden geweigerd.

verschijnt 5 x per jaar, te weten in januari, maart, mei, september, november
uiterste datum voor opgave advertenties, agenda's en inleveren kopij:
de 1e van de voorafgaande maand

DE 11e EEUWSE MUNTEN DER FRIESE GRAVEN

Inleiding

In Friesland - waaronder we in dit verband een groter gebied dienen te verstaan dan de huidige provincie van die naam - regeerden in de elfde eeuw achtereenvolgens een viertal graven uit het geslacht der uit Brunswijk stammende Brunonen, van wie munten bekend zijn.

Deze zijn geslagen in een aantal in de huidige provincies Groningen en Friesland gelegen muntplaatsen, te weten enerzijds Bolsward, Dokkum, Leeuwarden, Oldeboorn en Stavoren, anderzijds Garrelsweer, Westeremden en Winsum.

De munten in kwestie zijn zonder uitzondering zilveren denarii. (in het Nederlands 'penningen', doch gezien het feit dat in het Nederlands taalgebruik het woord penning doorgaans in andere betekenis wordt gebezigd, geef ik er de voorkeur aan ter vermijding van verwarring, mij van de termen denarii en denier te bedienen).

De genoemde munten worden in Nederland bijna niet gevonden, trouwens in heel West-Europa niet. Hun bestaan kennen we vrijwel uitsluitend door hun massaal voorkomen in muntvondsten gedaan in de landen rondom de Oostzee, de Botnische- en de Finse Golf.

Voor zover deze muntvondsten volledig zijn geanalyseerd en gepubliceerd zijn hierin

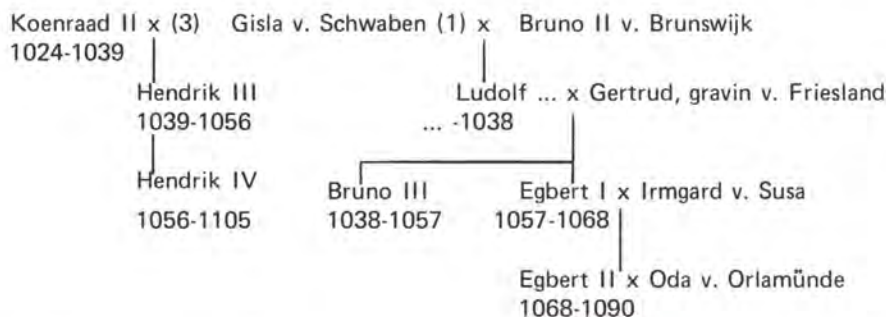
over de 1600 exemplaren van de bedoelde soort aanwezig. Niet volledig bekend zijn echter vele vondsten die zich in musea in de Sovjet-Unie en elders bevinden en geschat wordt dat zich aldaar nog ongeveer een even groot aantal bevindt.

Dit betekent dus dat tot op heden misschien nog slechts de helft van het materiaal bekend is, zodat de mogelijkheid bestaat dat naast de acht bovengenoemde ateliers er in de toekomst nog andere muntplaatsen te voorschijn kunnen komen.

In dit verband zij opgemerkt dat op sommige bekende munten de plaatsnamen zo verbasterd zijn dat men zich kan afvragen of achter deze mysterieuze opschriften misschien ook nog onherkende plaatsnamen schuil gaan. Doch hier komt men dan wel op het terrein van de speculatie.

De grote aantallen van de Friese 11e eeuwse denarii die in de genoemde gebieden zijn teruggevonden duiden niet alleen op een economisch en commercieel belang van Noord-Nederland in die tijd, doch ook op een zekere macht van de graven onder wie ze werden geslagen.

De plaats dezer graven in hun tijdperk kan het best worden geïllustreerd door een vereenvoudigd genealogisch schema dat ik hier laat volgen en waarin de namen dergenen die in de 11e eeuw in Friesland munt sloegen zijn onderstreept.

Uit dit overzicht blijkt dat door het derde huwelijk van Ludolf's moeder, Gisla, met Keizer Koenraad, deze Ludolf de keizer tot stiefvader en de latere keizer Hendrik III tot halfbroer kreeg.

Bovendien was Bruno II hoogstwaarschijnlijk een kleinzoon of achterkleinzoon van Bruno I, stichter van Brunswijk.

Deze Bruno I had een broer Otto van wie de Koningen/Keizers Hendrik I, Otto I, II, III; Hendrik II, Koenraad II etc. afstammen. De leden van dit Brunswijkse geslacht waren dus nauw verwant aan de keizerlijke familie en zullen dan ook ongetwijfeld tot de grootsten des Rijks hebben behoord.

Ludolf's vrouw, Gertrud, was dochter van graaf Arnoud (van Gent/Holland ?) en bracht Friesland in.

De Munten

De denarii geslagen onder de vier graven getuigen van een opvallende ontwikkeling in het zich steeds onafhankelijker tonen van de graaf.

Onder Ludolf wordt op de munt de naam van de keizer genoemd, doch niet die van de graaf, ook de muntplaats wordt niet genoemd, slechts de landstreek wordt aangeduid. Diens opvolger, Bruno III, noemt op de voorzijde nog de koning of keizer, compleet met titel, en op de keerzijde heel duidelijk de muntplaats, plus zijn eigen naam. Door zijn opvolgers wordt de naam van de leenheer geheel weggelaten en nog slechts die van de graaf vermeld.

De munten vertonen per graaf een grote mate van uniformiteit over de diverse muntplaatsen, de naam van het atelier is in feite het enige dat de stukken onderscheidt. Dit is voor de 11e eeuw een grote bijzonderheid die eigenlijk alleen maar kan worden verklaard door aan te nemen dat de stukken weliswaar in diverse muntplaatsen zijn geslagen, doch dat de stempels centraal in één plaats zijn vervaardigd (een gang van zaken die voor Engeland bekend is). In het Jaarboek voor Munt en Penningkunde 55/1968 blz. 55 e.v. toonde ik aan dat voor deze Friese munten, onder Bruno III althans, de centrale-plaats voor stempelvervaardiging Dokkum was, dat derhalve in die tijd wel de belangrijkste muntplaats in Friesland zal zijn geweest.

De standaardliteratuur over deze munten is nog steeds Dannenberg; Die deutschen Münzen der sächsischen und fränkischen Kaiserzeit, Berlin 1876-1905. (Een prijzig en slechts antiquarisch verkrijgbaar werk). Hiernaast dient te worden genoemd Dr. G. Albrecht, Das Münzwesen in niederlothringischen und friesischen Raum, Hamburg, 1959. (Een werk dat nog in de handel verkrijgbaar is). De bekende munttypen zullen in de navolgende catalogus worden besproken.

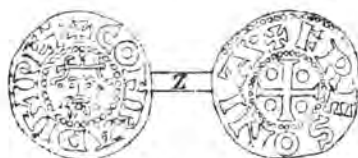
Catalogus

1. Ludolf - 1038

a. Dokkum

v.z. kop, waaromheen CONRAD IMPET

k.z. kruis, waaromheen FRESONIA

Hoewel de naam van de graaf niet is vermeld, staat het vast dat dit stuk tot de oudste der reeks behoort, nl. onder Keizer Conrad (1027-1039), zodat vervaardiging onder Ludolf wel waarschijnlijk is, daar Bruno III pas sinds 1038 regeerde. Als atelier, eveneens onvermeld, houd ik het op Dokkum, dat zoals we boven zagen, de belangrijkste muntplaats in het 11e eeuwse Friesland was.

2. Bruno III 1038 - 1057

Alle munten vertonen op de voorzijde het rechts gewende portret van Hendrik III, waaromheen diens naam HENRICUS en titel, koning (aangeduid met RE of R) tot 1046, daarna keizer (aangeduid met IP, IM, IR, IE etc.).

Op de keerzijde vertonen alle de plaatsnaam in twee halve bogen (elk met vier letters) staand op een dwarsbalk waarin 's graven naam BRVN.

Volstaan moge derhalve worden met voor elk der ateliers een afbeelding en de meest voorkomende spellingsvormen der plaatsnaam te geven.

Muntenhandel GRONINGANA

A. NAP

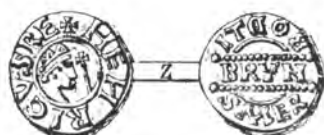
Oude Kijk in 't Jatstraat 60

Groningen

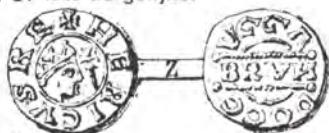
Tel. 050 - 135858

Munten, bankbiljetten, antieke prenten en kaarten, oude ansichtkaarten, boeken op elk gebied met een speciale afdeling numismatische literatuur.

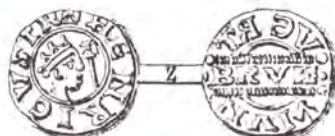
- a. **Bolsward**
 BODLI - SWER(T) vaak verbasterd tot:
 BODI - VIAN of iets dergelijks.

- b. **Dokkum**
 DOCC - UGGA

- c. **Leeuwarden**
 LIVN VART vaak verbasterd tot
 LIVN VERO of
 TIAV VERO of erger, zoals:
 VREO TIVA

- d. **Stavoren**
 STAV ERVN

Opgemerkt zij dat op de munten van Bruno III evenals op die van Egbert I de letters dikwijls op de kop staan en dat de A vrijwel nooit de dwarsstreep vertoont.

3. Egbert I 1057 - 1068

De denarii onder deze graaf geslagen vertonen, een zeer hoge uitzondering daargelaten, alle hetzelfde beeld.

Voorzijde: kruis waaromheen de naam van de graaf ECBERTVS, soms retrograde geschreven (van achter naar voren te lezen).

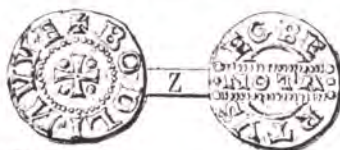
Keerzijde: (gelijkend op die van zijn broer, Bruno III) de plaatsnaam in 2 bogen (elk met vier letters) staand op een dwarsbalk waarin het woord NOTA.

Wat met dit laatste is bedoeld is een raadsel, het kan een vervorming zijn van MONE-TA.

Soms zijn de naam van de graaf en die van het atelier van plaats verwisseld.

Deze munten zijn bekend van de volgende ateliers waarvoor hieronder de plaatsnaamspelling wordt gegeven.

- a. **Bolsward**
 BODL INWE (op kruiszijde)

- b. **Dokkum**
 DOCC VGGA

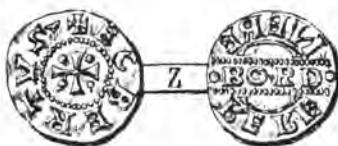

- c. **Leeuwarden**
 LVAV ERTV

d. Oldeboorn

Op deze munt is het NOTA in de dwarsbalk vervangen door BORD dat aangevuld is met NERE RERE.

e. Stavoren
STAV ERON

f. Westeremden
EMNI CHEI (op kruiszijde)

Over de duiding van deze plaatsnaam is reeds veel geschreven. Gedacht is aan Emmeloord, Emlichheim (in het Bentheimse) en Westeremden. Van deze drie heeft de laatste vóór dat het in hetzelfde gebied ligt als alle overige bekende ateliers. Bovendien lag het in de 11e eeuw aan de Fivelboezem, aan zee, en was het een belangrijke handelsplaats.

Egbert I verkreeg dit Groningse gebied in 1066 nadat in 1057 de keizer - om politieke redenen - dit deel van het territoire in leen had gegeven aan Aartsbisschop Adelbert van Bremen. Dit muntje is het eerste in het Groningse geslagene. Onder Egbert II worden later, naast Westeremden nog de onaanvechtbaar Groningse ateliers Garre(Is)weer en Winsum geopend. Deze ontwikkeling, het inrichten van meerdere ateliers in Groningen, duidt er ook eerder op dat het EMNICHEM in Groningerland moet worden gezocht dan te Emmeloord, laat staan in het Bentheimse.

4. Egbert II 1068 - 1090

De munten van deze graaf - ook alle uniform over de diverse muntplaatsen - hebben op de voorzijde een aanziende kop, waaromheen de naam EGBERTUS, en op de keerzijde twee staande heiligen, Simon en Judas, waaromheen de naam van het atelier.

Dit muntbeeld is ontleend aan Goslar'se denarii.

De plaatsnamen op deze keerzijden zijn niet of nauwelijks verbasterd.

HOLLEMAN-MUNTEN

Weverstraat 27, Overdinkel-7831

Tel.: 05423-1221

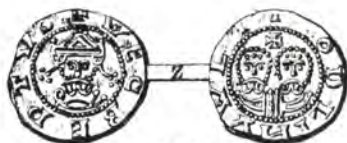
Uitgever: reprints boeken van v.d. Chijs.

Wij zoeken regelmatig betere munten van Nederland, ook provinciaal en middeleeuwen.

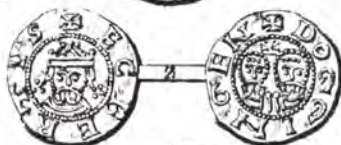
Schriftelijke aanbiedingen gevraagd.

Tevens zenden wij U op aanvraag onze prijslijsten.

a. Bolsward
BODLISWERT

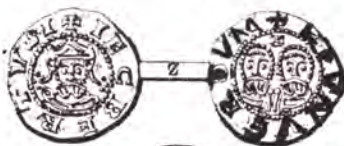
b. Dokkum
DOGGINGVM

c. Garre (ls) weer
GEROIEW(E)RE

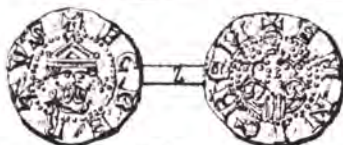
d. Leeuwarden
LIVNVVART(VM)

e. Stavoren
STAVERON(V)

f. Westeremden
EMNIGHEN

g. Winsum
WINSHEM

Zoals de lezer zal hebben opgemerkt heb ik in dit opstel voor het hierboven onder c. genoemde atelier steeds de spelling Garre(ls)weer gebezigd, hierbij in het midden latend of het gaat om Garreweer of Garrelsweer.

Beide plaatsen bestaan nl. en liggen, niet ver van elkaar, in de provincie Groningen.

Locaal historici zijn het er niet over eens aan welke van deze twee plaatsen de munten moeten worden toegeschreven. De spelling op de munten suggereert Garreweer doch de spelling in de - bewaard gebleven - muntrechtverleningsoorkonde van 1057 luidt Gerleviswert hetgeen bepaald meer op Garrelsweer duidt.

Bovendien pleit voor Garrelsweer dat het, evenals Westeremden, aan de Fivelboezem, en dus aan zee, lag. Persoonlijk geef ik dan ook de voorkeur aan toeschrijving aan Garrelsweer.

Slotbeschouwing

Van het stuk 4d. was geen afbeelding in lijncliché aan de bestaande literatuur te ontle-
nen, reden waarom ik een bijgetekende afbeelding van een ander atelier gaf.

Een overzicht van waar en onder wie er geslagen is, is in tabelvorm hieronder nog eens samengevat.

Munt-plaatsen	Ludolf -1038	Bruno III 1038-1057	Egbert I 1057-1068	Egbert II 1068-1090
Bolsward		+	+	+
Dokkum	+	+	+	+
Garre(Is)weer				+
Leeuwarden		+	+	+
Oldeboorn			+	
Stavoren		+	+	+
Westeremden			+	+
Winsum				+

Uit deze tabel blijkt duidelijk hoe in de loop der tijd het aantal gelijktijdig werkende muntplaatsen zich gestadig heeft uitgebreid van 1 onder Ludolf tot 7 onder Egbert II. Van het totaal aantal van acht zijn er drie waar slechts onder één graaf is gemunt, nl. Oldeboorn onder Egbert I en Garre(Is) weer en Winsum onder Egbert II.

Hoewel blijkens de inleiding de bedoelde munten niet zeldzaam zijn in absolute zin (er zijn er een paar duizend van), dient men wel te bedenken dat praktisch alle zich in handen van overheidsinstellingen bevinden waaruit nooit of slechts hoogst zelden wordt verkocht. In relatieve zin, d.w.z. het voorkomen in de handel, zijn ze betrekkelijk schaars. De zeldzaamheid hangt overigens ook nog van graaf en atelier af. Als regel kan men stellen dat de meest voorkomende die van Bruno III en Egbert II zijn. Wat betreft de ateliers zijn onder Bruno III Dokkum en Leeuwarden de meest voorkomende en onder Egbert II Dokkum en Stavoren. Alle overige zijn zeldzamer, terwijl de munten geslagen in de provincie Groningen stuk voor stuk uiterst zeldzaam zijn.

Toch is het nog mogelijk met enig geduld en speuren een kleine collectie van deze stukken aan te leggen, bijv. van elke graaf één, of enkele stuks waar mogelijk, ten einde zo ook deze interessante periode uit de vroeg-Nederlandse numismatiek in zijn verzameling vertegenwoordigd te hebben. De prijzen vallen gezien de zeldzaamheid en ouderdom heel erg mee indien men deze vergelijkt met de prijs van een onder Koning Willem I in Utrecht geslagen drieguldenstuk.

Drs. A.T. Puister

MUNTENBEURS ZWOLLE

in Hotel van Gijtenbeek, gelegen recht tegenover het station
N.S. te Zwolle, op

zaterdag 13 december 1975

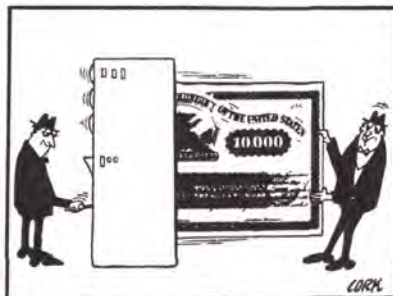
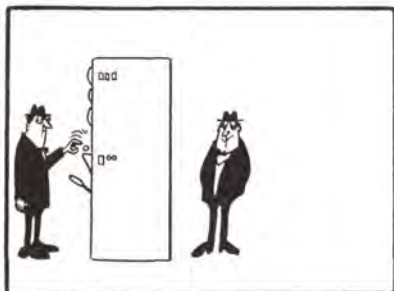
openingstijd van 10 tot 17 uur.

De Beurs wordt georganiseerd door het I.R.M. als voortzetting van de Muntenbeurs Flevohof en zal in overleg met onze handelsvrienden, mede door de gunstige ligging t.o. het station N.S. Zwolle, voortaan 3 maal per jaar worden gehouden.

MUNTPROGRAMMA 1976 's RIJKS MUNT

Voor 1976 is de raming van de aanmunting:

Voor Nederland:	20 mln. guldens,	nominaal f 20 000 000
	35 mln. kwartjes,	nominaal f 8 750 000
	100 mln. dubbeltjes,	nominaal f 10 000 000
	40 mln. stuivers,	nominaal f 2 000 000
	15 mln. centen,	nominaal f 150 000
	210 mln. stuks	f 40 900 000
Voor Suriname	10 mln. stuks	
Voor Ned. Antil.	8 mln. stuks	
	228 mln. stuks	

DE ZWOLSE MUNT

In juli van dit jaar is door een toeval, eindelijk de plaats waar het vroegere Zwolse Muntbedrijf bevond, bekend geworden. Namelijk aan de Muntsteeg, tegenover de bekende Zwolse toren de Peperbus, achter het woonhuis van de toenmalige muntmeester. Een toeval, dat de eigenaar van het pand Voorstraat 41 liet onderzoeken, wat de geschiedenis was van zijn pand.

Een toeval, dat de nieuwe gemeente-archivaris het archief onlangs toegankelijk heeft gemaakt, waardoor de bewuste gegevens na 150 jaar, eindelijk weer aan het licht kwamen.

Een toeval, dat uw hoofdredakteur door zijn beroep (restaurant-architekt) met de eigenaar van het pand in aanraking kwam en daardoor, met behulp van het archief, in staat was de gevonden gegevens aan de numismatische wereld door te spelen.

Geen toeval is de bereidwilligheid van de heer Soetens van De Nederlandse Bank, die deze gegevens in een artikel elders zal verwerken.

Reeds eerder was over de Zwolse Munt in het Jaarboek gepubliceerd, doch aanvullingen daarop blijken nodig te zijn.

* * *

HET BEGON IN 1814

Het eerste Nederlandse bankbiljet werd uitgegeven in het jaar 1814.

Toen verschenen er 2050 stuks van f 1000, 80 van f 25 en 25 van f 40.

Deze biljetten waren stuk voor stuk door de president, de directeur en de secretaris van de Nederlandse Bank van hun handtekening voorzien.

Een jaar later verschenen de zogenaamde 'Roodborstjes'.

Ook hierop was de waarde met de hand ingetekend en gebeurde signering nog met de hand.

Pas in 1860 kwamen er de eerste volledig gedrukte bankbiljetten.

Dat van duizend was rood, dat van vijftientig geel: de 'rode rug' en het 'geeltje' waren geboren.

Het zijn termen die we nu nog kennen.

Toch duurde het nog eens tien jaar voordat in dat kwartaalbericht uit Middelburg geschreven kon worden: 'De Zeeuwse boeren zijn steeds meer bereid biljetten van de Nederlandse Bank als betaalmiddel te aanvaarden'.

* * *

Zojuist verschenen !

De 7e druk van de catalogus van de Nederlandse munten van 1795 tot heden, door J. Mevius.

Onveranderde prijs f 8,90 - porto f 2,25.

Bestellingen bij voorkeur door storting van f 11,15 op onze postgiro 624 368.

Mevius & Hirschhorn

INTERNATIONAL B.V.

UTRECHTSESTRAAT 33 — AMSTERDAM

TELEFOON 020-25 57 36-66990

DE FEODALE MUNTEN VAN FRANKRIJK UIT ONGEVEER DE 10e - 13e EEUW

Frankrijk bestaat in deze periode uit het huidige Frankrijk, Luxemburg, België gedeeltelijk en Savoye in Italië.

Toen het grote rijk van Karel de Grote overging in handen van zijn zoons, werden de leenmannen steeds machtiger. Het kasteel kreeg het symbool van gouvernement.

Iedere edelman, van de sterke adel van Normandië tot de kleine heren van Celles hielden hun eigen hof en sloegen eigen munt. De kerkelijke adel en grotere vrije steden deden hetzelfde.

In Frankrijk bestreed het koningschap het muntrecht der leenmannen volgens vaste beginselen:

de munt der adel zou binnen beperkte kring alleen op hun eigen grondgebied wettig betaalmiddel zijn, doch de koninklijke munt uit Parijs was geldig in het gehele land.

Regelmatig werden ordonnantiën uitgevaardigd en een duidelijk onderscheid gemaakt tussen de muntsoorten.

Dit hielp niet veel en de koningen uit Parijs waren niet opgewassen tegen de machtige Feodale heren. Er waren regelmatig oorlogen, waardoor het muntgehalte slechter werd om deze te kunnen betalen.

In de 13e eeuw onder Lodewijk IX, de Heilige bijgenaamd, (1226-1270) en zijn opvolgers wordt de ene na de andere edelman verslagen en de muntslag onder de kroon gebracht. Enkele grotere edellieden hielden het langst stand b.v. de Hertog van Burgundy tot 1477.

In deze tijd bestaat de muntslag uit 2 muntsoorten n.l. de denier en de 1/2 denier, obolus genaamd. Deze werden door Karel de Grote geïntroduceerd en voor het eerst geslagen door Pepijn, in de 8e eeuw.

Het zilveren pond is verdeeld in 20 solidi van 12 deniers elk.

In de tijd van Philips I (± 1103) bestond de denier uit 1/3 koper en ten tijde van Louis le Grand (1108-1137) was het gehalte 1/2 koper en 1/2 zilver.

Naast de denier en de obolus behielp men zich met de Byzantijnse solidus, dinars der Arabische kalifs van Bagdad en Cordova en met dukaten van Zuid Italiaanse vorsten. Deze dukaten zijn waarschijnlijk in 1140 voor het eerst geslagen in Apulië.

Lodewijk IX begint nu eerst op uitgebreide schaal goudmunt en grotere zilverstukken te slaan, b.v. moutons, gros (4 deniers, uit Italië geïntroduceerd).

In Europa werd dit al gauw nagevolgd.

De typen Feodale munten zijn vrij eenvoudig. Het zijn voor het meerendeel kruisen en op de keerzijde gezichten, meestal van een Heilige.

Heraldische tekens in de zin van wapens verschijnen pas in de late middeleeuwen.

Men gebruikte ook vaak de

staande leeuw	-	Burgundy
lopende leeuw	-	Anglo Gallia
dolfijn	-	Dauphin

Ludwig IX der Heilige 1226-70. Gros tournois.

denier,
S.M. VIENNA,
Kz. MAXIMA GATT - kruis

Carolingische tempel op de vroeg middeleeuwse series

Gestyleerd kasteel b.v. St. Martin de Tours, in Nederland beter bekend als

zwarte tournose, (Lod. IX) naar het Tourse gewichtsstelsel waarop zij gebaseerd waren.
zwaard - Lorraine.
letters b.v. Pax, Dux etc.

Het opschrift kan zijn:

- a. initiaal merkteken, gewoonlijk een kruis.
- b. vorstennaam b.v. Johannes X.
- c. Dei Gratia (bij de gratie Gods) afgekort op de munten als D.G.
- d. Epc, Eps, ARCHP = bisschop; Comes = graaf; dux = hertog, als de Feodale titel der vorsten.
- e. Naam van zijn grondgebied.
- f. Namen van kleinere grondgebieden die hem toebehooren.

De Feodale Franse munten zijn één van de interessantste munten uit de middeleeuwen en eenvoudig te determineren.

Enige boeken over dit onderwerp:

Boudeau - Catalogue Général Illustré de Monnaies Françaises Provinciales.

Poey d'Avant - Monnaies Feodales de France.

A.J. Westenbrink

Denier, ALIENO-XCOVIROMENDI

kruis, Kz.

SQVINTINVS

TWEE BIJZONDERE NUMISMATISCHE AANWINSTEN

Het Fries Munt- en Penningkabinet, als nieuwe 'uithof' van het Fries Museum in 1972 boven de Friesland Bank te Franeker gevestigd, mag zich sindsdien in een toenemende belangstelling verheugen. Zo verkreeg het onlangs weer twee belangrijke aanwinsten.

De eerste betreft een schenking van Mevrouw S.H. Seret Opzoomer-Talma te Heerenveen, een dochter van wijlen Prof. Dr. Sape Talma. Prof. Talma was op 20 december 1847 te Dokkum geboren en studeerde van 1866 af in de medicijnen te Utrecht. Hij promoveerde in 1873 en werd reeds in 1876 hoogleraar in de pathologische anatomie aan de Utrechtse Universiteit. Op het gebied van de inwendige ziekten deed hij vele onderzoekingen, vooral met betrekking tot de lever en de maag, waarbij hij in binnen- en buitenland opzienbarende geneesmethoden ontwikkelde en daarover ook publiceerde.

Bij zijn 25-jarig jubileum als hoogleraar in 1901 werd hem een cassette met een gouden, zilveren en bronzen penning aangeboden, vervaardigd bij C.J. Begeer te Utrecht. Het is deze cassette, die Mevrouw Seret Opzoomer thans, als tastbare herinnering aan haar vermaarde vader, die in zijn hart steeds Fries is gebleven, heeft willen schenken. De penningen, met een diameter van 5.3 cm (!), vertonen aan de ene zijde het portret van Prof. Talma en profiel naar links en vermelden aan de andere zijde in het Latijn zijn functie en jubileumdata. Kort na zijn 40-jarig hoogleraarschap, dat hij echter door ziekte niet meer mee kon vieren, overleed hij op 20 juni 1918, eveneens te Utrecht.

Behalve de prachtige cassette schonk Mevrouw Opzoomer ook de doctorsbul van haar va-

der (hij promoveerde 'met grote lof'), zijn dissertatie en andere op zijn leven betrekking hebbende bescheiden.

Naast dit uiteraard zeer dankbaar aanvaarde geschenk valt een belangrijke aankoop te vermelden. Op een veiling te Amsterdam werd op 10 maart j.l. de hand gelegd op een zeer zeldzame Friese munt, nl. een halve leeuwendaalder van 1589 op de zg. Hollandse voet. Op de ene zijde zien we een naar links gaande klimmende leeuw, waaromheen de wapenspreuk CONFIDENS D(OMI)NO NON MOVETUR (= wie op de Heer vertrouwt, wordt niet geschokt) en het muntteken van de Leeuwarder provinciale munt.

Op de andere zijde een staande ridder achter het Friese wapenschild en MO(NETA) NO(VA) ARG(ENTEA) ORD(INUM) FRI(SIAE) VAL(ORUM) HOL(LANDIAE) (= nieuwe zilveren munt van de Staten van Friesland naar de waarde van de Hollandse) en 1589. De diameter is 3.3 cm.

Hele en halve leeuwendaalder zijn door de Staten van Holland in 1575 ingevoerd en zijn de eerste munten die in tekst en beeldenaar niet meer wijzen op de afhankelijkheid van het Spaanse gezag. Zij werden tegen een hogere koers dan de eigenlijke waarde uitgegeven; de zo verkregen meeropbrengst (circa 1 miljoen gulden, in die tijd een grote som !) werd voor de strijd tegen de Spanjaarden gebruikt.

In 1589 mochten ook de andere Provinciën en Steden van de Verenigde Nederlanden, dus ook Friesland, deze munten slaan, maar met de waarde van de Hollandse en met de Hollandse wapenspreuk. Pas na 1600 werden deze bepalingen geschrapt.

De thans verworven halve leeuwendaalder van 1589 behoort dus tot de eerste 'Friese' slag van deze muntsoort en is tot nu toe slechts in één ander exemplaar bekend, dat te Kopenhagen wordt bewaard.

Het is dus een zeldzaam stuk; gelukkig is het ook van fraaie kwaliteit.

Bij de aankoop heeft de heer J.B. Westerhof te Sneek belangeloos willen bemiddelen.

Beide aanwinsten zullen van 1 mei af in het dan weer open te stellen Fries Munt- en Penningkabinet te bezichtigen zijn.

G. Elzinga

* * *

EIGEN MUNT VOOR PAPOEA'S

Port Moresby (Reuter)

Papoea Nieuw-Guinea introduceert eind april 1975 zijn eigen valuta, de Kina. Deze munt zal gedurende een overgangsperiode van acht maanden samen met de Australische dollar rouleren. Dat heeft de minister van financiën van dit autonome Australische gebiedsdeel, Julius Chan, meegedeeld. Door deze bekendmaking nemen de geruchten weer toe dat Papoea Nieuw-Guinea in april onafhankelijk wil worden.

De kina krijgt in de overgangsperiode dezelfde waarde en dezelfde afmetingen als de dollar, zij het dat de munt een gat in het midden krijgt. Het equivalent van de cent wordt de toea. (Volkskrant 30-10-1974).

Bangladesh: Eerst nu is een kopernikkelen munt van 50 Paise uitgegeven, die blijkens het jaartal in 1973 is geslagen. De voorzijde toont ons wederom de 'shapla'-bloem, de keerzijde een duif en de waarde aanduiding. (Ø 22 mm.).

Brazilië: Ter gelegenheid van het 10-jarig bestaan van de Centrale Bank van Brazilië is met het jaartal 1975 een zilverstuk (800/1000) ter waarde van 10 Cruzeiros uitgegeven met op de voorzijde de beeltenis van oud-president Humberto Castelo Branco, die van 1964 tot 1967 president van Brazilië was en onder wiens bewind de Centrale Bank van Brazilië in zijn huidige vorm werd opgericht.

Duitsland - Bondsrepubliek: In december a.s. zal ter ere van de 100-jarige geboortedag van Albert Schweizer een zilveren vijfmarkstuk worden uitgegeven (Ø 29 mm., 11,2 gram) in een oplage van 8 miljoen exemplaren. Deze munt wordt in Karlsruhe geslagen.

Vanaf 22 oktober 1975 zal het te Stuttgart geslagen vijfmarkstuk ter gelegenheid van het Europese Monumentenjaar 1975 in Duitsland verkrijgbaar zijn. Ook van deze munt werden 8 miljoen stuks aangemaakt.

Ter gelegenheid van 700 jaar Amsterdam lieten wij een penning slaan, Ø 6 cm.

Artistieke vormgeving: de bekende beeldhouwer Lajos Ratkai.

Brons: Prijs f 25, —, porto f 3,50.

Zilver 835/1000: Prijs f 135, —, portovrij.

Bestellen door storting van f 28,50 resp. f 135, — op onze postrekening 624.368 onder vermelding 'Penning 700 jaar Amsterdam'.

Mevius & Hirschhorn

INTERNATIONAL B.V.

UTRECHTSESTRAAT 33 — AMSTERDAM

TELEFOON 020-25 57 36-66990

Duitsland - Demokratische Republik: Met het jaartal 1975 is ter herdenking van het Jaar der Vrouw een vijfmarkstuk uitgegeven in een legering van koper, nikkel en zink (Ø 29 mm., 12,55 gram).

Finland: Ter gelegenheid van de 75-jarige geboortedag van president Kekkonen dit jaar is een zilveren 10-Markkastuk uitgegeven (Ø 35 mm., 24,2 gram) met op de voorzijde diens portret en face.

Hongarije: Ter herdenking van het feit, dat Hongarije dertig jaar geleden van het Nazi-regime bevrijd werd, is een zilveren munt ter waarde van 200 Forint (640/1000, Ø 37 mm., 28 gram) geslagen in een oplage van 30.000 stuks, terwijl nog eens 10.000 exemplaren met gepolijste stempels op gepolijste muntplaatjes werden vervaardigd.

Ter gelegenheid van het 150-jarig bestaan van de Hongaarse Academie van Wetenschappen werd eveneens een 200-Forintstuk in dezelfde oplage uitgegeven, dat hieronder is afgebeeld.

Israël: Ter herdenking van het 25-jarig bestaan van de 'State of Israel Bonds', een organisatie die de ontwikkeling van Israël voorstaat, werden twee herdenkingsmunten uitgegeven, één in zilver ter waarde van 25 Pond (800/1000, Ø 40 mm., 30 gram), oplage FDC 98.000, proof 72.000) en één in goud ter waarde van 500 Pond (900/1000, Ø 30 mm., 20 gram, oplage proof 51.500 stuks).

Monaco: De muntenreeks hier werd aangevuld met een nieuw 10-Francsstuk van een koper-nikkel-aluminiumlegering en met het jaartal 1975. (Ø 26 mm., 9.565 gram, oplage 25.000 stuks).

De voorzijde toont een nieuw portret van prins Rainier III.

M
V

M.M. VREELAND

M
V

Prins Mauritslaan 109 - Beek (Limburg). Telefoon 04402 - 28 13

munten, penningen, eretekens, catalogi, postzegels, boeken

leverancier muntenalbums, muntenbladen, muntenhouders

Mongolië: Onderstaand een afbeelding van het in 'De Florijn' nr. 18 aangekondigde stuk van 10 Tuhrik 1974 (koper-nikkel, Ø 36 mm., 23,3 gram).

Nepal: Ter gelegenheid van de kroning van koning Birendra werd een nieuwe serie circulatiemunten uitgegeven met het jaartal 2031 der Samvattjirekening. Het zijn:

1 Paisa	aluminium	Ø 16	mm	0,6 gram
5 Paisa	aluminium	Ø 20	mm	1,2 gram
10 Paisa	aluminium	Ø 22	mm	1,4 gram
25 Paisa	koper-nikkel	Ø 19	mm	3 gram
50 Paisa	koper-nikkel	Ø 23,5	mm	5 gram
1 Rupie	koper-nikkel	Ø 27,5	mm	10 gram
25 Rupie	zilver 600/1000	Ø 36,2	mm	17 gram

Daar alle munten op de waardeaanduiding na dezelfde beeldenaren hebben, wordt onderstaand alleen het 25-Rupiestuk afgebeeld.

Oostenrijk: Ter herdenking van de munthervorming in 1925 werd dit jaar een 100-Schillingstuk uitgegeven, dat hieronder is afgebeeld.

Tevens werd het tweede 100-Schillingestuk op de in 1976 te Innsbruck te houden 12e Olympische Winterspelen aan de omloop toevertrouwd.

Muntenhandel

J. VAN MASTRIGT

Botersloot 20
Rotterdam - 3001
tel. 010 - 14 35 80

*Wij kunnen U een uitgebreide sortering munten voorleggen.
Wij stellen Uw bezoek aan onze winkel bijzonder op prijs.*

Rwanda: Ter vervanging van eerdere uitgaven werden met het jaartal 1974 de onderstaande munten in circulatie gebracht.

1 Franc	aluminium	Ø 21 mm	1 gram
5 Francs	brons	Ø 25,5 mm	5 gram
10 Francs	koper-nikkel	Ø 30 mm	10,5 gram

Rusland: Ter gelegenheid van het feit, dat 30 jaar geleden met de overwinning op Nazi-Duitsland de 'zege over het fascisme' werd behaald, werd een Roebel uitgegeven, samengesteld uit een legering van koper, nikkel en zink (Ø 31 mm., 13 gram).

Swaziland: Hier werden in het kader van de hulp aan de FAO drie munten met het jaartal 1975 uitgegeven. Het zijn twee bronzen munten van 1 en 2 Cent(s) en één koper-nikkelen munt van 10 Cents. De munten zijn gelijk aan die, die in 'De Flo-rijn' nr. 15 werden afgebeeld, met dien verstande, dat op de keerzijden de woorden 'FOOD FOR ALL' (1 en 10 Cent(s)) en 'INCREASE EXPORT' (5 Cents) werden toegevoegd.

Tsjecho-Slowakije: Ter gelegenheid van de 100ste geboortedag van de Tsjechische dichter S.K. Neumann in 1975 werd een zilveren 50-Korunstuk uitgegeven (Ø 31 mm., 13,25 gram).

Turkije: Hier werden de bronzen circulatiemunten van 1, 5 en 10 Kurus vervangen door gelijke exemplaren van aluminium, alle met het jaartal 1975. Tevens werden met het jaartal 1975 twee FAO-munten uitgegeven van 5 en 10 Kurus, eveneens van aluminium. De keerzijden zijn gelijk aan die van de normale omloopmunten (Yeomannrs 111 en 112). De voorzijde van het 5 Kurusstuk is gelijk aan het in Yeoman onder nr. A113 afgebeelde 50-Kurusstuk; het 10-Kurusstuk werd in 1971/72 reeds eerder geslagen (Yeomannr. A118).

Zweden: De ontwerpen van de nieuwe munten van koning Carl XVI Gustav, alle met het jaartal 1976, zijn vrijgegeven. Onderstaand de beschrijving:

waarde	voorzijde	keerzijde	diameter	gewicht	metaal
5 Kronor	Carl XVI en face	Zweedse vlag	27,5 mm	9,526 gr.	koper-nikkel
1 Krone	Carl XVI en profiel	Staatswapen	25 mm	6,966 gr.	idem
50 Øre	gekroond monogram Carl XVI	Waarde	22 mm	4,5 gr.	idem
25 Øre	idem	idem	17 mm	2,18 gr.	idem
10 Øre	idem	idem	15 mm	1,35 gr.	idem
5 Øre	idem	idem	18 mm	2,72 gr.	koper-tin

Otto Franke: Münzen aus Porzellan, Steinzeug und Ton. Nr. 20 in de reeks 'Die Münze'. Berlijn, 1975. Prijs incl. BTW f 7,25.

Prijscatalogus met prachtige afbeeldingen op ware grootte van alle in de jaren 1920-1923, hoofdzakelijk in de 'Porzellanmanufaktur Meissen' vervaardigde noodmunten van porcelein, aardewerk en pottenbakkersklei.

Heinz Dietzel: Die Münzen Frankreichs ab 1848 mit den Münzen Monacos. Anhang: Die Banknoten Frankreichs. Berlijn, 1975. Vierde druk. Prijs incl. BTW f 4,75.

Idem: Die Münzen der Türkei ab 1839. Anhang: Die Banknoten der Türkei. Berlijn, 1975. Prijs incl. BTW f 4,75.

Idem: Die Münzen Russlands und der UDSSR ab 1855. Anhang: Die Banknoten Russlands. Berlijn, 1975. Tweede druk. Prijs incl. BTW f 4,75.

Prijscatalogi in zakformaat met afbeeldingen van alle munt- en bankbiljettypen op 2/3 grootte, prijsindicaties voor meerdere kwaliteitsklassen, gegevens omtrent muntmetalen en jaren, waarin de munten geslagen en de bankbiljetten gedrukt werden, alsmede een verwijzing naar de bekende catalogi van Craig en Yeoman.

Heinz Dietzel: Die Münzen Europa's 19. und 20. Jahrhundert. Standardkatalog Moderner Europäischer Münzen. Berlijn, 1975. Prijs incl. BTW f 25, —.

Prijscatalogus in zakformaat met afbeeldingen op 2/3 grootte van alle munttypen, prijsindicaties voor een drietal kwaliteitsklassen (zeer fraai, prachtig en stempelglans), gegevens omtrent muntmetalen, muntplaatsen, munt- en muntmeestertekens en jaren, waarin de munten werden geslagen, alsmede een verwijzing naar de catalogi van Craig en Yeoman en voor wat betreft Duitse munten naar de catalogi en Jaeger. Deze catalogus kan beschouwd worden als een bundeling van de Dietzel-catalogi van afzonderlijke Europese staten, zoals er in deze rubriek meerdere zijn aangekondigd. Zoals de titel aangeeft, zijn, in tegenstelling tot de catalogi van Europese staten, in dit boekje geen bankbiljetten opgenomen.

Albert Pick: Deutsche Länder- und Privatbanknoten 1872-1948. Nr. 50 in de reeks 'Die Münze'. Berlijn, 1975. Prijs incl. BTW f 11,50.

In deze prijscatalogus staan ten eerste beschreven die bankbiljetten, die na 1871 door particuliere

MUNTHANDEL HABETS

Munten
Penningen
Medailles

Van Anrooystr. 7.
Geleen
Tel.: 04494- 47810

Boeken
Catalogi
Albums

Aanbiedingslijsten sturen wij op verzoek gratis.
Nederlands leverancier Coinholders en accessoires

boeken

banken werden uitgegeven. Het grootste deel ervan stamt uit de tijd van de Eerste Wereldoorlog en de periode daarna tot 1924, terwijl een kleiner gedeelte tijdens de Tweede Wereldoorlog en in 1947 werd uitgegeven.

Ten tweede zijn in dit boekje opgenomen de bankbiljetten, die door regeringen van Duitse staten, staatsbanken, provinciale besturen, districtsbesturen en andere overheden werden uitgegeven als vervanging voor het verdwijnende metalen geld en in de periode 1918-1924 voor de steeds schaarser wordende Rijksbankbiljetten en rentemarkbiljetten.

Alle bankbiljettypen zijn op halve grootte afgebeeld. Daarbij vindt men een beschrijving van de voorstellingen in kleuren op voor- en keerzijde, een vermelding van de data van uitgifte en waardeindicaties voor gebruikte en ongebruikte exemplaren.

Daar het hier om bankbiljetten gaat, die tot nu toe slechts gedeeltelijk of in het geheel niet beschreven werden, kan gesteld worden, dat deze catalogus belangrijke hiaten opvult.

Importeur voor de Benelux van vorenvermelde boeken is de firma Mevius & Hirschhorn International B.V. te Amsterdam.

J. Gavin Scott: British Countermarks on copper and bronze coins. Londen, 1975.

Prijs £ 8,50.

Uitgever: Spink & Son Ltd., 5, 6 & 7 King Street, St. James's, Londen SW1Y 6QS, Engeland.

Met de uitgave van dit boek heeft de schrijver gepoogd enig licht te werpen op een tot nu toe enigszins veronachtzaamd gebied, n.l. dat van de koperen en bronzen munten en tokens, die in Groot Brittannië geklopt, gegraveerd of op een andere wijze van de namen van handelaren werden voorzien. De meeste van hen stammen uit de periode 1790-1890 en zijn nog voor redelijke prijzen te verkrijgen. Ze werden van inscripties voorzien uit reclameoverwegingen of om, met name in Ierland, in een tekort aan kleingeld in de circulatie te voorzien. Na een inleiding, waarin de schrijver duidelijk weergeeft om welke categorieën munten en tokens het precies gaat ('tokens', 'shop-tickets', 'advertisement tickets', 'pay or tool checks' en 'unofficial issues'), volgt een uitgebreide bibliografie en een zeer interessant historisch overzicht, waarin uit tal van aangehaalde krantenartikelen en andere bronnen uit de vorige eeuw blijkt, hoe nijpend het tekort aan kleingeld in Groot Brittannië was en langs welke sluiptwegen men dit tekort trachtte op te heffen (o.a. door invoer van buitenlands kopergeld) of hoe men zonder zich aan strafbare feiten schuldig te maken munten voor reclamadoeleinden van een merkteken kon voorzien.

In een tabellarisch gedeelte worden, per graafschap ingedeeld, de inscripties beschreven onder vermelding van het gebruikte type munt of token, bronvermelding en vermoedelijke datum van instempeling. Voorts worden van de firma's, wier namen of initialen op de munten of de tokens voorkomden, in dezelfde volgorde als in het tabellarisch gedeelte, beschrijvingen gegeven. Een namenregister en een tiental fotopagina's completeren dit werk, dat de op Engeland georiënteerde verzamelaars hier te lande zeker in hun bibliotheek dienen op te nemen.

JACQUES SCHULMAN B.V.

Keizersgracht 448
Amsterdam-C
tel. (020)-233380

Sinds 1880 handelen wij in
munten, penningen, eretekenen en
boeken over de numismatiek.
Archeologische voorwerpen.
Veilingen - prijslijsten - taxaties -
inkoop - verkoop

Deze rubriek beoogt de Nederlandse verzamelaar te informeren over de inhoud van die buiten- en binnenlandse tijdschriften, waarmee 'De Florijn' een uitwisseling heeft. Voor nadere gegevens betreffende de inhoud ervan wende men zich tot de samensteller van deze rubriek of rechtstreeks tot de redakties van die tijdschriften.

Møntsammlernyt. Red. P.O. Box 56, DK-2830 Virum, Denemarken.

— **nr. 4, april 1975.**

Herdenkingsmunt op H.C. Andersen ? ; De Baltische sage - 30 jaren bezetting weergegeven op een serie penningen; Bank Leu in Zwitserland sticht een numismatisch jubileumfonds; Een zeldzame munt van 3 Kronen 1726 van Frederik IV naar Denemarken teruggehaald; Universiteits Munt- en Penningkabinet te Oslo.

— **nr. 5, mei 1975.**

Nieuwe Deense penningserie ten bate van het dier; Propaganda-bankbiljetten; Grote vondst gouden en zilveren munten van Spaanse galjoenen, in 1965 gevonden in de haven van Havanna, nu in verzamelaars handen.

— **nr. 6, juni 1975.**

Deense vredespenning toegekend aan Dr. Henri Kissinger; Een penning van Christiaan IV 1626 uit de 30-jarige oorlog; De geschiedenis van de 'Kjølbro-munten'.

Myntkontakt. Red. Torggatan 20, Box 1, 19901 Enköping, Zweden.

— **nr. 3, maart 1975.**

Japanse bankbiljetten en munten; Expositie van de muntenverzameling van Gustaf VI Adolf.

— **nr. 4, april 1975.**

Muntvondst in de kerk te Haraker; Derde serie Canadese Olympiademunten; 'Bishop Hill'-bankbiljetten; Valse 1-Kronerstukken van Gustaf VI Adolf in omloop.

— **nr. 5, mei 1975.**

Zes penningen van de Fin Kauko Räsänen op Leonardo da Vinci; Penning op het staatsbezoek van de Zweedse koning Carl XVI Gustav aan Denemarken.

— **nr. 6, augustus 1975.**

Geheel nieuwe Zweedse munten van Carl XVI Gustav; Vikingschat opgegraven in Burs op Gotland; Nieuwe penning op Carl Milles; Noordse serie kunstpenningen; Uitgifte van gouden munten voor de financiering van de tekorten van de Olympische Spelen 1976 ? ; Tentoonstelling van koperplaatgeld in de bibliotheek van Malung.

The Numismatic Circular. Red. 5, 6, 7 King Street, St. James's, Londen SW 1, Engeland.

— **nr. 4, april 1975.**

Enige inleidende beschouwingen over 3 muntvondsten, eindigend met pennies van Eadgar, in het Manx-Museum te Douglas; Een onbekende groot van Jacobus II; Een Tudor-speelpenning; Het monogram-muntteken van de Zwarte Prins; Het begin van de muntslag der Ottomanen in Egypte; Weer een vervalsing van de tetradrachme van Akragas; De inflatie in de wereld heeft een sterke invloed op de muntenmarkt; Brits West-Indië - een nieuwe toeschrijving van een stuk van 12 pence aan Trinidad.

— **nr. 5, mei 1975.**

Enige inleidende beschouwingen over 3 muntvondsten, eindigend met pennies van Eadgar, in het Manx-Museum te Douglas; De tetradrachme van Alexandria uit de Romeinse keizertijd; Eigentijdse naslagen van pennies van de Edwards; De plaats van de scepter op Ierse pennies van Johannes als koning; Een 18de-eeuwse Ottomaans muntstempel; Portretpenning op Michelangelo 1475-1564; Een unieke Chinese bronzen talisman; De munten geslagen door Ali Bey in Egypte; Een catalogus van originele documenten betrekking hebbende op de monetaire geschiedenis van Guernsey.

— **nr. 6, juni 1975.**

Een overzicht van mechanische munttechnieken in Europa; Een muntvondst, verborgen onder Allectius, in Surrey. Een zeldzame Abbasidische zilveren dirhem uit 749 A.D.; Een vondst van koperen trachea van Andronicus I van Trebizonde (1222 - 1235); Een communistisch-chinese na-

tijdschriften

slag van de Yuan Shih-Kai-dollar; Een catalogus van originele documenten betrekking hebbende op de monetaire geschiedenis van Guernsey.

— nr. 7/8, juli/augustus 1975.

Een ongebruikelijke zilveren Crown van Edward VI; Sierra Leone penny token 1814; Een overzicht van de mechanische munttechnieken in Europa; De testons op naam van Hendrik VIII; Een catalogus van originele documenten betrekking hebbende op de monetaire geschiedenis van Guernsey; Een Assamees-Tibettaanse munt 1648; Negentiende eeuwse veldtochten in India en hun penningen.

— nr. 9, september 1975.

De muntvondst van Istanbul uit 1946; Een onbeschreven 14de-eeuwse schatvondst; De testons op naam van Hendrik VIII; De munten geslagen onder Ali Bey van Egypte; Negentiende eeuwse veldtochten in India en hun penningen.

Coin Monthly. Red. Sovereign House, High Street, Brentwood, Essex, Engeland.

— mei 1975.

Griekse munten; Vrijheidssymbolen op munten; Papiergeld van Afghanistan; 19de eeuwse Britse prestaties op historiepenningen; Munten op zak tijdens vakantie in Joegoslavië.

— juni 1975.

Munten op zak tijdens vakantie in Spanje; Het geld van Groenland; Vrijheidssymbolen op munten; De Engelse bankbiljetten uit de periode 1928-1975; Belegerings- en bezettingsgeld; Griekse munten.

— juli 1975.

Temidden van de antieke volkeren, een opmerkelijke gebrek aan bescheidenheid; Vrijheidssymbolen op munten; De Engelse bankbiljetten uit de periode 1928-1975; Griekse munten.

— augustus 1975.

Munten op zak tijdens vakantie in Tsjechoslowakije; Het vroege bankwezen in Durham; Griekse munten.

— september 1975.

Numismatische kartografie; De mensen achter de door Shellgrove gefabriceerde penningen; Bankbiljetten van Hongkong; Vrijheidssymbolen op munten; Onder de antieken - de Victoria; De laatste gehamerde munten uit het Engelse muntwezen; Griekse munten.

— oktober 1975.

Barry J. Stanton, medailleur uit de school van de Wyons; Bankbiljetten uit Hongkong; Verzamelaars van politiedistinctieven; Griekse munten; Vrijheidssymbolen op munten.

Coins. Krause Publications Inc., Wisconsin 54945, U.S.A.

— april 1975.

Plotselinge veranderingen in het muntbeeld van diverse landen; Uit de geschiedenis van het Amerikaanse muntwezen - verandering en consolidatie; Het gouden 5-Dollarstuk; Een overzicht van Mexico's munten tentoongesteld in het gebouw van de Bank van Mexico; Overslagen van munttekens op Amerikaanse munten; De Tsjechen eren de Muze op hun munten; Persoonlijkheden op antieke munten - atleten.

— mei 1975.

Fort Knox; Munten die vreugde en verdriet uitbeelden; De inflatiegolf 200 jaar geleden (1775); Uit de geschiedenis van het Amerikaanse muntwezen - Leven, vrijheid en voorspoed van de schoonheid; Het Amerikaanse 5-Centstuk, muntstuk van kansen, van om te wisselen en van samenzwering; Persoonlijkheden op antieke munten - Ptolemeus II.

— juni 1975.

De moderne tijd, uit de geschiedenis van het Amerikaanse muntwezen - twee mannen (Washington en Eisenhower), twee munten (1/4 en 1 Dollar), één taak; Mexico's moderne kleingeld; Vervalsingen van mislagen van Amerikaanse munten; Persoonlijkheden op antieke munten - Neptunus.

— juli 1975.

Amerika's troubadour Stephen Forster op de halve dollar 1936; Munten van de blanke radjah-

familie Brooke; Ike-dollars - enkele kostelijke misslagen; Voor Zeus, eer en een olijftak; Verkeerde naamgeving aan de Mercury-dime; Persoonlijkheden op antieke munten - de soldaat.

— augustus 1975.

Mundirectrice Mary Brooks inspecteert de herdenkingsmunten op 200 jaar U.S.A.; Generaal Ulysses Grant geëerd op een 50-dollarbiljet, een gouden dollar en een zilveren halve dollar; Kamehameha III, monarch van Hawaii; Joachimsthaler - dollar sinds von Schlick; Hybride Amerikaanse munten; Een penning voor Nancy Four, het watervliegtuig waarmee Read in 1919 voor het eerst een transatlantische vlucht maakte; Een eeuw vooruitgang in de prairie en de Canadese dollar op 100 jaar Winnipeg; Persoonlijkheden op antieke munten - Nike.

— september 1975.

De proeven in 1878 door de U.S.-Munt met munten van goud (mengsel van goud, zilver en koper); Geld - 's Wereld bankgebouwen op munten; De architectuur van de vrijheid - beroemde gebouwen op Amerikaanse munten; Persoonlijkheden op antieke munten - Pegasus.

La Vie Numismatique. Red. 20 rue de l'Anémone, 1180 Brussel, België.

— nr. 3, maart 1975.

Moderne methoden voor het rangschikken van munten; Nieuwe penningen geslagen door de Parijse Munt.

— nr. 4, april 1975.

De kunst van het vervaardigen van de 'ware' valse munt; Vijfjarig internationaal numismatisch congres te Brussel, gehouden van 3 - 4 april 1976; Nieuwe penningen geslagen door de Parijse Munt.

— nr. 5, mei 1975.

Onbekende varianten van de Belgische herdenkingsmunten op de Expo 1958; Van Antinoüs tot Minouche; De Nederlandse Monumentenwet; Nieuwe penningen geslagen door de Parijse Munt.

— nr. 6, juni 1975.

De munt als spiegel der historie - de monetaire schommelingen in de 17de en 18de eeuw; Nieuwe penningen geslagen door de Parijse Munt.

— nr. 7/8, juli/augustus 1975.

Algemene vergadering van de 'Alliance Européenne Numismatique' op 8 juni 1975; Onderzoekingen aangaande gouden Franse munten, geslagen sinds 1800; Nieuwe penningen geslagen door de Parijse Munt.

Facettes. Red. B.P. 15, Herblay 95220, Frankrijk.

— Tijdschrift voor verzamelaars met diverse kleine rubrieken over munten.

The International Numismatics. Red. 5 rue Ile du Pé, 44600 Saint-Nazaire, Frankrijk.

— nr. 17, april/mei/juni 1975.

De wapens van de Provence; Een onbeschreven denarius van Pescennius Niger; Assignaten, Frans papiergeld; Mexico's bankbiljetten van 1 Peso.

La Numismatica. Via Ferramola 1/a, 25100 Brescia, Italië.

— nr. 2, februari 1975.

Naar een nieuw Italiaans Munthuis ?; Valse Griekse munten; Het Heilig Jaar op munt en penning (1300-1975) - Clemens VII; Zijn de goudstukken van San Marino munten of penningen ?; De eerste munten van het India uit de antieke oudheid; Een Etruskische federatie tussen Aretium en Urbinum Hortense.

— nr. 3, maart 1975.

De serie herdenkingsmunten op het Heilige Jaar 1975; De medailleur Beppe Romano; Valse Griekse munten; Het Heilig Jaar op munt en penning (1300-1975); De Heilige Stoel vacant 1549-1550; De munten van Brescia in het Stedelijk Museum te Cremona; Een uitermate zeldzame bollatura van Bologna op naam van Pius VI uit de periode, waarin de Heilige Stoel vacant was (aug. 1799 - maart 1800); Leven en dood op de Italiaanse keizerlijke muntseries; Penningen van de Parijse Munt.

— nr. 4, april 1975.

Onbekende teston van Carlos Emanuel I, hertog van Savoie; Een jubileumpenning van Mario Valeriani; Valse Griekse munten; Het Heilige Jaar op munt en penning (1300 - 1975); Leven en dood op de Italiaanse keizerlijke muntseries; Fotodocumentatie.

— nr. 5, april 1975.

De Madonna van Genua; Het Heilige Jaar op munt en penning (1300 - 1975) - het Heilige Jaar 1575 onder Gregorius III.

— nr. 6, juni 1975.

1975 - een herdenkingsmunt op Michelangelo Buonarroti ter gelegenheid van zijn 500-jarige geboortedag; De eerste serie munten van de republiek Malta; Valse antieke munten en vals kaartengeld; Het Heilige Jaar op munt en penning (1300 - 1975) - het 11de Heilige Jaar (1575) onder Gregorius XIII; Demareteion, de meest fascinerende Siciliaanse munt uit de archaïsche tijd.

— nr. 7/8, juli/augustus 1975.

De vierde serie munten van de republiek San Marino naar het ontwerp van Bino Bini; Het Heilige Jaar op munt en penning (1300 - 1975) - het 12de Heilige Jaar 1600 onder Clemens VIII; Penningen van de Parijse Munt.

Die Münze. Red. Hans Meyer, 519 Stolberg, Schwarzer Weg 2, Bondsrepubliek Duitsland.

— nr. 8, augustus 1975.

Over het herkennen van oudere Duitse munten en het ontrafelen der omschriften; De vita et rebus gestis caesarum Trajanus; De nieuwe Oostenrijkse herdenkingsmunt op '20 Jahre Staatsvertrag'; De munten in Polen van 1916 - 1945; Welke kwaliteit moeten mijn munten hebben?; De vrouwen der keizers in het muntbeeld van het oude Rome; Munt- en muntmeestertekens op Russische munten sinds 1725; Japanse uitgaven van Chinese Kash-munten der Tang-, Sung- en Ning-dynastie.

— nr. 9, september 1975.

Over het herkennen van oudere Duitse munten en het ontrafelen der omschriften; De vita et rebus gestis caesarum Trajanus; Tsaar Peter I - zijn munthervorming en muntslag; Het koninklijke wapen van Engeland resp. het Verenigd Koninkrijk; Heraldisch abc; Moderne Olympiade-munten op naar het getal 100; De vrouwen der keizers in het muntbeeld van het oude Rome - Annia Faustina; Op het dragen van baarden werd in Rusland belasting geheven, de z.g.n. 'baardkoepen'.

Numismatisches Nachrichtenblatt. Red. 297 Emden, Philosophenweg 10, Bondsrepubliek Duitsland.

— nr. 8, 1975.

Bijdragen - De portretkop op antieke Griekse munten; Staat en Munt - Brazilië; Een penning op 'Ganymed-Thanatos' door Elisabeth Baumeister-Bühler; Drie Armeense penningen.

— nr. 9, 1975.

Muntvondsten te Burscheid, Keulen en St. Wendel-Winterbach (BRD), Mariakerned (Hongarije) en Tönning (BRD); Bijdragen - kleine bijdrage over muntvervalsing; Staat en Munt - West Indië, Barbados, Grenada; Penningen op 350-jarige sterfdag van Jakob Böhmes door Dr. Georg Navroth en op Georg Kolbe door Prof. Karl P.E. Schiffrers.

Berichte. Red. H. Kricheldorf, Freiburg im Breisgau, Günterstalstrasse 16, Bondsrepubliek Duitsland.

— 15de jaargang, nr. 87, juni 1975.

De vuurtoren op het kleingeld van Groot-Brittannië; Over 'Bergbau'-muntslag; Een tot nu toe onbekende daalder der Rijksstad Kempen uit 1538; Een blik in Joh. Mich. Leuchs 'Nieuwste geld-, munt-, maten- en gewichtenkunde'; Een studie over vervalsingen van Antieke munten; Moderne vervalsingen van Russische gouden en platina munten.

— 15de jaargang, nr. 88, augustus 1975.

Reidans van jonge vrouwen op Lesbos en de elektronhektadrachme; Twee valse schotelvormige penningen uit het gebied van de Boven-Rijn uit de tijd rond 1700; De portretpenning - een stukje kleinkunst; Een studie over vervalsingen van antieke en moderne munten; Moderne vervalsingen van Russische gouden en platina munten.

Flaschenpost. Red. Wolf Mueller-Reichau, D-2304 Laboe, Schulstrasse 1, Bondsrepubliek Duitsland.

— **nr. 22, juli 1975.**

Helgoland 85 jaar Duits, een munt- en penningkundig overzicht; Schepen op lakzegels; Het noodgeld van Kiel; De Heilige Ursula en de 'Guldengroschen' van Keulen; Een penning op het drijvende postkantoor op het Winnepesaukee-meer (New Hampshire).

Mitteilungen der Oesterreichischen Numismatischen Gesellschaft. Red. Burgring 5, 1010 Wenen, Oostenrijk.

— **nr. 3, 1975.**

Vondst van bij de eerste-steenlegging verborgen munten in de bedevaartskerk 'Maria-Ellend' in Bruck a/d Leitha; De munten in het streekmuseum van Fischamend.

— **nr. 4, 1975.**

Gipsmodel van een 2-Stüberstuk in de stempelverzameling van de Weense Munt; De penningproductie van de Weense Munt in het jaar 1974.

Helvetische Münzenzeitung. Red. Albert Meier, Postfach 26, Hilterfingen, Zwitserland.

— **nr. 8, augustus 1975.**

Bern, een Vierer z.j. (ca. 1600); De muntstempels van Appenzell-Innerrhoden; De proefslagen van Thonnelier en Achille Allier uit de jaren 1830-1846, vervaardigd met muntpersen voorzien van een slagring; Adlocutio - toespraak van de Romeinse keizer tot het leger; Freiburg, Vierer 1787.

— **nr. 9, september 1975.**

Stad St. Gallen, 2 Pfennig z.j. (18de eeuw); De mark als gewicht, munt en muntvoet; Penningen geslagen op François Henri Lavanchy-Clarke, weldoener der blinden; Een munt ('Bawbel' van de Schotse koningin Maria Stuart (1542-1567); De steen van Elagabalus op een te Antiochia geslagen denarius 218/219 A.D.; Naslagen van oude Zwitserse munten.

Money Trend. Red. Postfach 263, FI-9440 Vaduz, Liechtenstein.

— **nr. 9, 1975.**

De Albert Schweizer-herdenkingsmunt; De Kronentaler-muntvoet; Beschouwingen over de overgebleven aantallen in de Schwalbach-catalogus vermelde Talers en dubbele Talers van het koninkrijk Württemberg; Valse en verdachte Keltische munten; De Gallienische renaissance en de crisis en vernieuwing van het Romeinse Rijk in de 3de eeuw, af te lezen van muntvondsten uit de periode 253-268 n. Chr.; De eerste munten van Japan.

De Geuzenpenning. Secr. Keizersgracht 448, Amsterdam-C, Nederland.

— **nr. 3, augustus 1975.**

Vereniging voor Penningkunst 1925-1975; Kanttekeningen bij penningen en penningkunst; Op-gave van medailleurs; Namen en feiten Vereniging voor Penningkunst.

* * *

DE NUMISMATISCHE KRINGEN

Amsterdam

Secretariaat : Julianakade 70, IJmuiden, tel. 02550 - 18682.

Bijeenkomsten op de 2e woensdag van de maand, behoudens uitzonderingen.

Brabant

Secretariaat : Zilvermeeuwlaan 23 te Eindhoven, tel. 040 - 43 95 20.

Bijeenkomsten op de 2e donderdag van de maand.

Breda (genaamd 'De Baronie')

Secretariaat : Weerijssingel 55 te Breda.

Bijeenkomsten op de 3e donderdag van de maand.

Groningen

Secretariaat : Hertenlaan 69 te Haren, tel. 050 - 4 50 86.

A g e n d a : 21 nov. Ir. J. Koning - Het lezen van opschriften op middeleeuwse munten.

19 dec. H.F.A. Smaling - Koninklijke Nederlandse onderscheidingen.

16 jan. Jaarvergadering.

Streefdata 1976: 20 febr., 19 maart, 23 april, 21 mei.

Den Haag

Secretariaat : Zeestraat 71B te Den Haag, tel. 070 - 18 09 57.

Bijeenkomsten afwisselend op de laatste woensdag of de laatste donderdag van de maand.

Hoogeveen

Secretariaat : Dahliastraat 22 te Hoogeveen, tel. 05280 - 6 55 82.

Ruilavonden op de 2e woensdag van de maand, wijzigingen voorbehouden.

A g e n d a : 12 nov. dhr. Brands - muntgewichten (?).

17 dec. dhr. J. Schulman - lezing en veiling (?).

Kampen ('Moneta Campensis')

Secretariaat : J. Grondhuis, Erasmuslaan 4, Zwolle, tel. 05200 - 3 57 35.

Bijeenkomsten op de 1e maandag van de maand in het gebouw van de Theologische Hogeschool, Oudestraat 6 te Kampen, aanvang 20.00 uur.

A g e n d a : 3 nov. Veiling.

1 dec. Dr. H. Enno van Gelder.

5 jan. Jaarvergadering, waarna onderlinge ruil.

2 febr. J.C. v.d. Wis - legionaire dinarii onder Marcus Antonius.

Het Land van Ravenstein

Secretariaat : Hans Niesen, Graspeel 48, Zeeland N.B., tel. 08865 - 1728.

Bijeenkomsten op de eerste maandag van de maand, in het Gemeenschapshuis 'De Schouw' aan het Brabantplein te Uden. Ruilbeurs na afloop van elke vergadering of lezing.

Toegankelijk voor iedereen.

Limburg

Secretariaat : Bonnefanten Museum te Maastricht, tel. 043 - 19300.

Lisse

Secretariaat : van Speykstraat 46, Lisse - 1660, tel. 02521 - 12035.

Elke 2e dinsdag van de maand is er ruilbeurs en veiling van ingebrachte munten in de Pauluskerk, Ruyshornlaan te Lisse.

Bushalte op 100 m. afstand en groot parkeerterrein.

Munten inbrengen van 7 - 8 uur.

Noordoostpolder e.o.

Secretariaat : Sternstraat 4 te Zwartsluis, tel. 05208 - 1803.

Bijeenkomsten op de 3e donderdag van de maand, in het Geref. Centrum te Emmeloord.

Noordwijk

Secretariaat : C. Duindam, Duinweg 49 te Noordwijk a/Zee.

Bijeenkomsten iedere eerste maandag van de maand om 20.00 uur in De Rank, aan de Golfweg in Noordwijk.

Oost-Nederland

Secretariaat : Arnhemsestraatweg 93B te Rheden, tel. 08309 - 2700.

Bijeenkomsten (behoudens afzonderlijke vermelding) in Hotel 's-Gravenhof te Zutphen, aanvang 20.00 uur.

A g e n d a : 18 nov. Onderlinge veiling.

27 jan. de heer G. Elzinga - Friese munten.

Rotterdam

Secretariaat : Burgem. Lefèvre de Montignylaan 190, Rotterdam-3013, tel. 010 - 188446.

Bijeenkomsten Museum van Land- en Volkenkunde, Willemskade, Rotterdam.

Twente

Secretariaat : Bentheimerstraat 75, Oldenzaal, tel. 05410 - 3041.

Bijeenkomsten op de 2e dinsdag van de maand.

Utrecht

Secretariaat : Johan Wagenaarkade 71-1 te Utrecht, tel. 030 - 931051.

Bijeenkomsten 's Rijks Munt, Leidseweg 90 te Utrecht, aanvang 19.30 uur.

Voorschoten

Contact-adres: Prof. Eykmanhof 24, Voorschoten, tel. 01717 - 3105.

Zeeland

Secretariaat : M. Kersten, Statenlaan 152, Middelburg.

Bijeenkomsten elke 2e donderdag van de maand in gebouw 'De Schakel', Bachten Steene 14 te Middelburg.

FEDERATIE

De vergadering van de Federatie van Numismatische Kringen in Nederland zal worden gehouden op

zaterdag 22 november 1975

in Hotel Monopole t.o. het station te Amersfoort.

Aanvang **10.00** uur.

— MUNTJES —

Advertentiekosten p. nummer f 5, — p. vier regels van 32 letterspaties. Iedere regel meer f 1,50.

Bij vooruitbetaling te storten op giro 25 41 320 van T. Kuik te Kampen. Tekst zenden aan P.C. Korteweg, Enkstraat 10 Zwolle, tel. 05200 - 14739.

V r a a g : rijksdaalder 1601 van Groningen.
W. Udemä, Roden, tel. 05908-19245.

'DE SNEEKER VLIAGER'
J.B. Westerhof, numismaat
Nauwe Noorderhorne 18, Sneek.
tel. 05150 - 7198.

Wij zijn steeds koper van collecties munten, boekwerken en antiquiteiten, in het bijzonder die op de Provincie FRIESLAND betrekking hebben.

I k z o e k : Bulgarije 2 stotinki 1881 (Yeoman 1) - Wie o wie ?
O. Otto, Sickengastraat 2, Wollega.
tel. 05610 - 2429.

Jeder, die een bepaalde munt zoekt, mag éénmalig een gratis 'Muntje' plaatsen.
(Dus géén aanbod, géén partijen).

U wenst ook een abonnement op het tijdschrift 'De Florijn' ?

Stort dan f 12,50 op giro 25 41 320 van T. Kuik te Kampen.

Het abonnement loopt van 1 januari tot 1 januari.

Gaat u verhuizen ?

Geef s.v.p. even uw adreswijziging op aan T. Kuik, Populierenstraat 10 Kampen, tel. 05202 - 4180.

Inkoop-Verkoop van munten of inruil van oude Ansichtkaarten Ned. Postz. handel **'DE VELUWE'**, Nieuwstr. 66 Apeldoorn, tel. 05760 - 16281.

Heeft u zich zojuist geabonneerd op 'De Florijn' ?

Er zijn nog oude nummers van 1972, 1973 en 1974 verkrijgbaar tegen f 2, — per stuk.

Ruilbeurs in Borken (Dsl.) nabij Winterswijk, elke laatste woensdag van de maand. Aanvang 20 uur in café Spannemacher. (X)

'R A T E L' Braille-tijdschrift voor de visueel gehandicapte munt- en penningverzamelaar.

Indien u de uitgave van 'Ratel' wilt steunen: postgiro 24.24.500 t.n.v. Adm. Ratel, Planetenlaan 22, Haarlem (a.u.b. vermelden: éénmalige of jaarl. bijdrage). (X)

offsetdrukkerij w. van esch
mandjesstraat 3 zwolle

Muntenhandel

A. J. VAN DEN BERG

Hoefkade 87
Den Haag
Tel. 070 - 881095

Inkoop van Munten, Penningen, Bankpapier, Ridderorden en
Boeken over deze onderwerpen.

Maandags gesloten.

**munten
penningen
oude landkaarten
antiek
inkoop-verkoop**

H. J. HUIZINGA

Markt 20
Delft
Telefoon 015-122022

uitgebreide muntlijst

Aan serieuze verzamelaars van zowel antieke als moderne munten van de gehele wereld (ook Nederland), zenden wij op verzoek gaarne onze maandelijkse prijslijsten toe.

A. G. van der Dussen bv
Hondstraat 5
Maastricht 5001
tel: 043-15119

CORBA Int.

MUNTHANDEL

★
★

ENSCHDEDE (centrum)
Kuipersdijk 113A-115
Tel. 053 - 32 18 98

HOLLANDSCHE BANK-UNIE N.V.

AMSTERDAM

Herengracht 434-440

Kasuren 8.30—16.00 uur

**Aan- en verkoop van
gouden en zilveren munten,
goudstaafjes, goudbaren.**

**Op aanvraag zenden wij u gaarne onze regelmatig
verschijnende prijslijsten en bulletins toe.**

Bestellingen en inlichtingen: 020 - 292284

020 - 292276

020 - 292286

020 - 292287

ARGENT INTERNATIONAL B.V.

VOORSTRAAT 14

UTRECHT

Tel. 030-312975 & 316740

**voor al uw munten en
numismatische literatuur**

i n k o o p - v e r k o o p

'n advies kost u niets

wij zenden u op aanvraag gratis onze prijslijsten